Primorske NOVICE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI

KOPER - NOVA GORICA, PETEK, 15. MAJA 1964

ŠT. 20 — LETO II. — CENA 20 DINARJEV

OB 15. MAJU – OBČINSKEM PRAZNIKU KOPRSKE KOMUNE

VSO SREČO, OBČANI!

RAZGOVOR Z DUŠANOM BARBIČEM, PREDSEDNIKOM KOPRSKE OBČINSKE SKUPŠČINE

Navadili smo se, da vsako leto za občinski praznik pregledamo opravljeno delo in seštejemo delovne uspehe ter se pri tem spominjamo dni in dogodkov, ki so podlaga praznovanju. To sloni koprski občini na slavni marežanski vstaji in uporu proti fašizmu ob volitvah leta 1921, povezano z dolgoletnim odporom in številčno množično udeležbo v NOB. Pred letošnjim občinskim praznikom Kopra smo se z nekaj vprašanji obrnili na predsednika občinske skupščine Dušana Barbiča in v naslednjem posredujemo njegove odgovore.

Tovariš predsednik, morda najprej nekaj splošnih misli pred praznikom?

Ko se spominjamo ob praznikih slavnih dni v Marezigah pred leti, je treba vsekakor dati poudarek neuklonljivim Istranov za njihov ponos, borbenost in visoko patriotično zavest skozi leta fašistične okupacije, borbo za množično udeležbo v boju za svobodo, priznanje pa tudi za napore v povojni izgradnji — in končno, priznanje za dosežke delovne dosežke v zadnjem času v občini.

Glede česa so pogojeni in v čem se kažejo ti uspehi?

Kot rečeno, so ti uspehi pogojeni s pridnostjo in prizadevnostjo vseh delovnih ljudi in občanov naše komune, pogojeni pa tudi z orientacijo na ustrezne gospodarske dejavnosti, ki imajo naši občini največ možnosti za nadaljnji razvoj. To so predvsem ribolovna in kemična industrija, promet, turizem z gostinstvom in vinogradništvo ter kmetijska proizvodnja s posebnim poudarkom na sadjarstvu. Našo občino omejuje morje in kopna državna meja, ki ima izrazito mediteransko klimo in druge ugodne pogoje za razvoj omenjenih dejavnosti. Da te pogoje tudi znali in jih znamo ob vseh pogojih izkoriščati, najbolje kažejo doslej doseženi rezultati: v industriji je še leta 1962 znesla vrednost proizvodnje 20 milijonov dinarjev, v lanskem letu pa je bila ta vredna že 30 milijard dinarjev; v prometu je znašala vrednost tovornih in potniških storitev leta 1958 še manj kot pol milijarde dinarjev, v lanskem letu pa že 20 milijard dinarjev, za kar gre največja zasluga izgradnji pristanišča. Prometno je tako po obsegu dela in realizacije na prvem mestu med gospodarskimi dejavnostmi v občini.

Naša obala morje je zelo tesno navezano tudi turizem z gostinstvom. Tudi povojni stihijski razvoj je v tem pogledu v zadnjem obdobju zamenjala načrtna izgradnja te zelo perspektivne gospodarske panoge, ki je samo leta 1962 ustvarila komaj 450 milijonov prometa, lani že več kot milijardo, letos pa ga bo še precej več. Samo v lanskem letu je priliv iz turizma povečal za več kot sto odstotkov: tujci so zapustili v naši občini za nad 1.000 milijonov dinarjev svojega denarja, v glavnem zahodnih de-

Dosežene rezultate smo dosegli tudi v kmetijski proizvodnji, posebno sadjarstvu. Celotna proizvodnja je v letu 1963 narasla za 20 odstotkov napram letu 1962, proizvodnja v družbenem sektorju pa celo za 122 odstotkov, med tem ko pričakujemo letos, zlasti ob utrditvi pogodbenega sodelovanja med zadrugo in zasebnimi kmetovalci še večjo proizvodnjo.

Izstopa ob tem kakšen poseben problem?

Morda je, če denemo pod mikroskop razvoj turizma in nekatere pojave urbanistične izgradnje naših naselij, predvsem mesta Kopra, kar je bilo v zadnjem času večkrat na široko razgrnjeno pred javnost vse naše dežele.

Predvsem ni rečeno, da smo že vse napravili, da bi bili z izgradnjo nekaj gostinsko-turističnih objektov doseženi tudi maksimalni pogoji za dobro počutje gostov pri nas. Zavedamo se, da nam do tega manjka še precej, za odpravo teh pomanjkljivosti pa moramo vsi doprinesti svoj delež. Predvsem bomo morali poskrbeti za intenzivnejše kulturno življenje, ki nujno spada k večjemu standardu. Za to imamo vse pogoje, zlasti kar zadeva razne kulturne in zabavne prireditve. Te bi morale biti razdeljene bolj enakomerno po vsej turistični sezoni, ne pa omejene na konice, ko turizem dosega največji razmah. Pri tem imam v mislih tudi razne izlete, ki naj bi vključevali ogled naših kulturno-zgodovinskih spomenikov. Teh imamo v občini precej, le da so mnogi potrebni skrbne nege in ureditve, za kar bi pristojni organi morali pokazati v bodoče več skrbi kot doslej. S tem seveda ne mislim reči, naj bi šli v drugo skrajnost in proglasili za takšne spomenike vse tisto, kar brez vsakih kulturnih vrednot predstavlja žalostno zapuščino nedavne preteklosti teh krajev.

In načrti za bodočnost?

V gospodarskih investicijah predvidevamo predvsem naložbe za izgradnjo železnice, brez katere ni moč naprej razvijati in skoraj ne obdržati luke, potem naložbe za dograjevanje pristanišča, za izgradnjo kemičnega kombinata, za dograditev turistično-gostinskih objektov in za modernizacijo trgovske mreže.

Na področju družbenega standarda in služb bomo še naprej intenzivno vlagali sredstva predvsem za stanovanjsko izgradnjo, kjer v kratkem predvidevamo zgraditev 288 novih stanovanj. Nadaljevali bomo z izgradnjo komunalnih objektov, predvsem kanalizacije in vodovoda, prav tako pa tudi z izgradnjo novih šol, bolnišnice in drugih objektov. Ob sedanjem delovnem elanu in doseženih uspehih bomo gotovo lahko uresničili tudi vse zastavljene naloge, ki bodo v bodočnosti znatno izboljšale življenje vseh občanov.

Za zaključek?

Seveda vsem občanom ob našem prazniku iskrene čestitke s toplimi željami za osebno srečo in mnogo uspeha pri delu!

ZANEMARJENI MEJNI BLOK

Po dolgih prizadevanjih smo dobili na bloku v Krvavem potoku moderno poslopje za carino in mejno kontrolo, nismo pa še poskrbeli za to, da bi nudili prehodnikom (ki jih tod ni malo, saj vodi cesta na Reko, dalje v notranjost ter na jadransko magistralo) priložnost, da se oskrbijo s potrebnim za nadaljnjo pot. Menimo, da je treba to pomanjkljivost odpraviti vsaj pred pričetkom glavne turistične sezone, če nikakor ne bi bilo mogoče tega napraviti takoj. Ko imajo naši gostinski kombinati že toliko obratov, bi kateri lahko poskrbel tudi za novega v Krvavem potoku.

Koper za občinski praznik 1964

TRI BRIGADE

Pred kratkim je priredil okrajni komite ZMS krajši seminar za predsednike občinskih komisij za mladinske delovne akcije. Namen seminarja je bil opozoriti na začetek priprav za formiranje mladinskih brigad, ki bodo letos sodelovale na izgradnji jadranske magistrale skozi Črno goro, Hercegovino in Hrvatsko.

Letos bo koprski okraj formiral delovne brigade skupaj s celjskim okrajem. Iz vrst srednješolske mladine naj bi organizirali dve brigadi, iz vrst delavske in kmečke mladine pa eno. Prva srednješolska brigada naj bi odšla na delo prvega julija, druga pa prvega avgusta, vtem ko naj bi brigada iz delavsko-kmečke mladine začela delati prvega septembra. Prvi dve brigadi naj bi delali mesec dni, tretja dva meseca.

Okrajni komite ZMS je pripravil razmeroma bogat program tehničnega in strokovnega izobraževanja mladine v delovnih brigadah. Med drugim bo na avtocesti organiziranih deset amaterskih in 14 strokovnih tečajev, skozi katere naj bi šlo več kot 2000 mladincev in mladink, ki si bodo v tem času lahko pridobili tudi razne strokovne kvalifikacije. (iš)

SPLOŠEN DRUŽBENI IN GOSPODARSKI RAZVOJ NUJNO TERJA

Telefonsko avtomatizacijo

V prvi etapi bosta zgrajeni avtomatski centrali v Postojni in Sežani, v drugi pa v Ilirski Bistrici

V treh letih naj bi tudi v našem okraju popolnoma avtomatizirali telefonske zveze in s tem odpravili zaostalost, ki jo predstavljajo ročni telefoni, zaradi katerih izven uradnih ur pošt večina krajev nima zveze z ostalim svetom. Ta načrt slovenske skupnosti za PTT-promet so odobrili predstavniki občinskih skupščin, okraja in pošt na posvetu v Kopru v četrtek, 7. maja.

Ugotovili so, da razvoj gospodarstva in drugih družbenih dejavnosti nujno zahteva hitrejši razvoj telefonije. Za to je že izdelan generalni načrt izgradnje telegrafsko-telefonske mreže. Načrt deli mrežo na tranzitna področja z glavnimi, vozelnimi in končnimi centralami. Slovenija predstavlja eno izmed 17 jugoslovanskih tranzitnih območij in ima tranzitno centralo v Ljubljani, glavne centrale pa naj bi bile v Celju, Kopru, Kranju, Mariboru, Murski Soboti, Novi Gorici, Novem mestu in Postojni. Glavni centrali v Kopru in Novi Gorici sta že avtomatizirani in z njima tudi več končnih central. Iz dneva v dan pa je čutiti potrebo po avtomatizaciji omrežne skupine Postojna z vozelnima centralama v Sežani in Ilirski Bistrici. To območje ima že pri sedanjem neavtomatskem sistemu 456 telefonskih naročnikov, od tega večinoma gospodarske organizacije, katerih poslovni uspeh zavisi od dobrih komunikacij v prav tolikšni meri kot od dobrih prometnih zvez in solidnosti poslovanja.

V kako težavnem položaju so, kaže n. pr. že samo primerjava med razvojem gospodarstva in telefonije. Od leta 1939 se je n. pr. industrija na območju bivšega koprskega okraja povečala za 596 %, telefonija pa samo za 166. Na tisoč prebivalcev je samo 43 telefonov. Zaradi nerazvite mreže nastaja velika gospodarska škoda. Nad slabimi zvezami se upravičeno pritožujejo predvsem transportna podjetja in vse organizacije, ki poslujejo z inozemstvom.

Te nevšečnosti bodo torej odpravili do konca leta 1966, ko bodo v treh etapah izvedli popolno avtomatizacijo telefonskega omrežja. V prvi etapi bodo zgradili centrali v Postojni in Sežani in uredili povezavo z njima. V drugi bodo postavili avtomatsko centralo v Ilirski Bistrici, v tretji pa bodo celotno omrežje dopolnili s končnimi centralami. Za to in za položitev mednarodnega koakslalnega kabla Ljubljana—Trst z odcepom za Koper predvideva program 1,754 milijonov dinarjev investicij. Približno 65 % sredstev bodo stavili na razpolago republiški investicijski skladi, okrog 20 % bo prispevalo podjetje za PTT promet Koper, približno 15 % pa bi morale prispevati zainteresirane tri občine in komunalna banka. Ker so za dosego potrebnih kreditov oziroma za plačilo ustreznih deležev zelo ugodni pogoji (praktično jih bo treba izplačati v roku treh let), ni bojazni, da občinske skupščine ne bi pristale na sklenitev potrebnih pogodb za naročilo avtomatskih central pri tovarni »Iskra« in za pripravo projektov za potrebna poslopja. (jl)

ZAPRAVLJENI MILIJONI

Splošno pomanjkanje mesa, in še posebej kvalitetnejšega, je povzročilo v maloobmejnem pasu močno občuten padec kupcev od onstran meje. Samo v Sežani so v zadnjem času izgubili zaradi tega okrog 30 milijonov deviznih dinarjev. K temu je treba prišteti še najmanj 10 milijonov dinarjev izostanka pri prodaji cigaret, katere so navadno kupovali tisti, ki so prihajali po meso, a so sedaj izostali. Mimo tega se je zmanjšala tudi prodaja nekaterih drugih artiklov in ni pretirano trditi, da se s tem dvigne izpadek deviznih dinarjev na blizu 50 milijonov. Istočasno, ko v Sežani ni mesa, pa gredo čez mejo dan na dan vlaki s kvalitetnim mesom po polovico nižji ceni. Vse to je bilo na pristojnih mestih že ponovno prikazano, vendar doslej brez uspeha. Tako pravijo v Sežani. Če pa prištejemo k temu še devize, ki jih izgubljamo zaradi pomanjkanja mesa drugod vzdolž naše meje z Italijo, bo število nekolikokrat večje.

POOSTRENA KONTROLA

Ker se je pokazalo, da ostane enkratna kontrola gostinskih obratov pred turistično sezono brez trajnejšega učinka, so pristojni organi sklenili postopek poostriti in kontrolo večkrat ponoviti. Vzdrževanje reda po predpisih, zlasti še v sanitarnih napravah, ni noben tak problem, da ga končno ne bi mogli rešiti in se iznebiti kritike.

Najlepša voščila Titu

V sredo, 13. maja, je štafeta s pozdravi jugoslovanske mladine tekla po našem okraju. Zjutraj je prispela preko mostu na Dragonji na tla naše republike in s tem tudi okraja. Pred šolo v Sečovljah je hrvatska mladinka iz Buj predala štafetno palico gojencu pomorske srednje šole iz Pirana. Naslednja slovesna predaja palice je bila v Portorožu, kjer so štafeto pozdravili tudi učenci iz italijanske manjšinske šole. Štafeta je krenila proti Izoli in tekla skozi tovarno »Mehanotehnika«, potem pa v Koper. Pred tovarno »Tomos« je med kratkim premorom spregovoril podpredsednik okrajne skupščine Franc Skok. Štafeto je pozdravila tudi mladinka iz tovarne. Na nadaljnji poti se je štafeti pridružilo več lokalnih štafet, tako n. pr. v Razdrtem štafeta iz Ilirske Bistrice in Postojne. Dalje je krenila mimo šol v raznih krajih Vipavske doline in Goriške in popoldne dosegla Tolmin in Kobarid. Nekaj po 19. uri zvečer je na Vršiču štafetno palico s pozdravi primorskega ljudstva izročila mladincem iz Kranjske gore. Naslednji dan je nadaljevala pot.

S sprejema Titove štafete v Kopru

VREMENSKA NAPOVED HIDROMETEOROLOŠKEGA ZAVODA

Jutri sprva sončno, popoldne nekoliko povečana oblačnost. Tudi v naslednjih dneh bo še precej sončno vreme. Vendar so postopoma možne krajevne popoldanske plohe in nevihte. Slane ne pričakujemo.

PRIREDITVE ZA OBČINSKI PRAZNIK

KOPER:

15. maja ob 11. uri v avli Zavoda za socialno zavarovanje: odkritje spominskega reliefa »MAREŽANSKI UPOR«

ob 13. uri v prostorih tiskarne ČZP PRIMORSKI TISK: Otvoritev novega oddelka za industrijsko proizvodnjo barvnih razglednic z nitro-bleskom

ob 18. uri v muzeju: otvoritev razstave Društva slovenskih likovnih umetnikov sekcije Koper

ob 19. uri na Titovem trgu: promenadni koncert godbe na pihala

ob 20. uri na Titovem trgu: predvajanje partizanskih filmov

16. maja ob 18. uri v Domu mladih tehnikov: otvoritev razstave mladih tehnikov

17. maja ob 10. uri v starem pristanišču: začetek jadralne regate za »Koprski plamenec«

MAREZIGE:

od 7. do 10. ure napad na Marezige mladincev predvojaške vzgoje

ob 10.30 nastop harmonikarskega zbora iz Kopra

ob 11. uri: predaja prapora mladinskemu odredu pred spomenikom

ob 11.30 streljanje, balinanje in igranje šaha — Vanganel:Marezige

ob 15. uri nogometna tekma Marezige:Vanganel

ob 15.30 zborovanje pred spomenikom in polaganje vencev

ob 16. uri kulturno zabavna prireditev v Zadružnem domu s sodelovanjem domačega pevskega zbora

ob 19. uri pričetek vrtne veselice

KOPER:

20. maja ob 20. uri v gledališču: glasbeno-baletni večer glasbene in baletne šole Koper

23. maja ob 16. uri v Pionirskem domu: »Pavliha in stric Stiska« — otvoritvena predstava »Lutkovnega odra«

ob 20. uri v gledališču: Javna oddaja RTV Ljubljana — nastopi vokalnih in instrumentalnih solistov in ansamblov iz vseh krajev Primorske ob otvoritvi novega radijskega doma v Kopru

24. maja ob 10. uri v gledališču: revija mladinskih pevskih zborov koprske občine

ob 20. uri v gledališču: Pavel Golia: »Srce igračk«, otvoritvena predstava »Odra mladih«

25. maja ob 15. uri Parada mladosti

ob 18 uri na vrtu restavracije »Triglav«: zaključek delavskih športnih iger, razglasitev rezultatov in razdelitev nagrad

Zbori volivcev

Nedvomno je, da so bili in so zbori volivcev ena izmed najvažnejših oblik sodelovanja in soupravljanja občanov in da kot bistven element demokratičnega mehanizma zaslužijo vso pozornost zaradi pomena in vloge, ki jo imajo v sistemu socialistične demokracije.

Posebno pozornost zaslužijo tudi v primeru, ko ne odigrajo vloge, ki bi jo morali, ker je v tem primeru toliko bolj važno, da odpravimo pomanjkljivosti, ki so na poti večji in popolnejši uveljavitvi le-teh.

Ob tem, ko so se vse oblike demokracije, uprave in samoupravljanja stalno razvijale in izpopolnjevale, ob tem ko so se sredstva informiranja razvila, razširila in izpopolnila z radiom, televizijo, časopisi, lokalnimi radijskimi oddajami, lokalnimi časopisi, pa najdemo slej ko prej organizacijo in potek zbora volivcev v glavnem v stari obliki.

Ob zborih volivcev se v sedanjem času postavlja kot eno izmed osnovnih vprašanj:

— ali se lahko zadovoljimo z dejstvom, da se ob desetodstotni udeležbi na zborih volivcev obravnavajo najvažnejši akti in ukrepi občinske skupščine in ali lahko rečemo, da so ti bili predstavniki vseh ostalih.

— kje so vzroki za tako majhno udeležbo.

Ob tako majhni udeležbi bi morali ugotoviti, da ali ni interesa občanov za sodelovanje in formiranje politike v komuni (taka ugotovitev bi bila ob sedanji stopnji zavesti in razvoja samoupravljanja brez dvoma dvomljiva), ali da organizacija in vsebina zbora volivcev ni taka, da bi občanom dala to, kar od te važne oblike samoupravljanja pričakujejo.

Kako organizirati potek zbora volivcev, da mu bomo dali tako vsebino, da občana mobilizira in zainteresira, kako izkoristiti današnja sredstva informiranosti, da bomo zmanjšali potrebo obveščanja občanov po metodi ustnega izročila, ki ni učinkovita in zahteva preveč dragocenega časa na samem zboru volivcev. Ustno informiranje na samih sestankih se je verjetno že preživelo in ne zajame vseh občanov.

Na današnji stopnji razvoja samoupravljanja je nedvomno potrebno, da zbor volivcev v večji meri izkoristimo — ne toliko kot sredstvo informiranja občanov ampak vsebolj kot sredstvo samouprave. Zbor volivcev naj bo predvsem mesto, kjer občani dajajo mišljenje in predloge po že predhodno njim dostavljenih ali objavljenih materialih. K temu bi lahko kdo pripomnil, da je bil zbor volivcev že doslej temu namenjen. Seveda je bil. Samo tehnika poteka zbora volivcev je bila taka, da se je ta v pretežni večini reduciral na informiranje in še to ne vedno v razumljivi in poljudni obliki o načrtih in ukrepih, ki jih skupščina namerava podvzeti ali pa jih je že podvzela. Tudi postavljanje pred izvršena dejstva za primere, o katerih bi morala odločati širša javnost, niso bila redka.

Ker je boljša informiranost eden izmed nujnih pogojev vsakega sodelovanja in je predpogoj za aktivno vključevanje občanov je nujno, da po lokalnih sredstvih obveščanja (radio, časopis, posebne informacije) že predhodno posredujemo občanom zadeve, ki bodo predmet obravnave na prihodnjem zboru volivcev. Obveščanje s sodobnimi metodami in sredstvi bi omogočilo predhodno obveščenost in je zato lahko odločilnega pomena za oblikovanje stališč.

Na tak način bi se potem na zboru volivcev res lahko razvila le razprava in podajale pripombe in predlogi k določenim načrtom in ukrepom. To bi omogočilo, da bi občani v večji meri kot doslej lahko izrazili svoje mišljenje in stališče in ne bi zadeve zaradi pomanjkanja časa ostale neobdelane.

Po pomembnejših odločitvah občinske skupščine kot so družbeni plani in proračuni, bo koristno tudi sklicevanje občanov po posameznih panogah. S tem se pritegne k sodelovanju večje število za posamezne dejavnosti zainteresiranih občanov in omogoča bolj podrobna in kvalitetna obdelava celotnega programa.

Na vse podane predloge je potrebno, da občani dobijo pojasnila. Še posebej je to potrebno takrat, ko določenih predlogov in želja iz utemeljenih razlogov ni mogoče upoštevati.

Marija Aljančič

IZDATEN PRISPEVEK K RAZVOJU KEMIČNE INDUSTRIJE

TOVARNA TERILENA V KOPRU

Leta 1959 sta se združila »Plama« v Podgradu in »Partizanka« v Kopru v novo podjetje, ki si je nadelo ime »Iplas«, kar okrajšano pomeni industrija plastičnih mas. Prvotna proizvodnja skoraj povsem obrtniškega značaja je naglo preraščala izščetarske v pravo kemično industrijo, ki je zdaj po obsegu in kakovosti svojih izdelkov med vodilnimi v Jugoslaviji. Od leta 1959 je njena proizvodnja narasla za več kakor 300 odstotkov letno, predvideno povečanje v sedemletnem programu razvoja pa znaša kar 1000 odstotkov.

K temu bo največ pripomogla osvojitev proizvodnje poliestrskih vlaken za potrebe tekstilne industrije. Po realizaciji tega velikega projekta bomo doma imeli dovolj sodobnih tkanin iz terilena oziroma teritala, ki so osvojile svet in jih proizvajajo že vse industrijsko razvite dežele, mi pa jih moramo seveda še uvažati.

Morda bi se bilo treba ob tem nekoliko zamisliti. Terilen je najmlajše in najkvalitetnejše vlakno. V vsem svetu naglo povečujejo njegovo proizvodnjo oziroma uporabo. Zato morda izzveni nekoliko paradoksno izjava v razpravi na nedavnem kongresu jugoslovanskih sindikatov v Beogradu, da smo že na stopnici večje industrijske razvitosti, da se že uvrščamo med gospodarsko razvite dežele sveta — ko pa vendar prav v pogledu razvijanja kemične industrije, ki nosi neposreden napredek in boljše življenje v hiše ljudi, še močno zaostajamo za svetovnim povprečjem v krogu tako razvitih ali razvitejših dežel.

Kako pa je pravzaprav z novo tovarno terilena v Kopru? Vsekakor je pripravljanje njene izgradnje eden redkih primerov, kako bi morala podobna dela teči povsod. Priprava je terjala gigantski napor vodstva podjetja. Z redko natančnostjo, doslednostjo in temeljitostjo je bil izdelan idejni projekt in program z izredno natančno ekonomsko utemeljitvijo, zbrane vse inozemske ponudbe (tovarna bo zgrajena po kombinirani inozemski licenci vzhod—zahod) in pripravljena konstrukcija finansiranja. Sedaj pripravljeni dokumenti čakajo le še na odobritev, da bi lahko začeli z izdelavo glavnega projekta. Žal s to odobritvijo nekje zopet preveč zavlačujejo, ker po stari navadi čakamo le na denar, da bi potem začeli na vrat na nos z delom. Stiska s časom potem doprinese svoje, kot imamo toliko poučnih primerov v turistični izgradnji, ker zaradi neugodno kratkih rokov za najem kreditov ni mogoče temeljito pripraviti gradenj.

V sedanjem boju za dvig standarda je jasno, da je treba nekoliko odriniti ali odložiti nekatere investicije. Pri novi tovarni terilena v Kopru si je treba to nekoliko pobliže ogledati. Njena izgradnja v letošnjem letu ne terja še nobenih dinarskih sredstev, v letu 1965 pa samo minimalna. Glavna dinarska sredstva bi bilo treba dati šele v letih 1966 in 1967, da bi bila tako tovarna sredi leta 1967 pripravljena na poskusno obratovanje. Treba je namreč upoštevati, da je po sredi tuja licenca, kjer so dolge priprave neobhodne.

In potem? Ni mogoče mimo dejstva, da pomeni izgradnja nove tovarne neposreden prispevek k razvoju gospodarstva in hkrati ndarda, zlasti v pogledu cenejšega in boljšega oblačenja državljanov. Pomeni osamosvojitev. Ne bomo se samo otresli uvoza terilenskih vlaken, marveč bomo precejšnje količine lahko tudi izvozili, od česar bo imela korist vsa Jugoslavija. Posebej pa bo nova tovarna z ogromno vrednostjo svoje proizvodnje in ob tem akumulacijo dohodka vplivala na družbeni standard in življenje v koprski občini. Zato je — milo rečeno — dokaj kratkovidno v nedogled zavlačevati odobritev izgradnje tako utemeljenega objekta.

V Raši — na ovinku ceste pr Štanjelom in Branico, kjer se o cepi pot na Štjak — stoji v njen v kraške skale skromen s menik. Postavljen je na me kjer so zločinski streli fašistič okupatorjev 17. maja 1943 pr gali nit življenja dvanajstim cem-domačinom iz Štjaka, Sežane, Ravenj, Pristave in Sečovelj imeni piše: »Njihov spomin večno živel v srcih svobodo ljudstva.« Da tudi res živi, priča skoraj vedno sveže cve ob spomeniku

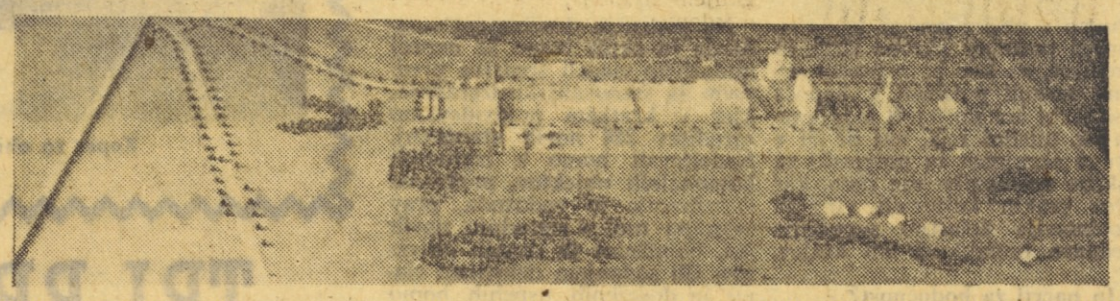

Maketa bodoče »Iplasove« tovarne terilena (poliesterskih vlaken za tekstilno industrijo). Novi objekt bo stal v Serminu pri Kopru, onkraj novega tovornega pristanišča pri izlivu Rižane v morje

Portoroško letališče pripravljeno

Te dni so zaključili zadnja drenažna in druga dela na športnem letališču v Sečovljah, kjer je bilo lani mednarodno padalsko tekmovanje za »Pokal Jadrana«. Za jutri, soboto, 16. maja, pričakujejo pristanek prvega zahodnonemškega športnega letala, ki bo pravzaprav poskusni polet in pristanek za vso množico tistih nemških turistov, ki si žele na Jadran s svojimi letali.

Ureditev letališča za pristajanje v suhem vremenu je bila prva naloga, ki jo je aeroklub Portorož sprejel na letošnjem občnem zboru in na nedavnem posvetu s predstavniki državne in republiške letalske zveze. Do prihodnjega leta bodo letališče usposobili za pristajanje letal v vsakem vremenu. V ta namen bo treba zgraditi odvodne kanale, komandni stolp, električno signalizacijo in podobno. Sredstva za to so v republiškem merilu že zagotovljena, najti pa bo treba nekoga, ki bo lahko nudil potrebno participacijo. Ker bo letališče služilo predvsem turizmu, bi bilo treba za to zainteresirati predvsem turistična in gostinska podjetja, torej potovalne urade in hotele. Aeroklub si namerava pomagati sam na ta način, da bo razvil letalsko campiranje ob letališču. Naprave za postavitev sezonskih sanitarij so ostale še od lanskega padalskega tekmovanja, šotorov pa tudi ne bo težko dobiti, če jih že ne bodo pripeljali ljubitelji zračnega športa s seboj. Aeroklubi širom Slovenije bodo tudi dobili možnost, postaviti si v bližini letališča lasten vikend ali počitniški dom. Tako bi drugi letalski klubi koristili letališče in razvijali zračni šport nad Portorožem, dokler ne bo domače društvo samo nabavilo vsaj eno motorno in nekaj jadralnih letal. Tega ni pričakovati, dokler si klub ne postavi hangarja. Do tedaj pa bodo s pomočjo jadralcev iz drugih klubov temeljito proučili zračne struje nad zalivom, da bo portoroško letališče, ki ima registracijo »C« kategorije, lahko takoj po nabavi letal razvilo lastne jadralne tečaje.

(jl)

ŽIVAHEN LUŠKI PROMET V APRILU

225 tujih in domačih ladij

Skupni promet blaga znaša nad 57 tisoč ton

V luko Koper je v aprilu vplulo 225 ladij z 90.138 neto registrskimi tonami. Iz domačih luk je vplulo 89 ladij (22.210 NRT), iz tujih 136 (67.928 NRT). Ladij redne proge je bilo 166 (33.751 NRT), svobodne plovbe 59 (56.387 NRT). Ladij z našo zastavo je vplulo 125 (55.094 NRT), s tujo zastavo 100 (35.044 NRT).

Iz luke je odplulo 227 ladij (92 tisoč 319 NRT). V domače luke je odplulo 98 ladij (44.479 NRT) v tuje luke 129 ladij (47.840 NRT). Odplulo je 166 ladij (33.751 NRT) redne proge in 61 ladij (58.568 NRT) svobodne plovbe. Naših ladij je odplulo 125 (52.569 NRT), tujih pa 102 (39.750 NRT).

Prispelo in odpotovalo je po morju 9900 potnikov, od teh z našimi ladjami 6496, s tujimi 3404. Z našimi ladjami je odpotovalo v tujino 3786 potnikov, s tujimi pa 2161. Z našimi ladjami je prispelo iz tujine 2141 potnikov, s tujimi 1243. Potniški promet (samo z našimi ladjami) med domačimi lukami izkazuje 569 potnikov, od teh je iz Kopra odpotovalo 227 potnikov, v Koper je pa prispelo 342 potnikov.

Skupni promet blaga (to je notranji promet-razvoz med domačimi lukami, izvoz, uvoz, tranzit) izkazuje 57.099 ton. Sam notranji promet 1797 ton, izvoz 3810 ton, uvoz 43.593 ton in tranzit 7899 ton blaga. V luki so naložili 4537 ton blaga, razložili pa 52.562 ton. Pri 57.099 tonah blaga so bile naše ladje soudeležene z 41.890 tonami, tuje pa s 15.209 tonami. Z našimi ladjami smo izvozili 273 ton blaga, s tujimi 3537 ton. Z našimi ladjami je uvoženih 38.520 ton blaga, s tujimi 5073 ton. V tranzitnem prometu so bile naše ladje soudeležene s 1300 tonami, tuje s 6599 tonami.

Uvozili smo 22.732 ton semen, olja in masti, 11.207 ton raznih prehrambenih izdelkov, 6089 ton železa, 2439 ton metalurških izdelkov, 947 ton sadja in zelenjave, 100 ton kož in 79 ton raznega blaga. Izvozili smo obdelanega in neobdelanega lesa 2795 ton, raznih prehrambenih izdelkov 924 ton in raznega blaga 91 ton.

V tranzitnem prometu so naložili 53 ton železa in 300 ton obdelanega in neobdelanega lesa, razložili so 6520 ton obdelanega in neobdelanega lesa, 1000 ton prehrambenih izdelkov in 26 ton svežega sadja in zelenjave. (ajd)

POSVET V LJUBLJANI

Pred dnevi je pripravil klub primorskih študentov posvetovanje s predstavniki okrajnega sindikalnega sveta Koper o družbenem standardu in kadrovskih problemih. Udeležil se ga je tudi predsednik okrajnega sindikalnega sveta tov. Rožič. Študente so seznanili z vzroki nizkih osebnih prejemkov in poudarili, da bo v prihodnje potrebno realni osebni dohodek vskladiti s produktivnostjo. Pereč problem v koprskem okraju so za dvig gospodarstva tudi kadri.

Jožko Leban

Pred volitvami v DS

V delovnih organizacijah se pripravljajo na volitve novih organov samoupravljanja. Kjer s pripravami še niso začeli, bodo morali pohiteti, kajti rok je kratek — volitve morajo izvesti najkasneje do 16. junija.

Glavna skrb mora veljati dobri pripravi zborov delovnih ljudi in izbiri kandidatov. Po ustavi ima vsak delovni človek pravico, neposredno odločati o kandidatih. Temeljni zakon o volitvah delavskih svetov določa, da lahko na zboru delovnih ljudi vsak volivec predlaga enega kandidata. Kakor hitro podprejo njegov predlog še najmanj trije volivci, je treba predlagano osebo vpisati na seznam kandidatov. Edino izjemo določa načelo rotacije, po katerem ne more nihče biti dvakrat zaporedoma izvoljen za člana delavskega sveta in torej tudi ne za kandidata.

Ob tako demokratičnem kandidacijskem postopku pa nastaja vprašanje, kako zagotoviti, da bodo izbrali in izvolili res tiste kandidate, ki po svojih strokovnih sposobnostih in osebnih lastnostih uživajo ugled in zaupanje kolektiva in bi res sestavljali avtoritativen delavski svet. Zato morajo sindikalne in druge organizacije v kolektivu poskrbeti za tak zbor delovnih ljudi, da bo vsakdo res zainteresirano sodeloval pri izbiri kandidatov. Pri preteklih volitvah delavskih svetov je bilo marsikje slišati upravičene pripombe, da ni bilo dovolj vsestranske razprave o delovanju sveta in problemih, ki jih je ali bi jih moral reševati. Nove volitve v organe samoupravljanja je torej treba povezati z gospodarskimi in družbenimi problemi kolektiva. Realistična, kritična ocena dosedanjega poslovanja delovne organizacije naj privede na zborih delovnih ljudi do kar najbolj konkretne ugotovitve, k in kako bo treba delati v bo če. Kjer si niso dovolj na jas o čem naj razpravljajo, naj poslužijo gradiva V. kongr Zveze sindikatov. S pomočjo s dikalne organizacije naj sest predlog programa vprašanj, tera naj bi reševal novi delav svet. Med ta vprašanja spada pr.: Kako naj kolektiv z bo organizacijo dela in drugimi jemi doseže večjo produktiv in odpravi prenizke zaslužke kaže uvesti delo v izmenah, ka ne nove pravilnike bi bilo pot no sprejeti, kako urediti me bojne odnose in podobno. Ob je treba med člani kolektiva razširiti zavest, da od kolek samega zavisi, kako bo delal se razvijala njihova delovna ganizacija in da mora torej lektiv iskati rešitev svojih p lemov predvsem v lastnem jetju.

Če bodo volitve potekle v vedenem smislu, bomo prav tovo izvolili take delavske s ki bodo s svojim delom dok da gre naš razvoj zavestno v ri utrjevanja resničnega d skega samoupravljanja.

Upokojeni konjenik

Pisma uredništvu

APEL KAVARNI »LOŽA«

Tovariš urednik!

Kavarna »Loža« v Kopru je s 1. majem podražila kavo od 44 na 50 dinarjev, čeprav se je kava na tržišču nedavno poceni la. Pa dobro, naj stane zdaj 50 dinarjev, toda zato pričakujemo, da bo pribitek porabila za popravilo poda, ki je že po znatnem delu odlepljen, za popravilo miz, ki se majajo kakor pijanci (ki v kavarno sicer ne spadajo, so pa ji le dobrodošli) ter stolov in oken, da ne bo v jeseni in pozimi spet tak prepih, da bo odgnal še več stalnih gostov kot jih je v preteklih mesecih. Na koncu bo morda ostalo še kaj tudi za stimuliranje dobre volje za redno vlaganje časnikov in časopisov. Če bo predlog sprejet, bomo o rezultatih poročali.

R. G. Koper

ZAKAJ TAKO?

Prek tiska, potovalnih agencij, turističnih predstavništev v tujini in diplomatskih zastopstev smo razglasili, da imajo tuji turisti letos možnost, da si ob prehodu meje v našo državo v skupinah od štirih oseb dalje brez vizuma priskrbe dovoljenje za vstop in bivanje v času 72 ur. Te ugodnosti naj bi se mogli posluževati tranzitni potniki in taki, ki žele od onstran meje obiskovati kako našo znamenitost, n. pr. Postojnsko jamo. Tako je bilo razglašeno, ne pa tudi uresničeno. Skupine, ki so se doslej želele poslužiti vsemu svetu razglašenih ugodnosti, so bile bridko razočarane in morale so se vrniti z meje brez izpolnitve želje, da nas obiščejo. Zakaj tako? Če je bil na intervencijo kakega organa sklep razveljavljen ali vsaj odgoden, je bila dolžnost tistih, ki so ga svetu oznanili, da ga tudi prekličejo. Z nasprotnim ustvarjamo samo nepotrebno kritiko turistov iz prav tistih dežel, ki nam dajejo največ deviz.

PRED VIII. KONGRESOM ZKJ

S KONFERENCE KOMUNISTOV V KOPRSKEM PRISTANIŠČU

Luka potrebuje železnico

Konferenca komunistov »Luke Koper« je potekla v znamenju zahteve po gradnji železniške zveze z zaledjem. Tako poročilo kot diskutanti so poudarili, da bi v nasprotnem primeru pristanišče stagniralo, ker bi se transportni tokovi preusmerili preko drugih pristanišč. Železnica bi tudi omogočila cenejše poslovanje, s tem pa ureditev vrste notranjih problemov oziroma problemov življenjskega standarda pristaniških delavcev. Dokler ne bo luka povezana z železnico, bodo vedno možni zastoji objektivnega značaja, to pa bo imelo negativne posledice za podjetje in standard kolektiva. Po drugi strani mora vse narodno gospodarstvo trpeti škodo zaradi visokih stroškov kombiniranega cestno-železniškega transporta blaga iz pristanišča ali vanj. Računi so pokazali, da bi se celotni industrijski tir amortiziral v petih letih samo z razliko pri višjih transportnih stroških, ki bi nastali, če bi namesto Kopra začeli uporabljati pristanišče v Pulju in Rovinju, kot nekateri že predlagajo.

Sekretar okrajnega komiteja ZKS Jože Božič je v svoji obširni razpravi opozoril člane ZK, da bi se kolektiv Luke moral zanesti čimveč na lastne moči. Potrebno je uveljaviti tudi drugačno delitev dohodka, ki bi pustila več sredstev gospodarski organizaciji in s tem omogočila uresničenje načrta Luke.

Na konferenci so samokritično pretresli še vrsto drugih problemov, ki tarejo komuniste in druge člane pristaniškega kolektiva. V okviru že omenjenih pripravljanj za dvig življenjskega standarda so spet govorili o potrebi izgradnje luškega doma in drugih stanovanjskih objektov. Mnogi so razpravljali tudi o potrebi strokovnega izobraževanja in o boljšem načinu poslenih in o boljšem načinu janja novih delavcev na de mesta.

S konference OO Zveze komunistov »Intereurope« v Kopru

1921-15. maj-1964

Prvi oboroženi upor proti nasilju in zatiranju v Slovenski Istri

LJUDJE, UDARIMO PO NJIH!

Triinštirideset let je od tistega nedeljskega dopoldneva, ko so se prebivalci Marezig in bližnjih vasi z junaško odločnostjo uprli fašizmu. V obrambi za svobodno izbiro kandidatov za poslansko zbornico, so s kamenjem, kmečkim orodjem in nekaj lovskimi puškami napadli skupino dvanajstih škvadristov. Ko je škvadrist Pisatto vrgel bombo, ki se je raztreščila s silovitim pokom, je nekdo iz množice zakričal:

»Ljudje! Udarimo po njih! Pojdite po orodje in orožje!«

Na ta prvi poziv na upor so volivci stekli domov in se vrnili oboroženi s kmečkim orodjem, lovskimi puškami in kamenjem. Na majhnem vaškem trgu so se z vzkliki: »Hura! Hura!« vrgli na fašiste. Na presenečene črnosrajčnike se je usulà toča kamenja, sadilo je nekaj strelov iz lovskih pušk. Fašisti so spoznali, da jim ne bo trda predla. Začeli so bežati proti Rokavcem, drugi proti Babiči, tretji proti Vanganelu. Dve uri in pol je trajala borba. Trije škvadristi so za vedno obležali na tej istrski zemlji, kamor jih je bil poslal črni kolovodja iz Rima, da bi širili »svojo kulturo«. Ranjena sta bila tudi dva domačina, od katerih je eden kasneje umrl.

Brata Jože in Matija Škrgat iz Škrgatov

Opoldne tisti dan so iz Kopra prihiteli na kamionih fašisti in črnosrajki. Uporniki Marezig in bližnjih vasi so prekopali cesto med Babiči in Marezigami in postavili barikade. Kamioni niso mogli naprej, zato so fašisti in vojaki nadaljevali peš, pri barikadi pa so postavili celo lahke topove. Fašisti so hoteli zažgati Marezige, pa so preprečili vojaki. Aretirali so okrog 50 ljudi in jih odpeljali v zapor v Koper. Enega izmed organizatorjev upora pa fašisti niso uspelo dobiti v roke. To je bil Ivan Babič-Jager, ki se je še šest mesecev potem skrival. Potem se je še naprej vojskoval s partizani in jih izzival. Rad je imel svojo rodno Istro, zato je zanjo tudi umrl. Iz zasede je nanj strel-

Ivan Babič Jakomin-Jelen, edini preživeli član komande mesta Koper

karabinjer Letone, ožgani obraz. Zrušil se je smrtno ...

Na pogrebu Ivana Babiča-Jagra se je zbralo nad 3000 ljudi. Fašisti so na rokavih nosili rdeče-bele kokarde, krsta je bila pogrnjena z rdečo zastavo. Tako se je pogreb spremenil v veličastno protifašistično manifestacijo. Več kot sto karabinjerjev je spremljalo pogreb z nalogo, da »delajo red«. Fašisti so morali poslušati številne govore protestov proti nasilju in fašizmu...

...E O DOGODKIH POROČALA TRŽAŠKA EDINOST

Tri dni po volitvah, dne 17. maja 1921, je tržaška »Edinost« pod naslovom čez celo prvo stran: *Na dan volitev so se vršila klanja, krvava nasilstva nad mirnimi istrskim in tržaškim ljudstvom*, poročala naslednje:

»Volitve v Marezigah, Pobegih, pri Sv. Antonu, Ospu in Klancu, so bile zaradi protipravnih nasilstev preprečene. Javni organi so nasilja zločincem.

Okoli dekanih se je ob 7. uri dopoldne zbralo na volišču približno 50 volivcev. Ko se je pričelo glasovanje, je pridrvel na volišče avtomobili s fašisti. Ti so začeli groziti navzočim, da jih bodo zažgali vas, če ne bodo glasovali za italijansko stranko. V bližini se je za farovškim zidom, kakih deset metrov od volišča, eksplodila bomba. Ko so se ljudje zbrali, jih je sin komisarja Ferrarija začel izzivati in jim uničevati glasovnice. V Sv. Križu pri Kopru so fašisti nastavljali volivcem samokrese na prsi, jih tolkli po obrazih ter odvzemali izkaznice. Ljudstvo je začelo bežati na vse strani, fašisti pa so kričali: Ubijte jih! Bombe na Slovence!«

Tako so številni poročila »Edinost« o nasilstvih iz številnih drugih krajev Istre in tržaških vasi in zaključuje:

»Kdor je hotel oddati si glasovati v takem ozračju, polnem terorju, in to glasovati proti italijanskim kandidatom, je moral biti mogel samo narod, ki je tako visoko in nacionalno toliko zrel, tako zaveden, kot je naše ljudstvo v Slovenskem Primorju in Istri.«

KAPITAL SPOMIN NAS Z ONIMI PREPLETA

Petindvajset let kasneje je tudi v slovensko Istro segel glas o obupnem uporu. Ljudje so se še vedno spominjali tistega prvega dne, zato so pozdravili in spremljali prve aktiviste in kasneje prve partizane. Obiskali smo Marezige, Boršt, Labor, Hrpeljci, Marezige, Rokavce, Škrgate in druge, ter se pogovorili z nekdanjimi aktivisti. Že na križišču cest Marezige—Boršt stoji spomenik 11 padlim partizanom iz vasi Babiči, Rojci in Marancini. Prvo srečanje z mrtvimi za svobodo...

V dolini se svetlika potok Rokava. Onstran doline se v ostrih zavojih riše v lapornati svet cesta, ki pelje v Boršt. Na levi strani je v gostem zelenju skrit zaselek Rokavci, kjer je bil med NOB večkrat štab Mornariškega odreda Koper. Tu je aktivist Matija Krmac šest dni skrbel za rešenega zavezniškega letalca Charlesa Dougherta, ki je ob napadu na komando mesta Koper za las ušel smrti. Zvečer 8. februarja 1945 so bili člani komande mesta zbrani v hiši znane aktivistke Francke Lovrečič v Borštu. Dogovorjeno je bilo, da bo tudi rešeni letalec odšel spat z njimi. Zadnji hip pa so določili, da bo letalec prespal noč v bunkerju aktivistke Lovrečičeve. Tako je ostal živ in je kasneje lahko poslal iz svoje domovine zahvalno pismo svojim rešiteljem...

Boršt je bil po zlomu fašistične oblasti središče partizanstva v tem delu Slovenske Istre. Partizanom so pomagale vse družine. Zbirališče pa je bilo »Pri Borižu«, v hiši Francke Lovrečič, ki se ni ustrašila nobene nevarnosti in zapreke. Pri njej je bila javka za kurirje, ki so prinašali in odnašali pošto na okraj, okrožje in komando mesta. Semkaj so prihajali okrožni funkcionarji, aktivisti in člani štaba bataljona »Čikonja«. Pri tej hiši so imeli tri bunkerje, da so se aktivisti lahko odpočili po napornem delu. Boršt je bil v rokah partizanov, čeprav so vse naokoli bile nemške postojanke. Nemci so skoro vsak dan prihajali v vas, zato je bilo treba veliko previdnosti. Aktivistka Francka pripoveduje o teh obiskih naslednje:

»Nemci so večkrat prišli prav takrat, ko sem imela kuhano kosilo za družino. Posedli so za mizo in nam vse pojedli. Vina pa so si kar sami vzeli in napolnili še vojaške čutarice. Kaj smo hoteli. Ostali smo brez kosila, lačni.«

Na novem zadružnem domu v Borštvu je vzidana spominska plošča s 13 imeni padlih borcev in dveh umrlih v taborišču. Spominsko posvetilo se glasi:

Sovragu ste do smrti se uprli —
nikdar ne boste v srcih nam umrli.

V samotni grapi pod zaselkom Hrpeljci je bil bunker komande mesta Koper. Tam se je 9. februarja 1945 borilo šest tovarišev z nadmočnim sovražnikom na življenje in smrt. Od vseh šestih je ostal živ samo eden — Jakomin Valerij-Jelen. Ta se je fašistom iztrgal iz rok, ko so ga skupno z drugimi peljali zvezanega v Koper. Komandant mesta — Franc Planinc-Frenk pa si je v bunkerju sam vzel življenje.

Po osvoboditvi so na tistem mestu postavili spominsko ploščo z

Mirko Lovrečič-Benjamin, tajnik rajona Lopar med NOB

napisom: Tukaj je 9. februarja 1945 po herojski borbi padel komandant mesta Koper Franc Planinc - Frenk iz Črnomlja v Beli krajini.

ŠE VEDNO ŽIV SPOMIN NA KOMANDANTA FRENKA

Dvajset let bo preteklo v februarju, odkar so v tej samoti ugasnile oči komandanta Frenka, odkar je prenehalo utripati srce junaka iz Bele krajine. Med ljudmi v teh krajih pa je njegov spomin še vedno živ. Šestdesetletna nona Katarina Jurinčič iz Hrpeljcev se ga takole spominja:

»Kolikokrat se je zvečer, ko je bilo zunaj mraz, grel tu pri ognjišču. Sedel je na stolici in vedno kaj pripovedoval. Všem nam je bilo zelo hudo, ko smo zvedeli, da je padel. Bil je res ‚bravi' človek.«

Francka Lovrečič iz Boršta pa pravi:

»Kako priden je bil ta fant. Vsi

Pionir Mirando Jurinčič iz Hrpeljcev

smo jokali, ko smo ga spremljali pri pogrebu. Preden smo ga zagrebli, sem mu z glavnikom počesala skuštrane lase. Nemci so mu pred odhodom odrezali čine z rokava suknje.«

Tovariš Jakomin Valerij-Jelen, ki se je takrat rešil z drznim tveganjem življenja, ima za svojega nekdanjega komandanta same dobre besede:

»Frenk je bil zelo pogumen tovariš in odličen strateg. Kolikokrat nas je vse rešil pred smrtjo s svojo hladnokrvnostjo tudi v najkritičnejših trenutkih. Lahko trdim, da je naša Istra Frenka dobro poznala kot borca in odločnega komandanta.«

Na steni hiše v Hrpeljcih je vzidana spominska plošča z napisom: Med narodnoosvobodilno vojno je bil v tej hiši od leta 1944 do maja 1945 sedež komande mesta Koper.

OBISK BUNKERJA IN SPOMENIKA

Devetletni Mirando Jurinčič iz Hrpeljcev se je ponudil, da nam bo pokazal pot do bunkerja. Ko smo šli po stezi pod vasjo, ga je nona poklicala nazaj. Fant pa ji je lepo odgovoril:

»Gremo k Frenku.«

Zgovoren in brihten otrok ta Mirando, smo ga ocenili. Vso pot je govoril. S spoštovanjem smo se bližali kraju, kjer je pred devetnajstimi leti padel Frenk. Steza nas je pripeljala do grape, kjer čez debele sklade skalovja teče voda majhnega studenca. Na drugi strani grape stoji nizek spomenik s ploščo...

Obstali smo v nemi zbranosti in se zamislili v tisti februarski dan pred devetnajstimi leti...

Vse okrog bunkerja so Nemci in fašisti sklenili obroč. Komaj dobrih petnajst metrov zračne črte so oddaljeni od vhoda v bunker. Streljajo, mečejo bombe in pozivajo na predajo. Posadka v bunkerju: komandant Frenk, partizani Jelen iz Čežarjev, Glavina iz Šmarij, Mirko iz Babičev, bolničar Pavle iz Ljubljane in ekonom iz Savinjske doline pa je zaenkrat na varnem. Bunker je naravna trdnjava. Če bi mogli vzdržati do večera, bi poskušali s probojem. To je edino upanje. Zato zavlačujejo borbo in se pogovarjajo. Sovražnik sluti, kaj imajo partizani za hrbtom, zato začne z miniranjem skal nad bunkerjem. Prva mina odkruši del skale, druga še več, tretja pa delno razkrije bunker. To je konec. Pet partizanov, od teh je več ranjenih, ujamejo, komandant pa si sam konča življenje.

Na poti v Koper se partizan Jelen odloči za pobeg. Pri Trikoli, dober kilometer in pol od Kopra sune fašista v jarek, sam pa se požene v vinograd na drugo stran. Tam so latniki in trte. To je rešitev. To je življenje. To je svoboda... Krogle na gosto sikajo okrog njega, nad glavo, desno in levo. Sikajo in iščejo, da bi mu vzele pogum, pretrgale nit življenja...

Iz tega premišljevanja nas prebudi kukavica. »Ku-ku, ku-ku, ku-ku, ku-ku,« odmeva njen glas v mladem zelenju prav nad glavo. Velik šop rožnordečih in modrih cvetov travniške ramšele smo prinesli s seboj. Nekaj prgišč mokre zemlje nanesemo pred spomenik in v kupček vsadimo prineseno cvetje. Naj cvete v spomin na junaka Frenka...

ZASELEK HRPELJCI UMIRA

Po osvoboditvi je živelo v Hrpeljcih šest družin, danes samuje tu še ena. Katarina Jurinčič, nona našega mladega spremljevalca k bunkerju, živi tu že 36 let. Zdaj pa tudi njej postaja dolgčas. Želeli smo zvedeti za vzrok, pa nam je nona povedala naslednje:

»Kaj naj še delamo na tem grdem kraju sami. Že v bližnjem Laboru je lepše in boljše. Tam imajo vsaj lepšo cesto do vasi. Dve družini sta iz naše vasi odšli v Labor. Zanima vas, zakaj bo naša vas umrla. Vse nadloge so se spravile nad nas: slabe letine, veliki davki, mladina nas je zapustila, pridelki so poceni, povrhu pa še bolezni. Tako smo prišli v ‚mizerijo', da ne moremo nikamor naprej. Niti obleke si več ne moremo kupiti.«

BORŠT SE PRAZNI

Po osvoboditvi je v Borštu živelo 79 družin, danes jih je še kakih 40, ki štejejo dva do tri člane. Mladina si je skoro že vsa poiskala zaposlitev v podjetjih v Kopru in okolici. Za obdelovanje zemlje so ostali doma stari in izčrpani ljudje. Nekdanja aktivistka Francka Lovrečič pravi o tem vprašanju:

»V naši vasi bi bilo treba marsikaj urediti in izboljšati. Najprej pa bo treba misliti na napeljavo vode. Če ne bo vode, bodo odšli še tisti, ki še vztrajajo na zemlji. Nujno bodo morali poskrbeti za primerne cene kmetijskim pridelkom. Mleko nam plačujejo po 32 dinarjev povprečno za liter, v Kopru pa je v mlekarnah po 85 din liter. Krompirja lani nismo mogli niti prodati. Davki so previsoki. Kje naj vzamemo denar za naše vsakdanje potrebe, saj moramo živeti tudi tisti, ki smo ostali zvesti naši zemlji. Menim, da se pravi krasti revežu pošteno zasluženi kruh s tako nizkimi cenami, kot so zadnja leta v primerjavi s tistim, kar na vaseh potrebujemo.«

Drugače pa v Borštu ni tako slabo. Zemlja je rodovitna, treba jo je le dobro obdelati in pognojiti. Imajo velik kulturni dom, elektriko, radio. Videli smo celo tri televizijske antene. Toda poslušajmo še mnenje mladega 27-letnega Benjamina Beržana:

»Nekaj časa sem delal v Luki Koper, potem pa sem se vrnil nazaj na zemljo. Lani sem nasadil precej krompirja v upanju, da ga bom lahko prodal kakih 30 stotov. Prodal sem ga samo en stot. Zadnji denar sem prejel lani v septembru za paradižnike. Zdaj čakam, da bodo dozorele češnje, da bom zanje dobil za najnujnejše družinske potrebe. Pridelal sem nekaj hektolitrov vina za prodajo. Kako naj ga dam po 80 din liter, če pa me stane obdelovanje, škropljenje, žveplanje in gnojenje skoro toliko, če ne še več.

Tu doli poglejte, je kraj, ki mu pravimo ‚Pod felde', kjer so naši kmetje vsako leto pridelali prvi grah. Zdaj je skoro vse zaraščeno s travo, vztrajajo le še trte. Tudi te bodo v nekaj letih odpovedale, ker niso oskrbovane. Tako bo na tem rodovitnem svetu nastala še ena gmajna več. Tako se površine neobdelane zemlje širijo, pridelki, ki jih je ta zemlja dala na vagone, pa padajo.

Če se bodo stvari glede kmetijstva kaj popravile, bom še ostal na zemlji, ker me veseli obdelovanje, sicer pa si bom znova poiskal zaposlitve drugod,« je poudaril mladi gospodar.

PA ŠE TRUŠKE, TRSEK, VRŠIČ, BOČAJI, KOZLOVIČI IN GONJAČI

Nekdanji tajnik rajona Lopar Mirko Lovrečič - Benjamin, ki je to dolžnost opravljal od spomladi 1944 do osvoboditve — pred njim je bil tajnik tega rajona Avguštin Starc-Vido — ocenjuje današnje stanje:

»Mladina je vsa odšla v mesta, doma so ostali samo stari in za delo skoro nesposobni ljudje. Ni prav, da dobijo mleko plačano povprečno po 30 dinarjev za liter. Včasih so v teh vaseh redili veliko krav za mleko, danes redijo junce, da jim pomagajo pri obdelovanju zemlje. Veliko nejevolje vzbuja pri kmetih to, da ne morejo prodati svojih pridelkov niti tisti, ki so z zadrugo slenili pogodbo. Kmetijska proizvodnja je v zadnjih letih padla za nad 50 odstotkov, število prebivalcev pa se je znižalo skoro za polovico. Tudi živine redijo skoro po-

Francka Lovrečič iz Boršta

lovico manj kakor prva leta po osvoboditvi. ‚Najmlajši' prebivalec v teh vaseh ima okrog 50 let. Ljudje bi si nekako pomagali s primernimi kosilnicami, motokultivatorji (frezami) in drugimi obdelovalnimi stroji. Med prvimi pa bo treba rešiti vprašanje preskrbe z vodo za te vasi, ki so skoro vsako leto prizadete.«

ŠKRGATI PRI MAREZIGAH

V tem zaselku živita brata Škrgat — Jože (74 let) in Matija (69 let). Oba sta se pred 43 leti ude-

(Nadaljevanje na 11. str.)

Lojze Jakopič

5 Veliko maščevanje

V osupli grozi Polak ni niti pomislil na obrambo. Vse možnosti napada in obrambe je v življenju verjetno že preračunal, toda da bo sprejel smrt iz rok višjega gestapovskega oficirja...? Za rešitev uganke pa ni bilo več časa. Sprožil sem rafal, Polak se je zvalil po tleh. Kaznovan je bil za zločine nad slovenskim narodom. Javno sredi dneva, pred očmi vse vasi. Tako kot je bilo napovedano.

Ko sem ugotovil Polakovo smrt, sem hladnokrvno sedel na kolo, ki je bilo prislonjeno na zid, in se odpeljal iz vasi. Šele nekaj minut po dogodku se je vsula za menoj masa policistov in vojaštva. Toda takrat sem že rinil v breg proti Skalcam.

2.

Likvidacija Polaka je šefa gestapa Walterja Schmidta prepričala, da je partizanski obveščevalec resnično v vasi in da resnično pripravlja teren za prihod partizanske brigade. Takoj po likvidaciji je izdal sicer ostra povelja za aretacijo skoraj petine vasi, da bi našel likvidatorja in njegove skrivne pomočnike. Toda že po nekaj dneh ležanja v bunkerju, po sicer zagrizenih zasliševanjih in po nekaj demonstrativnih mučenjih, so se vaščani drug za drugim vrnili iz zaporov v vas. Hkrati pa je Walter Schmidt spretno organiziral in nastavil v vasi ter v bližnji okolici svojo obveščevalno mrežo, po kateri naj bi zvedel vse podrobnosti o prihodu partizanske brigade, pa seveda tudi o nevarnem obveščevalcu v vasi. Walter Schmidt je izdelal tak operativni načrt, da bi opravil z vsemi hkrati. Isto noč. V svojo zmago je bil trdno prepričan. Nekajkrat se je peljal v center gestapa, kjer so strokovnjaki do podrobnosti pretresli operativni načrt. In tako je v gestapovskem pokrajinskem centru Schmidt nenadoma stal v središču pozornosti. Postal je spoštovana oseba. Človek, ki bo zvabil v past in uničil partizansko brigado. Vse postojanke: vojaške, policijske in žandarmerijske daleč okoli, so dobile skrivaj močna ojačenja. Toda straže in patrulje so bile številčno enake in z istimi ljudmi kot prej. S tem so hoteli Nemci prikriti pred domačini svojo moč in pripravljenost.

Sredi vasi v bunkerju sva s Strnadom reševala uganko. Polak je bil vendar pomočnik šefa gestapa, znana in pomembna osebnost. Nemci zanj niso niti streljali talcev niti ukrepali tako, kot ob podobnih primerih. V oči nas je zbodlo, da so v zaporu najbolj pretepli tiste, ki jih je Strnad pred dnevi na seznamu označil kot nemške simpatizerje, a vrsto javno znanih, toda ne organiziranih partizanskih simpatizerjev so Nemci odpravili z nekaj klofutami ali pa še to ne.

Slutil sem nemško akcijo. Močno, odločno in spretno protiakcijo. Dobro sem poznal gestapo. Svojih najboljših ljudi pač ne bodo puščali nekaznovano streljati ob belem dnevu sredi vasi. In celo pred nosom žandarmarijske postaje. Če se je Walter Scmidt potuhnil, ima za to vzrok. Vedel sem, da more biti ta vzrok samo brigada. Samo ta ima lahko takšno ceno, da je gestapo zaenkrat pripravljen požreti udarec in strpno čakati na kruto maščevanje.

Imel sem torej toliko časa, dokler bo gestapo verjel, da brigada pride in kolikor časa bo upal, da jo uniči. To je lahko teden dni, največ pa deset. V tem času bi moral obračunati še z ostalimi raztrganci ter odkriti in kaznovati izdajalca Urhove družine.

Po dolgem molčanju me je Strnad vprašal:

»Si prepričan, da Nemci vedo in verjamejo, da brigada pride?«

»Sem.«

»Kolikor vem, niti enega pri zaslišanjih niso spraševali po brigadi. Hoteli so zvedeti le za organizacijo v vasi in za tebe.« Zamislil sem se in čez čas odgovoril:

»Prikriti hočejo, da kaj vedo o brigadi. Delajo se nevedne in nepripravljene.«

»Po tvoje dokazujejo ukrepi gestapa, da do novice niso prišli slučajno? Sicer bi ji ne verjeli tako zagrizeno. Prinesel jim jo je torej njihov človek. Preverjeno in iz prvega vira. Se ti ne zdi, Nejc, da moraš izvedeti, kdo je ta njihov človek.«

»Imaš prav, Strnad. Tega človeka moram odkriti. Gestapu mora nesti še nekaj poročil, da bo laže čakal konca moje naloge.« Strnad je osupnil. Ni mogel zadržati v sebi presenečenja.

»Mnenja sem, da moraš zaradi svoje varnosti odkriti izdajalca.« Pomiril sem ga.

»Seveda. Zaradi svoje varnosti in zaradi varnosti nas vseh. Če me bo izdajalec Nemcem pokazal, sem bolj varen, kot pa če bi me ne poznali. Toda varen bom samo toliko časa, dokler bodo čakali brigado. Dokler bodo prepričani, da sem jaz tisti, ki bo odločil, kam in kdaj bo brigada prišla.« Strnad je resno podvomil v to razlago.

INTEREUROPA KOPER — TRANSPORT IN MEDNARODNA ŠPEDICIJA

KVALITETA USLUG GLAVNI ADUT

Dokler ni železnice, zavisi od neprenehnega dela »Intereuropinih« tovornjakov, da se pristanišče zaduši v preobilici najrazličnejšega blaga, ki v vedno večjih količinah prihaja v Koper

Večina ljudi pozna koprsko podjetje »Intereuropo« le kot transportno podjetje. Res opravlja s svojimi težkimi tovornjaki obsežno transportno dejavnost. »Intereuropine« kamione in avtovlake srečaš po vsej Srednji in Vzhodni Evropi in še daleč na Bližnjem vzhodu. Toda podjetje opravlja še močnejšo dejavnost v mednarodni špediciji. Morda si bo najlaže predstavljati obseg ene in druge dejavnosti, če navedemo število zaposlenih, ki so jima potrebni. V transportu dela letos okrog 270 članov kolektiva, v špediciji pa skoraj 400. Predvsem zaradi špedicijskih poslov ima podjetje že vrsto let registracijo za zunanjo trgovino, v kateri dosega presenetljive uspehe. Tako je lani ustvarilo že precej preko 2 milijard dolarjev čistega deviznega priliva. In kar je glavno: ta priliv je doseglo izključno s prodajo svojih uslug, ne pa blaga. V tem se bistveno razlikuje od drugih podjetij, ki poslujejo z inozemstvom.

TRI ODLOČILNE PRELOMNICE

Kratka zgodovina pojetja priča o nenehnem prizadevanju kolektiva za povečanje obsega in izboljšanje svojega dela. Podjetje so ustanovili konec leta 1947. Vsega 20 zaposlenih in star traktor so pomenili začetek špediterskega poslovanja v tedanji coni B tržaškega ozemlja. Kolektiv se ni ustrašil težav in neobdelanega terena, temveč je z veliko mero iznajdljivosti in vztrajnosti širil svoje poslovne stike in obseg svojega dela. Leta 1950 je že moral osnovati lastno poslovalnico v Sežani. Leto 1952 pomeni zanj začetek cestno-transportne dejavnosti. Oktobra je kupilo prvi štiritonski kamion, decembra pa tudi že prvega dvajsettonskega. Nakup je bil za tedanji koprski okraj prava senzacija, saj vsa cona B ni premogla kakšnega večjega tovornega cestnega vozila.

Potem je potekal razvoj še hitreje. Leta 1953 so potrebe poslovanja narekovale ustanovitev poslovalnice v Kozini. Po priključitvi obalnega predela k matični deželi leta 1954 je kolektiv prevzel podjetje v upravljanje. Intereuropa je izgubila svoj dotedanji naziv »delniška družba«. Kakor pomeni leto 1947 podjetju pomembno letnico, ker je leto njegovega nastanka, začetek poslovanja, tako je leto 1956 pomembno zaradi začetka reorganizacije. Spričo nenehnega upadanja prometa z darilnimi paketi (kar je do tedaj predstavljalo velik del poslovanja »Intereurope«) in zaradi izpremembe deviznih predpisov (po katerih razlike v tečaju niso več ostajale podjetju, temveč jih je bilo treba odvajati v osrednji devizni sklad v Beograd) se je podjetje v začetku leta 1956 znašlo v zelo težavnem položaju. Pravzaprav je stalo tik pred likvidacijo. Toda življenjska sila tedaj blizu 50 zaposlenih je premagala tudi to kritično stanje. Doumeli so, da podjetje ne more imeti bodočnosti, če bo še naprej ohranjevalo svoj lokalni značaj. Prijavili so ga zato v registracijo sekciji za mednarodni transport in špedicijo pri zvezni zunanjetrgovinski zbornici. Takoj so se vrgli na delo, čeprav niso vedeli, ali jim bo registracija odobrena, niti niso imeli personala, ki bi bil usposobljen prav za take posle. Več kot pol leta so se tako rekoč žrtvovali za obstoj podjetja. Živeli so samo od minimalnih akontacij (še direktor je dobival mesečno komaj 16.000 din). Njihovo vztrajnost je končno poplačal uspeh: dobili so registracijo, v podjetje so vključili strokovnjake za mednarodne posle in celotno poslovanje ter organizacijo podjetja prilagodili novim potrebam. Tako se je začel nov, še hitrejši vzpon »Interurope«.

Delavski svet se je odločil razširiti poslovanje na ostale predele Jugoslavije in tako so že konec leta 1956 imeli svoje poslovalnice poleg Sežane in Kozine še v Ljubljani, Mariboru, Zagrebu, Beogradu, na Reki in v Podgorju. Število zaposlenih je naraslo na 72, vrednost osnovnih sredstev pa na 97 milijonov din. Razpolagali so z voznim parkom z nosilnostjo preko 250 ton. Zaključni račun je pokazal realizacijo 276 milijonov din, od tega 77 milijonov dohodkov.

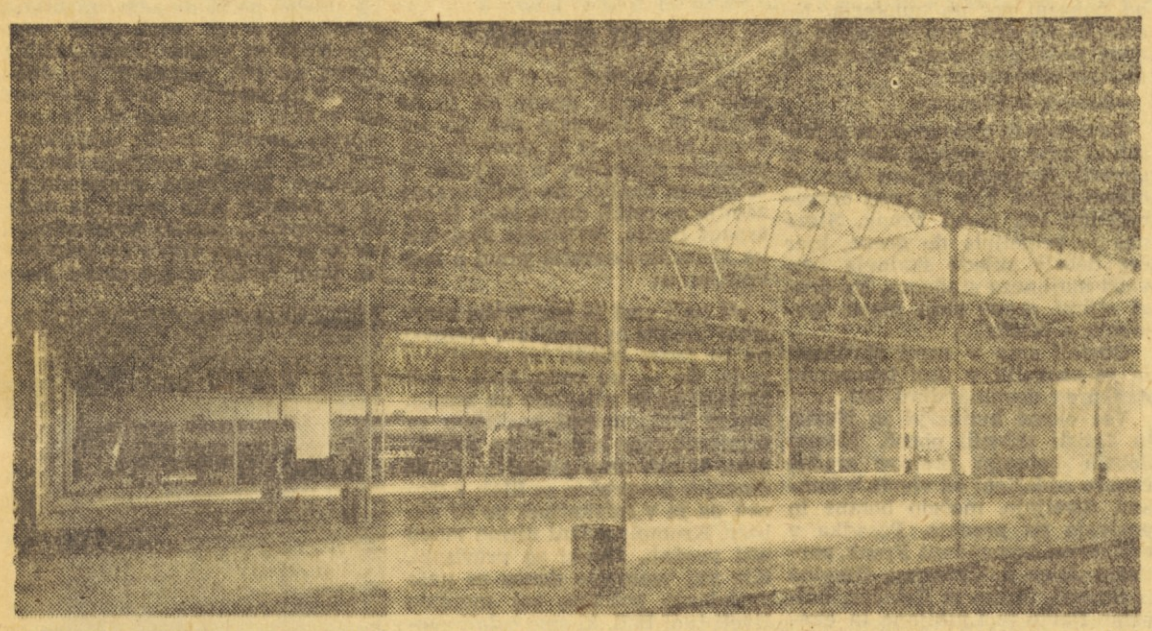

Nove garaže »Intereurope« v Kopru ne pričajo samo o obsežnosti voznega parka, s katerim razpolaga podjetje, temveč tudi o vzgledni skrbi za osnovna sredstva

Leta 1957 so spet povečali število kamionov, da so dosegli skupno nosilnost skoraj 600 ton. Organizacijsko mrežo so razširili z novimi poslovalnicami in podružnicami na Jesenicah, v Prevaljah, Subotici, Sarajevu in Novi Gorici. Število zaposlenih je znašalo že 257, letna realizacija pa tričetrt milijarde din.

V letu 1958 so povečali nosilnost voznega parka na preko tisoč ton, pri tem pa so še dosegli pogodbeno kooperacijo s podjetjem »Ljubljana-transport« in tako zedinili pod enotno vodstvo skoraj 1800 ton transportnih kapacitet. Povprečno 285 zaposlenih je ustvarilo milijardo 138 milijonov din realizacije.

To pa nikakor ni pomenilo viška rasti podjetja po kapacitetah in obsegu poslovanja. Leta 1959 je vrednost osnovnih sredstev presegla 650 milijonov din, realizacija pa se je približala dvem milijardam din. Leta 1961 so prodali 21 tovornjakov znamke »Škoda« in kupili 50 kamionov znamke »OM Super Orione« z nosilnostjo po 24 ton, prikolico za tovore do 45 ton in 2 cisterni. V Kopru so zgradili nove garaže na površini 2740 kvadratnih metrov, uredili asfaltni parkirni prostor na površini preko 11.000 kvadratnih metrov. Kolektiv je štel že 548 oseb in pri realizaciji treh milijard 328 milijonov din dosegel 550 milijonov din dohodka, kar je okroglo milijon na vsakega zaposlenega.

Tretjo veliko prelomnico v razvoju podjetja pomeni leto 1961. Po načelih novega ekonomskega sistema so podjetje razdelili na 14 samostojnih enot. Poleg tega so s prvim januarjem prešli na nagrajevanje po učinku. Povečali so lestne transportne kapicitete na preko 1800 ton nosilnosti, vrednost osnovnih sredstev pa je dosegla skoraj milijardo in pol din. Med 646 zaposlenimi je bila skoraj polovica z visoko in višjo strokovno izobrazbo. Podjetje je ustvarilo okrog 7,5 milijarde din realizacije in pri tem skoraj milijardo din dohodka.

POMEMBEN DEVIZNI PRISPEVEK

Posebno v zadnjih štirih letih je »Intereuropa« dosegla pomemben devizni priliv. Medtem ko je leta 1960 znašal še nekaj manj kot 400.000 dolarjev, je že leta 1961 dosegel preko 570.000 dolarjev, leta 1962 preko milijon dolarjev in lani 2.151.000. Devizna realizacija je torej bila lani skoraj pekrat večja kot l. 1960. Dosegli so jo v okviru celotne realizacije v vrednosti skoraj 13 milijard ali natančneje 12 milijard 939 milijonov din. Pri tem je dohodek znašal 1,14 milijarde din ali skoraj milijon in pol na vsakega od 732 članov kolektiva. Tak finančni uspeh so dosegli s transportom okroglo 2.350.000 ton najrazličnejšega blaga, od tega približno milijon in pol ton v špediciji in 850.000 ton v tranzitnem prometu. S takim obsegom poslov je zasedla »Intereuropa« med jugoslovanskimi špediterji prvo mesto v pogledu prekomorskega tranzitnega prometa.

Zdaj obsega podjetje poleg matičnega podjetja v Kopru še 10 podružnic in 8 izpostav po vseh večjih središčih Jugoslavije, kakor tudi predstavništvo v Trstu. Razdelejeno je na 4 ekonomske enote, ki jih sestavljajo: špedicija, transport, autoremont in skupne službe. Vozni park šteje 105 težkih vozil s skupno kapaciteto preko 2500 ton, kar je enako nosilnosti 250 železniških vagonov.

Kje je skrivnost uspeha tega mladega kolektiva kljub tako številni in ostri konkurenci? Ključ uspeha je v tem, da se člani kolektiva nikdar niso uspavali z doseženimi rezultati, temveč so venomer stremeli k nadaljnji izpopolnitvi svojega poslovanja. Prav tako nikdar niso jemali ničesar prelahko, temveč so vselej že naprej računali s težavami in bili vnaprej pripravljeni, boriti se z njimi. Pri vsem tem so se zavedali, da je kvaliteta uslug njihov glavni adut. Svojo politiko so usmerjali v skladu s spoznanjem, da bo vsak komitent rajši sprejel boljše, sigurnejše in ekspeditivnejše usluge. Da so zagotovili kakovost svojih uslug, so poskrbeli za sposobne delavce in za njihovo dobro stimulacijo s pomočjo ustreznega nagrajevanja. Ta vodila so tudi danes osnova poslovne politike »Intereurope«.

Vsakdo naleti pri svojem delu na vrsto problemov. Tudi »Intereuropa« ni brez njih. Nasprotno, nekateri so tako daljnosežni, da jih ni mogoče reševati samo v okviru kolektiva.

Med najtežje probleme pri opravljanju mednarodnih transportov šteje »Intereuropa« problem rentabilnosti in neenakih pogojev jugoslovanskih transportnih podjetij nasproti inozemskim. Do tega prihaja predvsem zaradi različnih stroškov in nabavnih cen osnovnih sredstev, kakor tudi zaradi drugih pogojev poslovanja.

Jugoslovanska transportna podjetja se morajo prilagoditi tržnim in konkurenčnim pogojem mednarodnega tržišča, na katerem so prodajne cene transportnih uslug v zadnjih treh letih varirale največ za 10 % navzgor.

Stroški naših transportnih podjetij pa so v istem času porasli za mnogo večji odstotek. Primerjalna kalkulacija je pokazala, da znašajo stroški naših transporterjev na mednarodnih progah 306,24 din na vsak kilometer, italijanskih prevoznikov pa komaj 175,22 din. To seveda omogoča zunanjim špediterjem konkurenčne cene. Medtem ko n. pr. italijanski prevoznik lahko vozi na relaciji Fernetiči—Zagreb po okroglo 2400 din za tono, so naši stroški za to relacijo minimalno 4000 din za tono.

Zakaj take razlike? Velik vpliv na stroške imajo nabavne cene prevoznih sredstev in osnovne cene eksploatacijskega in reprodukcijskega materiala. Še močneje vpliva nanje izkoriščenost nosilnosti kamionov. Naši prevozniki se morajo v inozemstvu strogo držati določenih maksimalnih obtežitev, kajti na tujih cestah stalno strogo kontrolirajo bruto težo vozil. Poleg tega so v inozemstvu visoke mandatne kazni. Kamion s prikolico plača pri preobremenitvi v Italiji kar 66.000 lir kazni. Italijanski in drugi prevozniki pa vozijo po naših cestah stalno preko dovoljene obremenitve, saj jih skoraj nihče ne kontrolira, ker nimamo priročnih aparatur za merjenje na cesti. Če je že na prvi pogled očitno, da je tovor pretežak, znaša kazen komaj 3000 din.

ZAKAJ PADA RENTABILNOST?

V skladu z razmerami na zunanjem tržišču je »Intereuropa« v zadnjih štirih letih povečala cene svojim uslugam povprečno samo za 9 %. Ker so v istem času stroški porasli za več kot 20 %, se je dohodek na tono ali kilometer prevoženega blaga seveda močno zmanjšal. To najbolje kaže naslednji pregled:

	Prodajna cena	Stroški	Dohodek
1960	306,82	187,15	119
1961	300,01	191,62	108
1962	310,88	210,69	100
1963	319,20	234,16	85

Osnovne razlike v stroških nastale predvsem pri potrošnji materialu. Cena goriva je v začetku leta 1961 znašala 54 din za liter nafte, danes že 70,25 din, kar pri potrošnji intereuropinih« kamionov predstavlja letno za približno 41 milijon din višji izdatek. Pri motornem olju so zaradi preusmeritve uvoženega na domače olje nastali stroški v tem času za letno okoli 13 milijonov din. Pri gumah je celotni strošek povečal celo za 70 milijonov din letno, čeprav ne gum niso porasle. Prej so v reč pri skoraj isti nabavni uporabljali inozemske gume prečno za 90.000 km poti, domače proizvodnje pa kot zdaj lahko v najboljšem za 50.000 km vožnje.

Tudi stroški amortizacije so v teh letih povečali za preko procentov. Tako so npr. letos plačali za 25-tonski prikolico nekaj preko 7 in pol milijona, leta 1961 pa že skoraj 15 milijonov din in letos preko 17 milijona din. Nova vozila, ki bo podjetje nabavilo še letos, do po sedanjih informacijah že preko 20 milijonov din.

Tudi cestne takse občutno večujejo stroške podjetja, lani do letos so se povečale da bo podjetje moralo plačati kot 63 milijonov din zanje, tem ko je lani plačalo le 2 lijonov din.

Poleg vseh teh in drugih podražitev, ki vplivajo polno lastno ceno uslug »Intereurope«, je treba upoštevati porast osebnih dohodkov. Če nega bruto osebnega dohodka milijonov din v letu 1960 povzpeli skoraj na 745 milijonov din v preteklem letu.

Končno je k znižanju skega dohodka in s tem rentabilnosti prispevala tudi memba obračunskega tečaja. doseženi devizni priliv. Po šnjem obračunskem tečaju din za dolar so pri obračunu faktorju 2 dobili 1264 din, novem obračunskem tečaju sam na sebi mnogo ugodnejši znaša 750 din, pa zaradi uga faktorja na 1,52 za in 1,42 za vzhodne valute za dolar v povprečju je okrog din. Obračunska razlika pri ustvarjenih devizah znaša 107 milijonov din v škodo jetja. Vse razlike v stroških dajatvah (brez upoštevanja rasta bruto osebnega dohodka znašajo za enak obseg poslovanja kar 313 milijonov din v letih. Naj dodamo temu še, da ne kompleten remont tovornih v naših delavnicah 4 do 5 nov din (medtem ko stane ji samo nekaj preko 700.000 in da so lani zabeležili 2200 dni izpada tovornjakov prometa, ker ni bilo mogoče vočasno nabaviti materiala za mont. Iz vsega tega je razvidno, pod kakšnimi težkimi pogoji še vedno poslovati podjetje in kakšnimi problemi se morajo dati kolektiv.

Toda kolektiv se ni ustrašil težav v preteklosti in se ustraši danes. Na podražitve materiala je odgovoril z odkrivanjem notranjih rezerv, predvsem z večano storilnostjo. Zdaj ugodno čeno pričakuje razumevanje od skupnosti. Od napovedanih ve delitve sredstev si obeta možnosti za izboljšanje svojih pogojev svojih članov in še uspešnejši nastop v mednarodni konkurenci. (JI)

Občudovanje vzbuja kolona težkih avtovlakov »Intereurope«, ko se znova in znova vzpenja in vrača po črnokalskem klancu do železniške postaje v Kozini ali še dalje v svet

Koprska luka pred najvažnejšim križiščem svojega razvoja

SEMAFOR SVETI RUMENO

Koprska luka je dosegla takšno stopnjo razvoja in se tako uveljavila v pomorskem svetu s svojo znano ekspeditivnostjo v manipuliranju s tovorom, da ji ta kar sam prihaja in se ponuja. Povpraševanje po njenih storitvah presega njene zmogljivosti, predvsem pa presega zmogljivosti in možnosti transportiranja blaga iz luke. Za letos planirani promet skozi luko je nekje že računal, da se bodo razmere kmalu izboljšale z zgraditvijo železnice in da bo tako odpadla glavna ovira za nadaljnji razvoj luke. Letošnjih 700 tisoč ton blaga (do začetka maja je bilo pretovorjeno že nad 283 tisoč ton blaga in s tem izpolnjeno že nad 40 odstotkov plana) je skoraj vrh možnosti transporta blaga iz luke po cesti na železnico v Kozino. Luka Koper je torej zdaj s svojim delovnim kolektivom blizu 1000 ljudi in z drugimi nase navezanimi dejavnostmi zaradi tega ozkega grla kakor tisti avtomobilist, ki ga rumena luč na semaforu zaustavi pred važnim križiščem. Po pravilu ve, da bo sledila rdeča, ne ve pa, kdaj bo spet zasijala zelena, čeprav stoji na glavni cesti, na gladki in široki magistrali, ki za gotovo pelje v lepše dni.

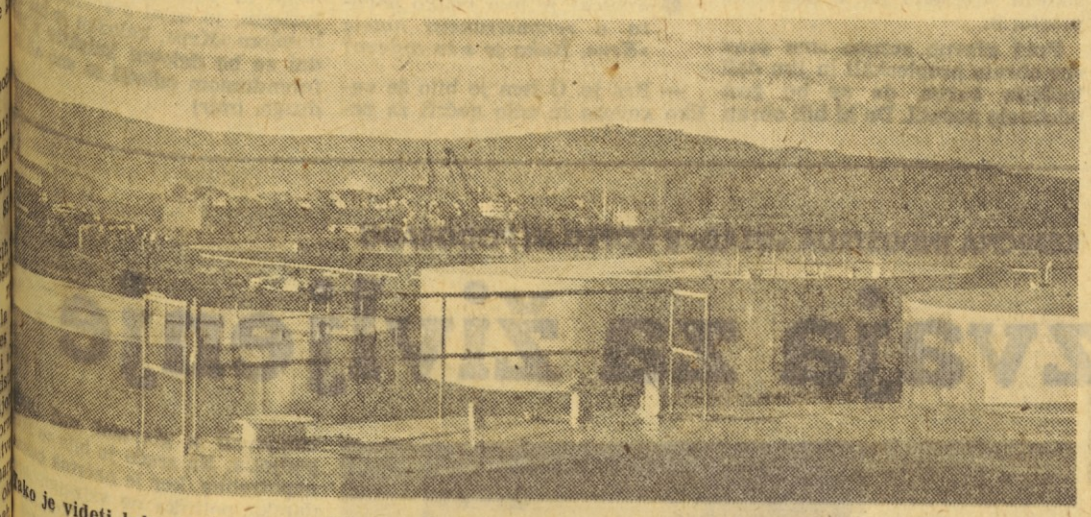

Tako je videti luko in Koper od cistern, v katerih ima Centroprom shranjena olja, ki jih to podjetje uvaža iz tujine

Morje kar samo ponuja človeku svoje — treba jih je le izkoristiti. Izkoriščanje pa je pogojeno z vrsto dejavnikov, naravnega in političnega značaja. Ker teh činiteljev v Kopru ne manjka, je kljub protovanju nekaterih črnogledov začel naraščati luški promet, so se po letu 1954 uredile upravno pravne razmere na tem področju. so nam še pred vojno krivično rezali pristop k morju, smo imeli vsej Sloveniji močno Jadransko rajo, ki je v srcih gojila ljubezen morja in zavest, da morje poleg ne samo turistično privlačnost, več predvsem gospodarsko moč vez z drugimi deželami. Po vojni je bilo treba premagati marsikatero oviro, preden je bilo 7. decembra 1958 novo koprsko tovorno pristanišče tudi uradno odprto in predano.

Kako smo začeli

Slavnostni govor je imel tistega godovinskega dne tedanji predsednik izvršnega sveta Slovenije Boris Kraigher, zdaj predsednik gospodarskega odbora zveznega izvršnega sveta. Spomnimo se samo nekaterih njegovih besed ob tisti priložnosti:

»...Tudi s to veliko zmago, z dokončanjem izgradnje tovornega pristanišča v Kopru, dobiva gospodarstvo Slovenije in Jugoslavije nove spodbude za nadaljnji razvoj. Pristanišče v Kopru je izredno važno ne samo za gospodarstvo koprskega področja, temveč tudi za gospodarstvo Slovenije, za gospodarstvo zahodnega dela Jugoslavije sploh, in s tem — ko sem rekel — za jugoslovansko gospodarstvo v celoti...

...Zgraditev koprskega pristanišča pomeni zato v tem pogledu samo dopolnitev tistih pogojev, ki jih ostala pristanišča na severnem Jadranu ne morejo sama rešiti. Zaradi tega smatram, da bi bilo zgrešeno očitati, da predvideva zgraditev koprskega pristanišča neko kaprico prebivalcev tega področja v konkurenci nasproti sosednjim pristaniščem. Gre samo za izkoriščanje tistih možnosti in za dajanje v uporabo tistih možnosti, ki splošni geografski položaj tega področja daje za zgraditev takega pristanišča...«

Seveda je takrat tovariš Kraigher ni omenil, da je treba izgradnjo prilagoditi gospodarskim zmogljivostim Jugoslavije in tempo le-te uskladiti z možnostmi, hkrati pohvalil graditelje zaradi izredno ekonomične in cenene gradnje, ki bi sploh bila zgled projektiranja in graditeljem takšnih in podobnih objektov.

Naglo naraščanje prometa

Kolektiv Luke Koper je v letih izgradnje in razvijanja pristanišča natančno sledil tem napotkom in sam iz svojih sil vlagal levji delež sredstev za večanje pristaniških zmogljivosti. Hkrati z večjimi možnostmi se je širilo tudi povpraševanje po luških uslugah v Kopru. Če ugotovimo, da je leta 1958 znašal luški promet v Kopru 42.871 ton, in vzamemo to leto za začetek z indeksom 100, je promet v naslednjih letih s postopnim razširjanjem pristanišča takole naraščal:

leta 1959 na 61.494 ton (indeks 143),
leta 1960 na 122.894 ton (indeks 286),
leta 1961 na 173.751 ton (indeks 405),
leta 1962 na 268.952 ton (indeks 627),
leta 1963 na 628.546 ton (indeks 1466)

Omejene možnosti zaradi ozkega grla v transportu

Za leto 1964 je Luka Koper planirala »samo« 700 tisoč ton prometa. Res »samo«, ker bi lahko sklenila pogodb za pretovor blaga v izvozu, uvozu in tranzitu za nad poldrugi milijon ton, pa tega ni mogla zaradi ozkega grla v transportu. Še ta planirani promet — 700 tisoč ton v letošnjem letu — bo luka lahko dosegla samo s posebnim prispevkom železnice za kritje transportnih stroškov-kamionskih prevozov blaga na relaciji Koper—Kozina, z odplačili iz realizacije za luške storitve in z velikimi organizacijskimi napori.

Pereč problem celotnega gospodarstva Jugoslavije

Doseženi razvoj torej jasno govori, da je problem povečanja luških zmogljivosti v Kopru in njegove povezave z zaledjem postal izredno pereč za celotno gospodarstvo Jugoslavije, še posebej pa za gospodarski prostor, ki ima najugodnejše dostope na morje v lukah severnega Jadrana. Ves sedanji promet v jugoslovanskih lukah znaša 13 milijonov ton. Od tega je bilo pretovorjeno v lukah severnega Jadrana (na Reki in v Kopru) 6,9 milijona ton ali 53,1 odstotka vsega prometa. Promet skozi ti dve luki je skoraj v celoti orientiran na savsko-podonavski bazen, ki vključuje razen severozahodnega dela Jugoslavije še dele Avstrije, Češkoslovaške, Madžarske, Švice in Zahodne Nemčije.

Ekonomske analize bodočih možnosti

Pri izdelavi študij kot gradiva za izdelavo sedemletnega programa razvoja so za pomorski promet sodelovali razni zvezni in republiški zavodi in instituti. Njihove analize pravijo, da se bo promet v jugoslovanskih lukah povečal v letu 1970 na 21 do 24 milijonov ton blaga. Od tega bo na luke severnega Jadrana odpadlo 18 do 11 milijonov ton — ali 3 do 4 milijone ton več kot v letu 1963. Okrog 67 odstotkov vsega prometa bo sestavljali razsuti tovori (premog, železna ruda, fosforiti itd.), ker bo naše industrializirano zaledje potrebovalo vedno več bazičnih surovin. Tranzitni promet skozi Koper in Reko se bo povečal od sedanjih 2,3 na 4,5 milijona ton blaga. Po oceni Ekonomskega instituta v Zagrebu pa se bo tranzitni promet skozi ti luki v določenih pogojih lahko dvignil celo na 6 milijonov ton blaga.

Po omenjenih študijah bi se moral pomorski promet v Jugoslaviji osredotočiti v štirih lukah: na južnem Jadranu v Baru, na srednjem v Pločah, na severnem Jadranu pa, kjer je promet največji, na Reki in v Kopru. Skupne investicije za te luške objekte so predvidene na 50 do 60 milijard dinarjev.

Ob tem pa neperspektivne težnje

Ker pa ob tem niso še razčiščeni pojmi okrog financiranja in terminske razporeditve investicij do leta 1970, je že prišlo do neperspektivnih teženj, da bi v prehodnem obdobju, to je, do usposobitve Reke in Kopra, usmerili del prometa, ki gravitira na ti dve luki, skozi nekatere druge luke. V ta namen naj bi čimprej zgradili železniško progo Benkovac—Zadar in zgradili v tej luki potrebne prekladalne naprave in skladišča. Predlogi so, naj bi aktivirali luko Pulj za okrog poldrugi milijon ton prometa, Rovinj za 600 tisoč ton, okrog milijon ton prometa pa bi baje lahko prevzela celo lučica Brščica pri Raši. Vsekakor pa bi realizacija te zamisli terjala težke milijarde dinarjev. Predlogi se opirajo na dejstvo, da so zmogljivosti Reke in Kopra premajhne že za sedanji promet in zato trpi jugoslovansko gospodarstvo ogromno škodo. Prav tako so nezadostne kapacitete železniškega transporta in glede na predvideno povečanje prometa v razdobju do leta 1970 terja modernizacijo železnice in gradnjo novih prog.

Ugodna slika bodočega razvoja

Po temeljitih analizah in obstoječih blagovnih tokovih bo imela koprska luka po zgraditvi železniškega tira in dograditvi operativne obale za razsute tovore skupni letni promet najmanj dva in pol milijona ton. Od tega bo prevozila železnica najmanj 2,386.000 ton blaga.

Pri tem bo velik del prometa šel na mejne prehode, posebno na Jesenice in Kotoribo, kar kaže na velik delež tranzita v prometni dejavnosti luke. Luka je že sklenila s tujino pogodbo za tranzit blaga, ki bi ga bilo treba prepeljati v letu 1966. Inozemskim komitentom je bilo zagotovljeno, da bo luka sposobna prevzeti te pošiljke, ker bodo do tega časa že zgrajene železniška proga in dodatne luške kapacitete. V kolikor ta program ne bo izveden, bo tranzitni promet šel drugam ali pa bo sploh odpadel, če ne bo tudi v drugih jugoslovanskih lukah ustreznih zmogljivosti. Luka Koper se je obvezala, da bo v letu 1966 prevzela v tranzitnem prometu za Avstrijo pol milijona ton blaga, za Madžarsko prav toliko, za ČSSR 800 tisoč ton, za Zahodno Nemčijo in Švico pa 200 tisoč ton — skupaj torej dva milijona ton blaga. V celotnem prometu pa je to le minimalna zagotovljena količina blaga, ki je predvideno za prevoz po železnici.

Koper ima med vsemi jugoslovanskimi lukami razen Reke najugodnejšo geografsko lego v odnosu na prometna središča v zaledju. Zato prav gotovo pride med vsemi možnostmi za povečanje luških kapacitet na severnem Jadranu razen reškega sistema v poštev najprej in edino Koper, med njim in Reko pa je treba deliti delo glede na pretežno smer prometa. V Kopru izkrcano blago pride veliko ceneje do naročnika, kot ono z Reke ali iz Bakra, da ne govorimo o drugih lukah. Samo bežen primer: če bi naročniku poslali 2.386.000 ton blaga po železnici iz Bakra namesto iz Kopra, bi moral ta samo večje prevoznine plačati 580 milijonov dinarjev!

Nova železniška proga Koper—Prešnica bo zmogla letno dva in pol milijona ton v obe smeri; samo v smeri morje—zaledje, kjer bo promet največji, bo mogla železnica in Diesel vleka prepeljati letno milijon in tričetrt ton blaga. V Prešnici bo koprska luka prek novega odcepa priključena na najsodobnejši železniški sistem Jugoslavije, ki bo zlasti po modernizaciji in ureditvi do leta 1970 lahko absorbiral ves luški promet in kljub temu dopuščal še dodatno obremenitev.

Razen transportnih pa ima koprska luka tudi izredno ugodne topografske pogoje za svojo nadaljnjo razširitev in razvoj komplementarnih dejavnosti. Samo na ožjem območju, neposredno na morski obali, ima luka okrog 530 ha še neizkoriščenega zemljišča, celotni luško-industrijski rezervat pa meri okrog 1000 ha.

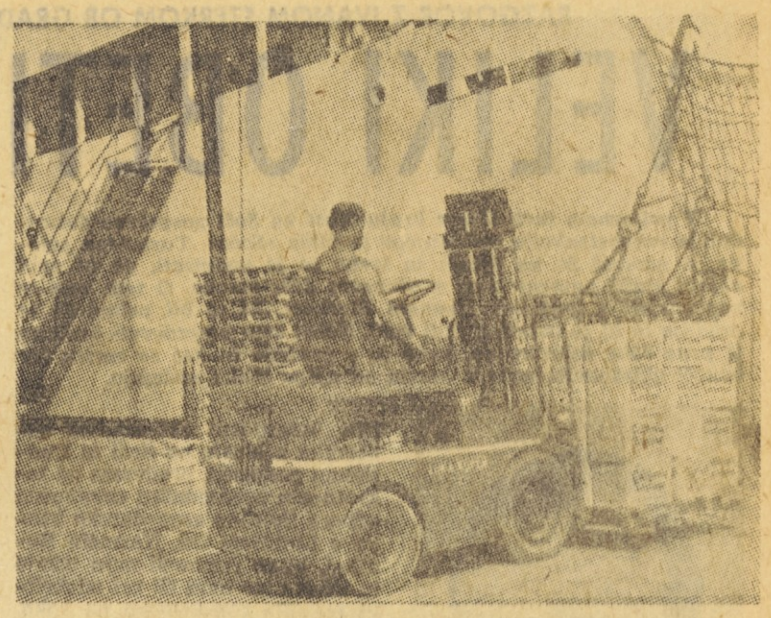

Koprski luški delavci so se zelo naglo uveljavili in proslavili z naglim razkladanjem ladij zaradi dela s tako imenovanimi viličarji in platoji. Ob spretnem in pridnem delu s temi napravami prekašajo celo druge, bolje opremljene in mehanizirane luke po svetu

Primerjave z ugodnimi pogoji za razvoj prometa v Kopru nihče več ne vzdrži

Ne glede na druge drage gradnje za osposobitev pristanišč tudi investicije za ureditev Bakra in odvoza blaga po železnici iz te dopolnilne reške luke ne morejo vzdržati primerjave z investicijami, ki so potrebne za zgraditev železnice in povečanje luke v Kopru. Že prevozna moč proge iz Bakra, ki bi morala biti osposobljena za letni odvoz treh milijonov ton rude in premoga, zdaleč ne zadošča in bo treba za njeno izpopolnitev težke milijarde, pri tem pa se bo obremenitev proge Matulji—Pivka povečala nad gospodarno mejo. Razen tega bi morali v Bakru zgraditi skladišča, da bi lahko prihajajoče blago smotrno odvažali v notranjost. Bakarska luka pa takšna skladišča lahko zgradi samo na zelo drago pridobljenem terenu. To je najbolje razvidno iz primerjave potrebnih investicij. Za ureditev luke Koper in njenih komunikacij je potrebno skupaj 13.362 milijonov dinarjev (za luške objekte 7053, za železnico in luške tirne naprave pa 6309 milijonov). S temi investicijami bodo normalizirani pogoji za dejavnost luke v dosedanjem obsegu, pridobljeno pa še nove zmogljivosti za 400 tisoč ton generalnega in poldrugi milijon ton razsutih tovorov. Skupna zmogljivost luke bo znašala 2,5 milijona ton. Z manjšimi dodatnimi investicijami za skladišča in luško mehanizacijo bo tedaj pristanišče letno lahko prevzelo okrog 4 milijone ton blaga.

Po podatkih Jadranskega instituta in Ekonomskega instituta v Zagrebu, korigiranih z novimi ocenami vrednosti proge in luških gradbenih del, pa je za ureditev reškega sistema (Reka in Bakar) potrebno 47.295 milijonov dinarjev (za luške objekte v Bakru in na Reki 21.695, za ureditev železniških prog pa 25.600 milijonov dinarjev). V to pa še ni vključena ureditev železniške postaje Reka in njenega vozlišča. Po informacijah iz Zagreba so za to potrebne dodatne investicije, ki v različnih variantah izvedbe znašajo od 8 do 16 milijard dinarjev. S temi investicijami bo mogoče na novih in moderniziranih zmogljivostih Reke in Bakra povečati letni promet za okrog poldrugi milijon ton blaga.

Kako je danes s transportom do železnice

Že v letu 1963, ko se je promet v koprski luki povečal na 629 tisoč ton, se je pokazalo, da tega ni mogoče prenesti brez izrednih organizacijskih ukrepov in naporov, ne brez doplačila prevoznin iz luke na račun lastnih skladov, in ne brez posebnega prispevka železnice k tej prevoznini. Vendar pa je bila luka prisiljena prevzeti večje količine tovora, da ne bi izgubila že pridobljenega položaja doma in na tujem. Že narava čezmorskih prevozov zahteva, da mora biti luka sposobna, prevzeti tovor različnih vrst. To zahtevajo tudi od luke Koper vsi komitenti, ki niso prek nje pripravljeni prevažati samo vrednejše blago. Razen tega je v luki potrebna tudi določena koncentracija tovora, da si ta lahko zagotovi redno pristajanje ladij na stalnih pomorskih linijah.

V letu 1964 se je luka Koper obvezala za pretovor 700 tisoč ton blaga. Od tega bo šlo po železnici iz Kozine okrog 577 tisoč ton; v teh je samo tranzit udeležen s 124 tisoč tonami blaga. V prevozu tega blaga do Kozine je s svojim prispevkom udeležena tudi železnica, od katere luka tudi naprej pričakuje vsaj takšno razumevanje, kot ga je ta do njenih težav kazala doslej. Ob tem pa je jasno, da železnica prevzema izredno breme kombiniranega prevoza iz Kopra in v Koper samo zato, ker ne zmore prevozov z Reke in drugih pristanišč in tako ne more izpolniti vseh obvez do domačih in tujih komitentov njenih prevozov, posebno pa še prevozov blaga v tranzitu.

Z dosedanjim načinom železnice k prevozom blaga iz luke pa seveda še niso kriti vsi stroški tega prevoza in prekladanja blaga v Kozini. Pri letošnjem prometu bodo morali luka Koper in koristniki njenih storitev doplačati na račun razlike nad stroški normalnega prevoza (ob upoštevanju dosedanjega prispevka železnice) še 545 milijonov dinarjev. Skupaj bodo znesli ti izredni stroški za letošnji prevoz blaga med Koprom in Kozino za železnico 73 milijonov, za luko in koristnike prevoznih storitev pa 545 milijonov dinarjev — skupaj torej 618 milijonov din. Pri tem pa še niso všteta morebitna doplačila za stojnino ladij, vagonov in kamionov, ki nastopajo zaradi težav v pomanjkljivo sinhroniziranem transportu. Pri prometu, ki je predviden za leto 1965, to je 2,3 milijona ton blaga po železnici, bodo ti izredni stroški narasli že na 1.300 milijonov dinarjev — s tem denarjem pa bi bila gradnja železnice do Kopra izplačana že v štirih letih.

Povzetek in zaključki

Za zaključek bi lahko povzeli, da je torej nadaljnja izgradnja luke do zmogljivosti dveh in pol milijona ton prometa letno jugoslovanska ekonomska nujnost. V kolikor te ne bomo uresničili, bo promet šel drugam, v druge, prometno ugodnejše luke, kar bo imelo za posledico, da bosta transport in proizvodnja dražja in da predvideni tranzit ne bo uresničen. Že zdaj, pri prometu 600 tisoč ton v glavnem generalnega tovora luka le s težavo streže vsem zahtevam organizacije in stroškov transporta do Kozine. Nazaduje kvaliteta storitev, finančni efekt je vedno slabši in že bliža poslovanje luke meji rentabilnosti, nestabilnost je čutiti tudi v pravnih razmerjih, luški kader pa je z delom daleč preobremenjen. Vse te težave so tako hude, da bo luka le še krajši čas prenesla ta bremena, pa še to le ob povečani pomoči železnice. Glede na dosedanjo orientacijo pri izdelavi plana prometa v drugih lukah in Sloveniji je luka predvidevala, da bo železniški priključek do Kopra vendarle zgrajen do konca leta 1965, in da bo v sodelovanju z domačimi in tujimi interesenti v tem času urejena tudi obala za razsute tovore, zato je sklenila s koristniki tranzitnih storitev aranžmaje, ki bi samo v luki zagotovili za 2.100 milijonov dinarjev deviznega priliva. In to so neblagovne devize! V kolikor pa do teh gradenj ne bi prišlo, bo luka morala odpovedati razsute tovore in bo lahko prevzela le nekaj generalnega, katerega količine bi bile omejene s tem, da jih ne bi bilo mogoče odpremiti v bolj oddaljena središča, linijskim ladjam pa ne bi bilo mogoče zagotoviti zadostne koncentracije prometa. V takšnih pogojih bi luka imela lahko le redke in negotove komitente.

Če bodo sredstva za izgradnjo našli drugje poprej kot v Kopru, bi tudi železnica takoj preusmerila svoje prevoze na tisto področje, da bi se izognila stroškom za kombinirani prevoz iz Kopra. Zato zahteva takojšnjo gradnjo železnice tudi to dejstvo — ne glede na to, da bi bila gradnja proge do Kopra izplačana samo s pribranki na prevozu že v štirih letih pri prometu 2,3 milijona ton blaga, kolikor ga bo lahko potem luka brez težav prenesla.

Nujno je torej opredeliti funkcijo koprske luke v naši prometni politiki in gospodarskem prostoru ter določiti njeno bodočo smer, pri tem pa se odločiti, ali naj jo brez odlašanja povežemo z železnico, ali pa jo utesniti na možnosti, omejene s sedanjim načinom kopnega transporta blaga iz luke in v luko. Vendar pa bi zadnja alternativa povzročila odpoved vseh pogodb o kombiniranem prevozu, zmanjšanje letnega prometa na okrog 300 tisoč ton blaga in zmanjšanje zaposlenih na okrog 400 od sedanjih blizu 1000 članov delovnega kolektiva. Nujno se bo v tem primeru zmanjšala tudi doslej vzpostavljena organizacija špediterjev, ladijskih agentov, transportnih in drugih s pomorstvom povezanih organizacij, s čimer se bo seveda zmanjšal tudi njihov vpliv na usmerjanje blaga skozi koprsko luko, kar bo imelo za prvo posledico ukinitev linijskih prog skozi Koper, nato pa veliko škodo za vse gospodarstvo.

Delovni kolektiv podjetja »Luka Koper«

Impozantna, toda že kar vsakdanja slika v koprski luki, kjer privezanim ladjam drugujejo tudi zasidrane zunaj v zalivu in čakajo, da pridejo na vrsto za iztovarjanje

Ena sama ladja zaposli s pripeljanim tovorom na stotine velikih kamionov, ki odvažajo blago iz luke na železniško postajo v Kozino ali neposredno naročnikom po vsej državi

RAZGOVOR Z IVANOM ŠTERKOM OB GRADNJI NOVEGA HOTELA NA MOSTU NA SOČI

VELIKI OBETI ZA TURISTE

V prijaznem turističnem kraju Most na Soči pospešeno dokončujejo rekonstrukcijo nekdanjega gostišča »Soča«. Turistična sezona je namreč že na vratih in treba se je podvizati, da bi novi objekt služil namenu vsaj v glavnem delu sezone. O tem smo se pogovarjali s tovarišem Ivanom Šterkom, ki je bil pobudnik te gradnje in ki jo vseskozi tudi vodi. Želeli smo posredovati bralcem iz prve roke informacije, kako je z gradnjo in kaj se turisti ter bodoči obiskovalci novega hotela od njega lahko nadejajo.

● *Tovariš Šterk, na Mostu na Soči gradite nov hotel »Soča«. Ali bi lahko kaj povedali okoli njegove gradnje?*

— Pravzaprav gre za rekonstrukcijo bivšega gostišča z istim imenom. Vendar je to v bistvu nova gradnja. Spočetka smo namreč mislili, da bodo uporabne vsaj nosilne stene. Pri rušitvenih delih pa smo ugotovili, da je potrebno tudi to podreti.

● *Zakaj ste se odločili za rekonstrukcijo?*

— Ideja o rekonstrukciji se je porodila spričo turističnih perspektiv Mosta na Soči, ki jih ima zaradi svojih znamenitosti, zanimivosti, lepe okolice in umetnega jezera. K nam so še posebno zadnja leta v čedalje večjem številu prihajali ribiči in lovci, največ iz sosednje Italije. Povsem razumljivo je bilo, da staro gostišče z nemogočimi prenočišči in tudi sicer neudobno ni moglo zagotavljati kdove kakšnih turističnih perspektiv. Gostje so bili nezadovoljni in so se pogostokrat nad udobnostjo upravičeno pritoževali.

● *Kako potekajo dela?*

— Celotno rekonstrukcijo je prevzelo gradbeno podjetje »Posočje«. Rušiti smo začeli 15. februarja lani. Zaradi nerešenih finančnih vprašanj so morali lani dela trikrat celo prekiniti. Toda sedaj tečejo normalno. Zaradi zime ima izvajalec del pravico podaljšati gradnjo za mesec dni. Predvideno je bilo, da bi bil objekt končan do 1. junija, tako pa bo prvega julija, torej do glavne turistične sezone.

Kljub finančnim težavam moram pohvaliti in dati priznanje predsedniku občinske skupščine Francu Rutarju, dalje Mirku Rovšku, tedanjemu občinskemu odborniku z Mosta na Soči in ljudskemu poslancu, predvsem pa takratnemu predsedniku upravnega odbora Splošne gospodarske banke v Ljubljani inž. Karmelu Budihni, ki so razumeli naše težnje in težave ter nam šli pri odobritvi posojila vsestransko na roko. Celotni stroški rekonstrukcije bodo znašali okoli 150 milijonov dinarjev.

● *Kaj bi lahko rekli o ureditvi hotela?*

— To je sodoben gostinski objekt v alpskem stilu. V istem stilu bo opremljena točilnica. V sami točilni mizi bo akvarij s soškimi postrvmi, ki si jih bodo gostje lahko po želji izbirali ter naročali kuhinji, kako naj jih pripravi.

V hotelu bosta dve posebni sobi — ribiška in lovska — s kamini, za katere smo naročili še posebno opremo.

Restavracija z 200 sedeži bo sodobna in svetla. Za njo bo teraco plošča, ki se bo za 6 metrov podaljševala nad strugo Soče, od koder bo krasen razgled na reko in umetno jezero. Ponoči bodo reflektorji osvetljevali strugo reke, da bo pogled nanjo še veličastnejši.

Ob restavraciji bo vrt z ribjim bazenom in 450 sedeži. Tu bo prostora celo za tisoč sedežev. Za sedaj bo vseh zunanjih in notranjih sedežev 810. Prav tako sodobna bo kuhinja. Opremljena bo z vsemi potrebnimi napravami in s stroji. Štedilnika ne bomo kurili z drvmi ali premogom, temveč z mazutom, kar je najbolj ekonomično.

V vseh sobah s skupno 54 ležišči bo povsem nova oprema. Naročili smo jo v znani tovarni pohištva v Novi Gorici. Prav tako bo v vseh sobah centralna kurjava ter hladna in topla voda. Razen osem enoposteljnih sob bodo imele vse ostale tudi kopalnice. Vse pa bodo opremljene s telefonom.

Hotel bo imel v recepciji stalno menjalno službo, kjer bodo izdajali tudi ribolovnice gostom. Ti si bodo lahko izposodili celo ribiški pribor in obleko za ribolov, ki bo gostom vedno na voljo v hotelu.

● *Bi nam zaupali, katere specialitete boste še prav posebej uvedli v novem hotelu?*

— Predvsem bodo to znane in cenjene soške postrvi, pripravljene na razne načine. Novost pa bo naša plošča, za katero sem prepričan, da bo gostom všeč. Prav tako bo naša specialiteta divjačina, ki bo v naši zmrzovalni komori gostom na razpolago v vseh letnih časih. Predvsem bodo to gamsi, srnjad in fazani. S slednjimi se bomo zalagali iz Ptuja.

● *Ali pripravljate kako atrakcijo za turiste tudi na jezeru?*

— Da, tudi na to smo pomislili. Naša želja in skrb je, da bi se gost pri nas kar najbolj udobno počutil in sprostil. K temu lahko veliko pripomore ravno jezero s svojo mirno gladino in čudovito barvo. Zato smo naročili 10 čolnov, med njimi štiri motorne. Prvi čolni so že prispeli.

● *Torej, kot je videti, ste se zares potrudili. Hotel je moderen in, kakor obetate, bo gostom tudi veliko nudil. Te pa bodo še posebej zanimale cene. Kaj bi lahko rekli o tem?*

— O zadevi je bilo prav pred kratkim posvetovanje celotnega kolektiva. Odločili smo se za težjo, toda zanesljivejšo pot, za najnižje cene, za skromen pribitek. Vino na primer ne bo prav nič dražje kot v sosednjih privatnih gostilnah. Prepričani pa smo tudi, da bomo konkurenčni ostalim hotelom na Goriškem. Naša želja je namreč pridobiti goste in jih tudi obdržati ter si z velikim prometom ob nizkih cenah ustvarjati dohodek.

● *Vi ste tudi vršilec dolžnosti direktorja gostinskega podjetja »Krn« v Tolminu. Kako pa tam gospodarite?*

— Ni kaj reči. Letošnji start je celo odličen. V prvih treh mesecih smo dosegli za 95 odstotkov večji promet kot v istem obdobju lani. To nam je omogočilo tudi popraviti osebne dohodke. Lansko povprečje je znašalo 28.590. V letošnjih prvih treh mesecih pa je znašalo povprečje startnih osnov 29.106. Z aprilom smo jih popravili za 23 odstotkov navzgor, tako da znaša sedaj povprečje teh osnov 35.785 dinarjev.

● *Ali tudi v tolminskih gostiščih pripravljate kaj zanimivega za goste in turiste med sezono?*

— Pravzaprav kaj posebnega ne bo. Naša kuhinja je tako že znana. Prav tako bomo imeli za zabavo stalnih gostov kakor tudi turistov ob sobotah in nedeljah zvečer stalno ples na terasi, ob slabem vremenu pa v notranjih prostorih.

Pred glavno sezono smo prav vse obrate prepleskali in jim dali toplejše barve, da se bo gost udobneje počutil. Da bi bili obrati čim manj časa zaprti, so delali tudi ponoči. Hotel »Krn« je bil na primer zaradi tega zaprt samo en dan. Morda velja še povedati, da smo za kavarno bife »Podšolar« in hotel kupili nove aparate za ekspresno kavo.

● *Svojčas je bilo veliko govora o rekonstrukciji hotela »Krn«. Kako je s to zadevo?*

— Res je. O tem je bilo že veliko govora in celo načrti za rekonstrukcijo so pripravljeni. Kaj nekaj se bomo vsekakor morali odločiti: za rekonstrukcijo ali za gradnjo novega hotela. Doslej smo gradili in rekonstruirali že v vseh večjih krajih občine, tako v Bovcu, Kobaridu in na Mostu na Soči, le Tolmin, ki je občinsko središče in pomemben za prehodni turizem, je ostal s svojim starim hotelom »Krn«, kakršen je bil. V dni se bo delovni kolektiv z referendumom odločil za eno ali drugo. (mir)

Delavci »Posočja« dokončujejo zunanjo podobo novega hotela »Soča« na Mostu na Soči

Pogled na hotel »Krn« v Tolminu

KEMIČNA INDUSTRIJA »IPLAS« V KOPRU IN PODGRADU

Proizvaja za življenje

Da so v »Iplasu« dobri gospodarji in pridni delavci, pričajo že dosedanji proizvodni in drugi uspehi. Oglejmo si samo nekaj podatkov, ki kažejo rast podjetja v zadnjh treh letih.

Leta 1961 je znašala vrednost proizvodnje 838 milijonov, leta 1962 že 1154 milijonov, leta 1963 pa že 1912 milijonov dinarjev. Še lepše kaže letos: v prvih štirih mesecih so »Iplasovci« proizvedli že za 1020 milijonov izdelkov in ustrezni del letnega plana presegli za več kot 20 odstotkov! In to z enako oziroma manjšo delovno silo, saj je bilo v podjetju zaposlenih leta 1961 339 delavcev, leta 1962 samo 321, lani pa 336. Ker se tudi strojna oprema ni bistveno spremenila oziroma povečala, je iz tega razvidno, kako zelo se je v tem času povečala storilnost zaposlenih. Posamezen delavec je leta 1961 ustvaril dva in pol, leta 1962 tri in pol, leta 1963 pa že pet in pol milijona dohodka — oziroma 1,084.000, 1,752.000, 2,816.000 dinarjev neto produkta.

Naraščal je seveda tudi osebni dohodek zaposlenih. V letu 1961 je znašal povprečno mesečno 27 tisoč 459, v letu 1962 že 30.279, lani pa že 42.516 dinarjev in seveda letos v skladu z dviganjem proizvodnje in storilnosti še vedno raste. V skrbi za standard zaposlenih je podjetje zgradilo ali adaptiralo 69 stanovanj, od teh 4 v Podgradu, medtem ko bodo imeli letos še novo stolpnico s 47 stanovanji v Kopru in četvorček v Podgradu.

Nova tovarna terilena v Kopru je velika perspektiva delovnega kolektiva »Iplasa«, ki pa ob tem ne pozablja na svoje tekoče naloge in izkoriščanje obstoječih zmogljivosti, kar zgovorno pričajo že gornji podatki o naraščanju proizvodnje. To naraščanje pa ni enostransko oziroma enosmerno, marveč se pri tem močno širi tudi asortiment proizvodov. »Iplasove« izdelke uporablja v pretežni večini vsa naša industrija, potrebni pa so tudi vsakemu državljanu. Oglejmo si le nekatere teh izdelkov.

»Ipren« ali »Puhin« je poliuretanska pena, ki jo v glavnem uporabljamo kot nadomestilo za žimo, volno in morsko travo ter kot izolacijski material. Za široko potrošnjo je zanimiva konfekcija, to so gobice (za umivanje itd.) in sedeži. Kot nadomestilo za perje v blazinah je ta pena v obliki kosmičev boljša in cenejša kot vse drugo. Ipren zdaj uporabljajo za tapeciranje kavčev in posebno ležalnih blazin, ker je ta material zaradi svoje vsestranske obstojnosti in uporabnosti izredno praktičen.

Polivinil acetatna emulzija (izdelujejo jo v novem obratu poleg hladilnice v Dekanih) je plastična masa, ki sodi v skupino termoplastov. Uporabljajo jo v gradbeništvu, pri proizvodnji lepil in vezivnih sredstev, v industriji umetnega usnja, pri proizvodnji barv in lakov, v industriji papirja in kot pomožno apreturno sredstvo v tekstilni industriji. Raztopina emulzije izvrstno nadomešča škrob, ker enkratna apretura dopušča kar šestkratno intenzivno pranje, pri čemer ostanejo površine gladke in svetle. Po teh emulzijah je vse večje povpraševanje doma in na tujem, kar je narekovalo »Iplasu«, da je povečal njeno proizvodnjo že v lanskem letu za več kot trikrat in razširil asortiman na 12 različnih tipov.

Obrat investicijske opreme izdeluje razne vrste črpalnih agregatov in ventilatorjev iz plastičnih materialov, kot tudi drugo opremo za vso industrijo, ki je vezana na delo z agresivnimi tekočinami (kislinami), parami in plini. Podjetje projektira, konstruira in izdeluje kompletne ventilacijske naprave iz plastične mase za galvaniko, kemično in sorodno industrijo. Izdeluje in montira cevovodne instalacije iz plastičnih mas s potrebno armaturo za pretakanje in transport agresivnih tekočin in plinov. Izdeluje razne ventile in zasune, naprave za jedkanje, vodomehčalne naprave, bobne za galvaniko, elektrokemijske aparate; oblagajo s plastično maso lesene, betonske in železne rezervoarje za vskladiščenje agresivnih tekočin.

Obrat plastične embalaže izdeluje tiskane in netiskane cevi, votla telesa, profile, komplete za infuzijo in transfuzijo krvi in podobno. Posebne pozornosti so deležne folije iz plastične mase za pokrivanje silaže in vrtnarsko-poljskih nasadov ter za izdelovanje napajališč. Podjetje izdeluje te folije v črni in prozorni barvi, preizkusil pa jih je tudi Kmetijski institut v Ljubljani.

V obratu brizgalnice »Iplasovci« idlejujejo proizvode iz termoplastičnih mas polietilena, polistirola, acetatne celuloze, poliamidov, polimetilakrilatov in podobnih za kovinsko, lesno in drugo predelovalno industrijo, za elektro, avtomobilsko, farmacevtsko, kemično in radiotelevizijsko industrijo. Skoraj da ni področja v našem gospodarstvu, kjer ne bi s pridom uporabljali »Iplasovih« izdelkov. V sestavu brizgalnice je še orodjarna, ki izdeluje kvalitetna orodja.

Strokovna delovna moč, laboratorijska in medfazna kontrola proizvodnje zagotavljajo ob uporabi najkvalitetnejših domačih in tujih surovin in najnovejših dosežkov plastično predelovalnih postopkov v svetu »Iplasovim« izdelkom neoporečno kvaliteto. Gospodinjski in galanterijski izdelki so na našem trgu zaradi praktičnosti in estetskega videza že močno iskani, precej pa jih podjetje že tudi izvaža.

Večkrat smo že ponavljali, kakšnega pomena je izvoz in s tem vključevanje v mednarodno delitev dela. Še lani smo večkrat slišali, kakšne težave ima v tem pogledu prav »Iplas«, ker je navezan na uvoz surovin z zahoda, kamor spričo hude konkurence bojda njegovih izdelkov sploh ne bo mogoče vrniti. Najbolje misleči, a ne dovolj poučeni gospodarstveniki in mnogi občinski odborniki v Kopru so tedaj zaskrbljeno zmajevali z glavami nad usodo podjetja. Na srečo je bila ta skrb nepotrebna, ker je načrtna gospodarska politika ob vztrajnih prizadevanjih delovnega kolektiva in vodstva podjetja slavila popoln zmago: že lanski plan izvoza je presegel za več kot 20 odstotkov, znesku 163 tisoč dolarjev je podjetje prekoračilo za 25 odstotkov. Pri tem je svoje izdelke vzpostavil prav na zahodna tržišča, na področje konvertibilnih valut. Italijo, drugim precej tudi v Italijo. vozili bi lahko še več plastične ne, pa žal proizvodnja še ni segla povpraševanja. Po letos rekonstrukciji obrata pensmas, ki bo končana v avgustu, bo izvoz pene dvignil na ok 70 ton. Glavni uvozniki so Ita in dežele Bližnjega vzhoda. S je izdelke ima zdaj »Iplas« vnaprej prodane na Zahod in Vzhod in torej v tem pogledu padejo vse skrbi za njegovo us

Direktor koprske tovarne »Iplas« inž. Peter Aljančič

Novi obrat za izdelavo poli nil acetatne emulzije v Deka je že v mnogočem pripomogel nadaljnjemu razvoju in napre ku podjetja. Je prvi te vrste Jugoslaviji. Njegova letna pro vodnja znaša za zdaj 2500 emulzije, samo doma pa je doslej potrebujemo okrog šest sedem tisoč ton. »Iplas« bo p proizvodnjo stopnjeval na 5 ton (od tega že zdaj izvaža ton), podobno industrijo pa s jejo tudi v Makedoniji. Leta bo v istem obratu v Dekanih ciran je izven strnjenega na zaradi dela z vnetljivimi ma ali) podjetje začelo izdelovati nasičene poliestre, ki jih do uvažamo izključno z Zah »Iplas« jih potrebuje za izde umetne pene (40 odstotkov surovin).

Delovni kolektiv »Iplasa« z zaupanjem gleda v bodoč Če bo — kot trdno upa in je tem upravičeno deležen vsesk ske podpore domačih politi in oblastvenih forumov — v k kem odobrena izgradnja nove varne terilena, nobena ovira bo več na poti strmemu vzp podjetja in s tem novi bla vsega področja.

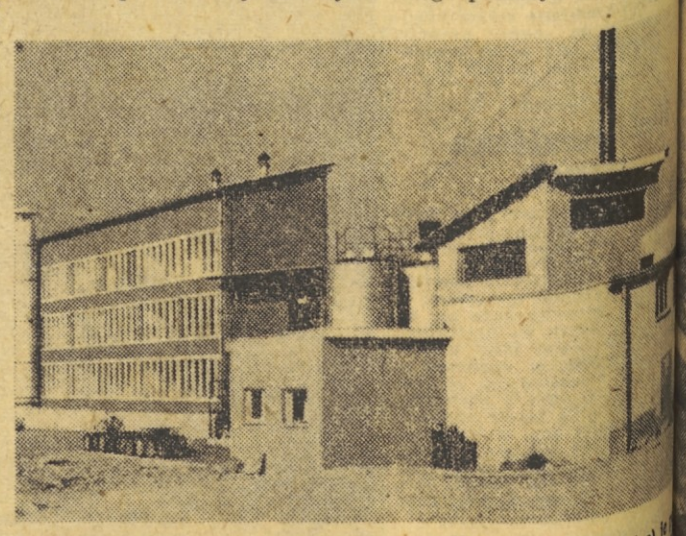

Novi »Iplasov« obrat v Dekanih pri Kopru (poleg hladilnice) je stavljen izven strnjenega naselja zaradi dela z vnetljivimi m riali. Izdeluje za zdaj 12 tipov polivinil acetatne emulzije, pripra pa še proizvodnjo nasičenih poliestrov, ki so osnovna surov za izdelavo penastih mas

Deset let tovarne, ki je sprožila preobrazbo koprske občine

Tomos naš in svetovni pojem

Letos poteka 10 let od ustanovitve tovarne motornih vozil, ki je s svojimi izdelki osvojila zadnjo vas v naši domovini in prodrla z njimi tudi v številne države širom po svetu. V teh 10 letih je poslala na trg blizu 300.000 svojih vozil in motorčkov in tako postala pojem po vsej Jugoslaviji. Otroci ne sanjarijo več o biciklu, temveč o mopedu, in odrasli jemljejo kot nujnost, da čimprej presedlajo s kolesa na motorno vozilce.

Osnovni in najštevilnejši izdelek tovarne »TOMOS« je moped »Colibri«. Razvili so ga iz popularnega »Puch«-ovega mopeda. Z leti je dobil popolnoma svojske lastnosti, tako zunanji videz kot tehnične značilnosti, po katerih se močno razlikuje od svojega prednika iz časa podpisa licenčne pogodbe. Colibri predstavlja sedaj popolnoma jugoslovansko konstrukcijo mopeda. To je lahki, 50 kubični motorjem z dvotaktnim, enocilindrskim motorjem na zračno hlajenje. Razvije moč 2,3 konjskih sil in maksimalno brzino 60 kilometrov na uro pri potrošnji 1,6 litra bencina na 100 kilometrov.

Od konstrukcijskih elementov tega mopeda so nastali še trije »Tomosovi« izdelki: bencinski stabilni motorni črpalka za zunanji motor za čoln.

Stabilni bencinski motor UM-06 odlikuje nadomešča elektromotor in ga lahko dobro nadomešča s pridom uporabljajo povsod, do koder se niso potegnili trofaznega toka. Ker ga je mogoče uporabljati z različnimi priključki, služi za pogon raznih kmetijskih, gradbenih in drugih strojev.

Med temi priključki je tudi že zelo popularna motorna črpalka TA-20. Ta praktična in ekonomična naprava tehta skupno z gorivom 14 kilogramov in prečrpa samo v minuti 250 litrov vode. Uporablja-

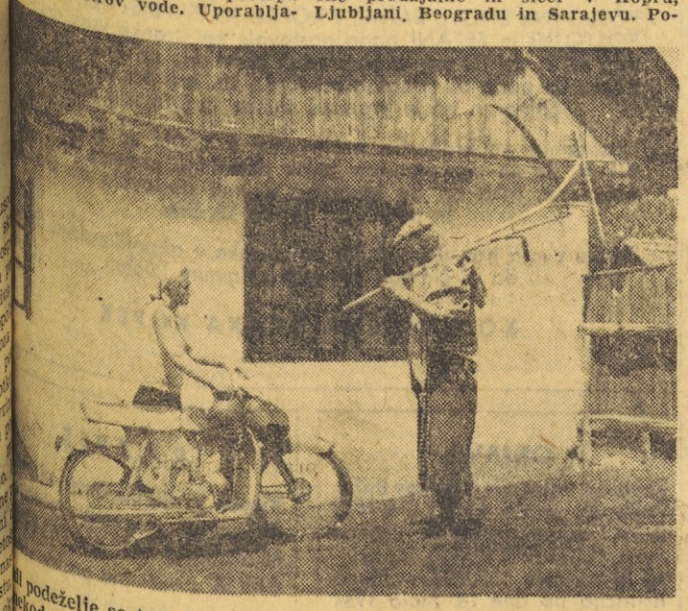

Vsi podeželje se trga iz tehnične zaostalosti. »Tomosov« moped je marsikod prehitel celo elektrifikacijo. Dokazal je uporabnost na strmih in vaških poteh in pomaga tudi kmečkemu delavcu prihraniti čas in telesni napor

jo za črpanje vode, zalivanje vrtov in nasadov, za zapraševanje vinogradov in sadovnjakov in tudi pri gašenju požarov. Četrti množični izdelek, ki so ga v »Tomosu« razvili iz konstrukcijskih elementov mopeda, je »Tomaxo-06 K. Ta mali motor služi tako dobro na morju kot na sladkih vodah in pri res skromni potrošnji goriva — komaj liter na uro — razvije relativno veliko brzino 12 kilometrov na uro.

ŠIROKA KOOPERACIJA

Zaradi obsežnosti tovarne, ki zavzema prostor okrog 167.000 kvadratnih metrov, izdela »Tomos« le približno 60 odstotkov vseh sestavnih delov svojih končnih izdelkov, 40 odstotkov jih izdelajo kooperanti. Tako delo narekuje ekonomičnost proizvodnje. Medtem ko so v prvih letih predstavljale kooperante predvsem inozemske tovarne, se poslužuje »Tomos« danes skoraj izključno izdelkov domačih proizvajalcev. Domači kooperanti so s »Tomosovo« pomočjo uspeli izdelovati sestavne dele, ki v vseh ozirih ustrezajo nivoju uvoženih.

V sodobno opremljenih laboratorijih preizkušijo »Tomosovi« strokovnjaki s fizikalnimi, kemičnimi, metalografskimi in metalurškimi metodami vse lastnosti sestavnih delov. Vsi polizdelki gredo skozi posebno precizno kontrolo, da stoodstotno opozori na še tako majhno napako, ki se eventualno pripeti pri obdelavi gradiva. Prav tako strogo kontrolo ponovijo ob izročitvi končnega izdelka skladišču. Kolektiv tovarne se zaveda, da lahko samo res kvalitetno in popolnoma v redu izdelano vozilo zagotovi varno vožnjo. Prav zaradi vseh teh varnostnih in previdnostnih ukrepov so »Tomosova« vozila in drugi izdelki zasloveli po svoji kakovosti in solidnosti.

Visoka zahtevnost glede kvalitete materiala in preciznosti izdelave povzroča tovarni pri kooperantih večkrat precejšnje težave, posebno kar se tiče visokih cen posameznih sestavnih delov in glede pravočasne dobave posameznih delov. Vendar so te težave iz leta v leto manjše, kot se vse bolj širi in poglablja občutek odgovornosti in organska potreba po solidnem sodelovanju med poslovnimi partnerji.

»Tomos« ima štiri lastne industrijske prodajalne in sicer v Kopru, Ljubljani, Beogradu in Sarajevu. Poleg tega prodajajo njegove izdelke razvita trgovska mreža in zastopniki v vsakem večjem mestu v državi. Vsi ti oskrbujejo jugoslovansko tržišče z vsemi »Tomosovimi« končnimi izdelki, kakor tudi z rezervnimi deli in dodatno opremo.

NAD 200 SERVISNIH DELAVNIC

V sodobnem svetu si ni mogoče zamisliti industrije za široko potrošnjo brez dobro organizirane servisne službe. To velja posebno za motorna vozila, ki bi brez servisa lahko popolnoma izgubila svojo vrednost. In kar je še pomembnejše — od pravilnega tehničnega stanja vozila zavisita varnost in življenje voznika in tistih, ki jih srečuje med vožnjo.

Prve »Tomosove« servisne delavnice so se pojavile istočasno s prvimi mopedi. Danes jih je v naši državi že več kot 200. Ta servisna mreža v glavnem zadošča današnjim potrebam, se pravi številu vozil v uporabi. Tovarna namerava vzporedno z naraščanjem števila prodanih mopedov povečati tudi število servisnih delavnic. »Tomosova« servisna služba skrbi v prvi vrsti za solidno opravljanje servisnih uslug na prodanem izdelku. Poleg tega skrbi za strokovno izpopolnjevanje mehanikov v teh službah. V ta namen prireja vsako leto posebne tečaje in obvešča servisne delavnice o vsem potrebnem s posebnimi publikacijami. Prav tako s posebnimi publikacijami pomaga k dvigu tehnične kulture med našim prebivalstvom. Po vsem tem je »Tomosova« servisna služba v pravem smislu besede podaljšana roka tovarne in predstavlja čvrsto povezavo med kolektivom in potrošnikom.

COLIBRI PO VSEM SVETU

Od leta 1959 prodaja »Tomos« svoje izdelke tudi v inozemstvo. V petih letih so si pridobili sloves solidnosti na različnih svetovnih tržiščih. Čeprav se ukvarja v svetu več kot 50 velikih tovarn z izdelavo mopedov, je uspelo »Tomosu« da uspešno konkurira na vseh tržiščih petdesetkubičnih motociklov. Za inozemska tržišča izdeluje nič manj kot 41 različnih inačic popularnega »Colibrija«, ki se ne razlikujejo med seboj samo po zunanjih podrobnostih in funkcionalnosti ter voznih značilnostih, prilagojenih zahtevam in običajem posameznih držav, temveč tudi po konstrukcijskih izpremembah, kakršne zahtevajo različni klimatski pogoji na raznih celinah sveta. Uspešni uveljavitvi »Tomosa« v svetu je pripomoglo, da je tovarna dosegla sodelovanje s solidnimi tujimi trgovskimi podjetji, ki nudijo svojim kupcem tudi servisne usluge in rezervne dele.

»Tomos« izvaža v naslednje evropske države: Dansko, Finsko, Grčijo, Belgijo, Irsko, Madžarsko, Nizozemsko, Norveško, Zapadno Nemčijo, Švedsko, Švico in Veliko Britanijo. V pripravi so izvezne pogodbe z nekaterimi vzhodnoevropskimi državami, predvsem s Sovjetsko zvezo. Na druge celine pa izvaža »Tomos« v naslednje države: v Bolivijo, Britansko Gvajano, Gano, Indijo, Irak, Iran, Kuwait, Kambodžo, Libanon, Malajo, Malto, Maroko, Novo Zelandijo, Paragvaj, Saudsko Arabijo, Sirijo, Siam, Tunizijo, Turčijo, Urugvaj in celo v Združene države Amerike. Kolektiv tovarne se upravičeno ponaša s svojo izvozno dejavnostjo, ker se zaveda, da je največje priznanje kvaliteti njegovega dela ugodna afirmacija njegovih izdelkov na tako zahtevnih tržiščih kot so severna ali zahodna Evropa in Združene države Amerike.

TOVARNA PREOBRAŽA OKOLICO

Pomen tovarne »Tomos« pa ni samo v njenem deležu pri naših splošnih gospodarskih prizadevanjih. Z njeno pomočjo se je število motornih vozil v naši državi povečalo doslej že za okrog 150.000 enot. S tem in z razširjeno servisno mrežo se je širila tudi tehnično kulturna vzgoja velikega števila prebivalcev, predvsem mladine. Lahki motocikel, prvi korak k motorizaciji, je tako glede cene kot enostavnosti uporabe in vzdrževanja namreč dostopen takorekoč vsakemu našemu državljanu. S svojo kvalitetno izdelavo je »Tomosov« colibri pomagal razbiti med našim prebivalstvom fiksno idejo, da je tehnično blago dobro le, če ga uvozimo iz inozemstva.

Morda še v večji meri je »Tomos« izpremenil mentaliteto svoje najožje okolice. Sinovi nekdanjih drobnih kmečkih posestnikov, ki so se preživljali s prodajo zelenjave in mleka v Trst, so postali kvalificirani industrijski delavci. Vzporedno s pridobivanjem strokovnega znanja so dvignili tudi svojo splošno kulturno raven, razširili svojo razgledanost. Tudi po zunanjosti je videti vpliv »Tomosa« na preobrazbo okoliških krajev. V Kopru in okoliških naseljih so za delavce in uslužbence tovarne popravili veliko število hiš, ki so stale zapuščene in zanemarjene. Za potrebe »Tomosovih« zaposlenih so vznikla nova naselja v Semedeli, na Belvederu v središču Kopra in drugod. Tudi v Izoli, Portorožu in Piranu so popravili marsikatero stanovanjsko poslopje na račun »Tomosa«. V tem smislu bo tovarna tudi v bodoče prispevala še mnogo k zunanji podobi obalnega predela, saj kljub vsem dosedanjim prizadevanjem še vedno ni mogla v celoti urediti stanovanjskega problema za vse svoje zaposlene.

»Tomos« zaposluje danes okrog dva tisoč oseb, ki preživljajo skupno približno 10.000 ljudi. Brez pretiravanja lahko rečemo, da jim je tovarna omogočila eksistenco. Izpremenila je socialno strukturo prebivalstva in njegovo mentaliteto, prav tako pa tudi materialne pogoje za življenje in njihov tehnično-kulturni nivo. Na pobudo tovarne so v Kopru ustanovili redno industrijsko kovinarsko šolo, v tovarni pa redno organizirajo druge strokovne tečaje. Že več kot 100 delavcev tovarne je imelo možnost, proučiti tehnološke postopke raznih inozemskih tovarn motorjev.

UGODNE PERSPEKTIVE

Tovarna lahko izdela s sedanjimi zmogljivostmi 60.000 motornih enot na leto. Dve tretjini tega odpadeta na izdelavo mopedov. Proučili so že možnosti povečanja proizvodnje in ugotovili, da bi s prav skromnimi investicijami, se pravi z nabavo določene strojne opreme, odpravili nekatera ozka grla in povečali proizvodnjo na letnih 100.000 motornih enot. Produktivnost je bila že doslej v stalnem porastu in je lani znašala 2,177.600 dinarjev neto produkta na vsakega zaposlenega.

Za letos predvideva proizvodni načrt izdelavo 70.000 motornih enot, od tega približno tri petine za domače tržišče. Prav tako kažejo perspektive k vedno večji proizvodnji in prodaji izdelkov. Motorizacija je na pohodu po vsem svetu in tudi tehnično visoko razvitih deželah naraščа med prebivalstvom zanimanje za motocikle z manjšo kubaturo. V naši državi smo kljub naglemu porastu števila motornih vozil v zadnjih letih, v motorizaciji še precej zaostali. Dolgoročni perspektivni plan motorizacije predvideva do leto 1970 porast števila motociklov na približno milijon. Pri tem ima prav »Tomos« nalogo, da zadovolji 80 odstotkov vseh jugoslovanskih potreb po motornih vozilih.

(JI)

Veslanja se človek dandanes loti le še za šport. Za krajše in daljše izlete s čolnom po morju ali jezeru daje prednost motornemu pogonu. Z dvema motorjema »Lamo« (in dvema lepoticama v bikinijih) je vožnja s čolnom prav gotovo še prijetnejša

S PLENARNEGA ZASEDANJA KOPRSKE TURISTIČNE ZVEZE V POSTOJNI

Najlepši obeti

ZA LETOŠNJO TURISTIČNO SEZONO, KI BO DALA MILIJON NOČITEV IN 10 MILIJONOV DOLARJEV DEVIZNEGA PRITOKA

V vseh državah, od koder dobivamo turistične goste, je zanimanje za našo državo v celoti in Slovenijo posebej v letošnjem letu tako naraslo, da moremo pričakovati najboljšo izmed vseh dosedanjih sezon. To je bila uvodna ugotovitev poročila koprske turistične zveze na plenarni seji upravnega odbora pretekli četrtek v campingu pri Pivki jami. Prijave so v Avstriji porasle za 30, Zahodni Nemčiji za 60, v Veliki Britaniji za 30 in na Švedskem za 20 odstotkov, znatno pa tudi v Franciji in Ameriki, medtem ko se enako stalno veča interes Italijanov za obiskovanje naših turističnih središč. Že za mesec junij imamo na naši slovenski obali oddanih blizu 80 odstotkov vseh zmogljivosti, za julij in avgust pa so sploh do malih izjem razprodane. Mimo tega se obeta letos boljši turistični promet tudi v zaledju, Postojni, Sežani in celo v Ilirski Bistrici, ki je stala doslej bolj pasivno ob strani. Pričakovati smemo milijon nočitev.

Da bomo mogli sprejeti toliko povečano število tujih in tudi več domačih gostov kot lani, je zasluga novih nastanitvenih in prehrambenih zmogljivosti, ki smo jih pridobili z dopolnilnimi in novimi gradnjami v Portorožu, Luciji, Izoli (Dobrava), Žusterni in Ankaranu. Tod bo turistom na voljo okoli 500 novih ležišč in blizu 2500 gostinskih sedežev v zaprtih in odprtih prostorih.

PREMALO GOSTIŠČ IN KIOSKOV

Nasprotno pa je bilo na seji poudarjeno, da nam hudo primanjkuje gostišč ob glavnih turističnih vpadnicah Postojna—Sežana, Postojna—Koper, Postojna—Ilirska Bistrica in Krvavi potok—Kvarner. Obstoječe, v glavnem zasebne gostilne, še ne ustrezajo potrebam in možnostim. Prav tako je pomankljiva v celoti naša gostinska mreža v maloobmejnem pasu, izven obale in glavnih zalednih središč. Tudi razglednih točk, na katerih se radi ustavljajo motorizirani turisti, še nismo znali izkoristiti. Bila bi zato lepa priložnost vsaj za primerne kioske s postrežbo, spominki itd.

DOMA BI BOLJE ZASLUŽILI

Bencinskih postaj bi bilo trenutno dovolj, premalo pa je servisnih delavnic. Naša trgovina, ki v prejšnjih letih ni pokazala potrebnega zanimanja za izkoriščanje turistične konjunkture, obeta v letošnjem letu znatno izboljšanje. Poskrbela je za večje zaloge in boljšo izbiro blaga, ki more zainteresirati tuje turiste. Tako moremo v zvezi s prireditvami, izleti itd. pričakovati, da se bo dvignila turistična potrošnja izven penziona na 50 odstotkov. Zelo napačno je pri tem, da gre mnogo kvalitetnejših izdelkov po nižjih cenah v izvoz ali pa jih je mogoče videti le kot modele na razstavah, ni jih pa mogoče nuditi turistom, pri čemer bi dobili kljub 20-odstotnemu popustu še vedno boljše cene kot so izvozne. Naravnost nerazumljivo pa je, da ne damo vsaj del kvalitetnejših vrst mesa, ki ga izvažamo, v mesnice v maloobmejnem pasu, kjer bi zanj iztržili celo 100 odstotkov več, kot dobimo za izvoženo.

POLETNE PRIREDITVE

Na seji je bilo govora tudi o letošnjih poletnih prireditvah. Osrednja prireditev bo V. festival jugoslovanske folklore od 27. julija do 1. avgusta. Mimo tega bo prej in pozneje dolga vrsta najrazličnejših kulturnih, zabavnih in športnih prireditev, o katerih bomo še poročali. Predstavniki zaledних društev, zlasti Postojne, so predlagali, naj bi odstopili nekaj teh prireditev tudi njim. V zvezi s programom je bil izrečen predlog, naj bi bolj upoštevali svoje domače ansamble in manj tuje, katere spoznajo turisti lahko doma. Isto načelo bi moralo veljati pri sestavljanju programov pesmi in melodij gostinskih zabavnih orkestrov.

TURISTIČNI TEDEN

Društva so dobila nalog pripraviti turistični teden, v katerem naj utrde svoje članstvo, najdejo stik in sodelovanje s prebivalstvom in poskrbe za vse tisto, kar bi utegnilo pred pričetkom sezone še manjkati. Mimo tega je potrebno pospešiti ustanovitev občinskih turističnih zvez. V Sežani in Postojni sta že v pripravi. Turistične družbene organizacije morajo postati še pomembnejše kot so, zato pa jim je treba zagotoviti tudi primerna sredstva. Sodelovati morajo pri reševanju vse turistične problematike in še zlasti pri določanju in izvajanju sedemletnega plana.

NAJOSTREJŠA GRAJA ZASTRAN CEST

Pri pregledu trenutnega položaja je bilo ugotovljeno, da imamo v nekaterih obmorskih podjetjih že zdaj stalne goste, izredno velik pa je letos promet z izletniki, in to ne samo domačimi in maloobmejnimi iz Italije, marveč tudi od drugod. Za velikonočne in prvomajske praznike je bil pritok na naše morje mnogo večji kakor prejšnja leta. Pri tem je pa bila izrečena najostrejša kritika na račun naših cest, posebno Postojna—Razdrto—Senožeče in Sežana ter Postojna—Ilirska Bistrica. Popravljanje teh cest opravljajo z nezadostnimi tehničnimi sredstvi in ne z več izmenami, kakor bi bilo nujno potrebno. Tudi sama obnovitvena dela so slabe kvalitete. Utegne se zgoditi, da bomo na ta račun izgubili v turizmu težke milijone dinarjev in tujih valut. Na našem ožjem ozemlju smo lani dobili od turizma skoraj 7 milijonov dolarjev, kar predstavlja polovico pritoka od turizma v Sloveniji, letos pa jih pričakujemo vsaj 10 milijonov. Realizacija bo veliko odvisna tudi od cest.

KRAŠKA TURISTIČNA SKUPNOST?

Končno je zveza pozdravila zamisel o ustanovitvi kraške turistične skupnosti, ki ne bi zajela samo dela kraškega ozemlja v našem okraju, marveč tudi v ljubljanskem. Zaenkrat pa skrbi zavod Postojnska jama tudi za propagiranje ostalih kraških znamenitosti in še posebej Škocjanskih jam, ki spadajo od 1. januarja letos v njegov delokrog. Nato je zveza rešila še nekatere organizacijske zadeve in izvolila med drugim profesorja inž. arh. Eda Mihevca zaradi njegovih zaslug za razvoj turističnih ureditev na naši morski obali za svojega častnega člana.

(rr)

AJDOVŠČINA

Zakaj podražitev?

Zadnje dni aprila so se nekatere zaposlene matere, ki pošiljajo svoje šolske otroke v vrtec na kosilo, precej razburjale. Vzrok je bila podražitev kosila, za katero so zvedele šele tik pred prvim majem, ko naj bi začela veljati nova cena. Dotlej je veljalo kosilo mesečno, razen nedelj, 3.500 dinarjev. Kakor je povedala ena izmed prizadetih, gre v bistvu za enoloničnico. Nova cena naj bi bila višja za tisoč dinarjev. Tako bi po novem stalo kosilo 173 dinarjev, kar pomeni podražitev za skoraj 30 odstotkov. Spričo tega je težko razumeti, zakaj takšna podražitev. Znano je sicer, da so cene mnogim živilom porasle. Gotovo pa je, da niso porasle za toliko.

Zadnje povišanje je tem teže razumljivo, če vemo, da je stalo kosilo v tem vrtcu do konca oktobra lani mesečno 2.200 dinarjev. Z novembrom so ga podražili na 3.500, od maja dalje pa je oktobrska cena več kot podvojena.

Spričo tega ne bo odveč, če bi uprava vrtca vsaj pojasnila, kako je prišlo na podražitve v takem obsegu. Če bi pa še pred nameravano podražitvijo sklicala na sestanek prizadete starše ter jim razložila stanje in nameravane ukrepe, bi gotovo našli skupni jezik. S tem bi odpadlo tudi vse razburjenje in negodovanje.

(mir)

»Tomosove« motorne črpalke z najrazličnejšimi priključki uporabljajo že marsikje. Tako jih s pridom uporabljajo pri prečrpavanju solnice v obširnih bazenih piranskih solin

KRONIKA — OBJAVE — OGLASI — KRONIKA — OBJAVE — OGLASI

RAZPIS

Svet delovnega kolektiva Skupščine občine Izola

razpisuje
prosta delovna mesta

1. **REFERENTA ZA PRORAČUN V ODDELKU ZA FINANCE**
2. **DVE STROJEPISKI**

Pogoji: pod 1. srednja strokovna izobrazba in 3 leta prakse;
Pogoji: pod 2. strojepisca I/a ali I/b razreda in 3 leta prakse.

Osebni dohodki po pravilniku o delitvi dohodka.
Ponudbe pošljite s pravilno kolkovano vlogo upravi Skupščine občine Izola.
Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

KOMUNALNA BANKA GORICA

I Z I D
PRVOMAJSKEGA NAGRADNEGA ŽREBANJA ZA VEZANE VLOGE

Dne 5. maja 1964 so bile izžrebane naslednje številke hranilnih knjižic:

— Vezane vloge na rok nad eno leto:

Št. hran. knjižice	Sedež KB	Dobitek	
7164	Idrija	hladilnik	»Obodin«
10678	Ajdovščina	vloga din	50.000.—
3809	Tolmin	nagrada	10.000.—
10652	Ajdovščina	nagrada	10.000.—
9524	Gorica	nagrada	10.000.—
9398	N. Gorica	nagrada	10.000.—
13643	Ajdovščina	nagrada	10.000.—
3483	Tolmin	nagrada	10.000.—
14252	Ajdovščina	nagrada	10.000.—
5138	N. Gorica	nagrada	10.000.—
1756	Tolmin	nagrada	10.000.—
3712	Tolmin	nagrada	10.000.—

— Vezane vloge na rok enega leta:

8123	N. Gorica	štedilnik	»Gorenje«
3635	Tolmin	nagrada	10.000.—
3737	Tolmin	nagrada	10.000.—
9402	N. Gorica	nagrada	10.000.—
14264	Ajdovščina	nagrada	10.000.—
3718	Tolmin	nagrada	10.000.—
14202	Ajdovščina	nagrada	10.000.—
14144	Ajdovščina	nagrada	10.000.—
7635	Idrija	nagrada	10.000.—

Vlagatelji, katerih številke hranilnih knjižic so bile izžrebane, naj se čimprej zglasijo pri Komunalni banki in dvignejo dobitek.

KOMUNALNA BANKA GORICA NUDI ZA VEZANE VLOGE VIŠJE OBRESTI IN DOBITKE!

Kadrovska komisija delovne skupnosti
»GOSTOL« — NOVA GORICA

razpisuje
za šolsko leto 1964/65 naslednje štipendije:

2 štipendiji za študij na strojni fakulteti
1 štipendijo za študij na ekonomski fakulteti
1 štipendijo za študij na metalurški fakulteti
3 štipendije za študij na STŠ – strojni oddelek
2 štipendiji za študij na STŠ – metalurški oddelek

Interesenti naj vložijo prošnje s kratkim življenjepisom do 30/5-1964 na tajništvo podjetja.

Kadrovska komisija
»GOSTOL« — Nova Gorica

Obvestilo

Obveščamo telefonske naročnike, vključene na avtomatsko telefonsko centralo Nova Gorica, da bodo po službeni potrebi dne 17. V. 1964 spremenjene klicne številke in bodo sestavljene iz petmestnega števila. Nove klicne telefonske številke so razvidne iz telefonskega imenika, izdaja 1964, ki bo dostavljen naročnikom do navedenega datuma. Prosimo naročnike, da upoštevajo spremembo pri vzpostavljanju krajevnih zvez in prijavi medkrajevnih pogovorov. Medkrajevne pogovore prijavljajte na novo številko »900«.

Do 25. V. 1964 bodo spremenjene tudi klicne številke naročnikov, vključenih v ATC Dobrovo v Brdih, tako kot so objavljene v novem telefonskem imeniku.

I Z I D

II. NAGRADNEGA ŽREBANJA VLAGATELJEV KOMUNALNE BANKE KOPER, KI JE BILO DNE 6. MAJA 1964

HRANILNO KNJIŽICO PO DIN 50.000.— prejme vlagatelj s hranilno knjižico:

štev. 4682 poslovne enote POSTOJNA

HRANILNO KNJIŽICO PO DIN 30.000.— prejme vlagatelj s hranilno knjižico:

štev. 2523 poslovne enote PIRAN
štev. 1568 poslovne enote ILIRSKA BISTRICA

HRANILNO KNJIŽICO PO DIN 20.000.— prejme vlagatelj s hranilno knjižico:

štev. 4765 poslovne enote POSTOJNA
štev. 8256 poslovne enote KOPER

HRANILNO KNJIŽICO PO DIN 10.000.— prejme vlagatelj s hranilno knjižico:

štev. 683 poslovne enote SEŽANA
štev. 2210 poslovne enote SEŽANA
štev. 2622/II poslovne enote KOPER
štev. 2755/II poslovne enote KOPER
štev. 7876 poslovne enote KOPER

Izžrebani vlagatelji prejmejo nagrado na sedežu posamezne poslovne enote KB Koper.

KOMUNALNA BANKA KOPER

»AVTOPROMET GORICA« NOVA GORICA

razpisuje
naslednja prosta delovna mesta:

PRAVNIKA
(v poštev pridejo tudi kandidati s srednješolsko izobrazbo in daljšo prakso v pravnih poslih)

EKONOMISTA s fakultetno izobrazbo

STROJNEGA TEHNIKA s prakso v prometu za operativno delo v oddelku za avtobusni promet

DVA STROJNA TEHNIKA za notranjo kontrolo (zaželena praksa)

STROJNEGA TEHNIKA ali

ABSOLVENTA ESŠ za delo v oddelku za tovorni promet

VEČ ŠOFERJEV kategorije D

Prošnje s kratkim življenjepisom in opisom dosedanjih zaposlitev pošljite na upravo podjetja. Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri
KOMUNALNI USTANOVI NOVA GORICA

razpisuje
prosto delovno mesto

RAČUNOVODJE

Pogoji: visokošolska izobrazba ali ustrezna praksa v računovodstvu.
Prijave sprejema uprava Komunalne ustanove do zasedbe delovnega mesta.

RAZPIS

Komisija za odpis, ocenitev in prodajo osnovnih sredstev pri podjetju za PTT-promet v Novi Gorici razpisuje

LICITACIJO

za prodajo 2 avtomobilov FIAT-1100 ZASTAVA (poltovorni)
Ogled avtomobilov je možen ob delavnikih od 9. do 12. ure.
Licitacija bo 22. maja 1964 od 9. do 12. ure pri upravi podjetja za PTT-promet v Novi Gorici, Kidričeva 19.

Prednost pri nakupu ima socialistični sektor.

KOMUNALNA BANKA – KOPER

UVAJA

Z 18. MAJEM 1964 NOV DELOVNI ČAS ZA STRANKE

POSLOVNE ENOTE BANKE V KOPRU, ILIRSKI BISTRICI, PIRANU, POSTOJNI in SEŽANI bodo poslovale za stranke vsak delovni dan od 7. do 11. ure in ob sredah popoldne od 15,30 do 17,30 s tem, da bodo ob sobotah od 7. do 10. ure poslovale le blagajne za posle hranilne službe in žiro računov.

Dosedanje popoldansko poslovanje v IZOLI se spremeni le v tem, da se poslovanje v torek popoldne prenese na sredo popoldne, tako da bo blagajna v Izoli poslovala ob sredah in petkih od 16. do 18. ure.

Banka uvaja nov delovni čas za stranke v popoldanskem času, da bi čimbolj ustregla delovnim ljudem.

KOMUNALNA BANKA KOPER

OBJAVA

Tovarna volnenih izdelkov Bača, Podbrdo, proda **MOTORNO KOLO znamke Tomos,** licenca Puch, tip Galeb RL-125, št. okvira in motorja 1270288. – Javna licitacija bo dne 18. maja 1964 ob 9. uri v tovarni. Ogledate si ga lahko vsak dan v dopoldanskem času. Vse informacije daje uprava tovarne.

RAZPIS

Visoko kvalificiranega ali kvalificiranega samostojnega AVTO MEHANIKA ali AVTOELEKTRIČARJA z večletno prakso sprejme takoj Avto-moto društvo Ajdovščini.

Plača po dogovoru.

ZAHVALA

Ob nenadni in tragični smrti našega dragega očeta in starega očeta

JAKOBA LEBANA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam v teh hudih trenutkih kakorkoli pomagali in z nami sočustvovali. Posebno se zahvaljujemo darovalcem vencev in cvetja, g. župniku in patru ter vsem, ki so pokojnika spremili na njegovi zadnji poti.

Nova Gorica, Gorizia, 9. 5. 1964

Žalujoči: sinovi in hčere z družinami in ostalo sorodstvo

Radivoj Rehar

19

ZLATA ORHIDEJA

»To je božanstvo, ki mu je vzornik Buddha, katerega je naša stara vera v dolgi odtrganosti od pravega buddhizma preoblikovala po svojih lastnih mislih in čustvih in mu dala celo lastno ime. Nemara je vplivalo na to preobrazbo tudi mohamedanstvo, s katerim smo prihajali v preteklih stoletjih v stik po arabskih morjeplovcih in trgovcih, posebno še tu, na severu. Želel bi, da ostane vse nedotaknjeno, zato nisem nikomur dovolil, da bi se polastil česarkoli, kar predstavlja umetniško vrednost. Zlato, ki smo ga potrebovali za vstaje, smo jemali iz samostanske zakladnice.«

»Prečudovito je vse to!« je vzkliknil Vinko. »Samo nečesa ne morem razumeti. Kako je mogoče, da je ostalo svetišče neznano celo v bližini živečemu prebivalstvu.«

»Pripadalo je,« je rekel knez, »hovanskim redovnikom, ki so se za vedno odpovedali vsemu posvetnemu in se izločili iz družbe. Zanj so vedeli samo najvišji svečeniki. Oni so tudi skrbeli za obnavljanje redovnikov. Tisti, ki so prišli sem pod vodstvom zanesljivih vodnikov, se niso nikoli več vrnili v svet. Da bi bili še bolj zavarovani pred nezaželenimi obiski, so daleč naokoli razširili vero, da žive v teh pragozdovih zli duhovi, ki pogube vsakogar, kdor se jim približa. Ta vera se je ohranila do dandanašnjih dni, zato smo bili tudi mi ubežniki tu najbolj na varnem. Zdaj razumeš, zakaj so se tvoji nosači tako odločno uprli in niso hoteli dalje. Nekdo pa je bil tudi ob vašem nastopu poti navzoč, ki je skrivnost poznal in me kot zaupnik obvestil o tujcih, ki silijo v carataнanske gozdove. Če bi bil hotel, bi bil vaš prihod onemogočil, nekaj pa mi je to branilo in sklenil sem vas sprejeti. Zdaj vem, da je bila to čudna slutnja, nič manj čudna od sanj, v katerih se mi je prikazal tvoj oče in mi najavil tvoj prihod.«

»To sem slutil že tedaj,« je rekel Vinko, »mislil pa sem, da ste šele vi vcepili ljudem to praznoverje. Zdaj vidim, da je mnogo starejše.«

»Staro je dolga stoletja,« je dejal knez. »Svetišče pa skriva v sebi tudi resnične skrivnosti, katerih nepoučenemu ni mogoče odkriti.«

Po teh besedah je stopil pred kip pozlačenega božanstva, pritisnil s prstom na enega izmed ornamentov, ki so krasili poprsje in kip se je odprl kakor vrata, za katerimi je zazijal temen hodnik.

»To je skriven vhod v svetiščno podzemlje,« je povedal Iron Ravaevalo. »Pojdi za menoj!«

Vinko se je znašel najprej na kratkem hodniku, nato na ozkih in zelo strmih stopnicah, ki so po polžje zavite vodile nekam v globino. Duh po zatohlosti se je mešal z vonjem smolnate plamenice, ki jo je bil knez prižgano vzel s seboj iz svetišča, da razsveti temino.

Stopnice so se iztekle na ne preširok hodnik, ki je vodil do novih vrat, katere je odprl knez prav tako s pritiskom na eno izmed znamenj ob strani. Za vrati so bile spet nove stopnice, po katerih sta prišla do tretjih, narejenih tako, kakor da so zaključni zid. Za njimi je bila klet z močnim obokom. V njej je bilo nekaj starih skrinj.

»To je zakladnica nekdanjega samostana,« je povedal knez, ko sta obstala. »Nekoč so bile te skrinje vse polne zlata in draguljev in biserov. Počasi so zakladi kopneli. Največ jih je šlo v denar za naše upore in vstaje. Zdaj so prazne. Le ena sama je še polna. Ta je last moje rodovine, zdaj moja in moje hčere Ranoe. Tudi le midva sva do tega trenutka še vedela za to shrambo in njeno vsebino. Ti si zdaj tretji. Tako vidiš, da ti zaupam kakor pravemu sinu.«

Knez je odprl skrinjo in posvetil vanjo s plamenico. Vinko se je sklonil niže in ostrmel. Skrinja je bila polna dragocenosti, zlata, draguljev, biserov, okrasja in raznih predmetov velike vrednosti. Vinko ni spregovoril besede, knez pa je zaprl skrinjo in dejal:

»To je premoženje vredno mnogo milijonov frankov. Vmes so stvari, ki jih sploh ni mogoče oceniti, ker so zelo stare in bi se zanje potegovali vsi najbogatejši muzeji na svetu. Skrbi za s[vo]nost torej ni.«

Vinko se je šele zdaj povsem zavedel, da je bilo vse, k[ar] je bil oče sporočil v pismu, sama nepretirana resnica.

»Vse, vse je res,« si je dejal, »rešitev skrivnostnega b[e]na morju, njegov beg s francoske ladje, njegovo malgaško [p]s prosto roko narisani zemljevid, svetišče v pragozdu pod [T]tanano, knez Iron Ravaevalo in . . .«

Ob misli na zadnje se ga je polotil obupen nemir, še [v]večji kakor prej v knezovi sobi. To zadnje je bila princesa [R]ona lepa, smehljajoča se mladenka, ki je šele pred nekaj [t]stopila predenj in mu tako ljubko podala roko, katero [s]spoštljivo poljubil. Toda tedaj še ni mogel slutiti, da mu bo [p]kratek čas njen oče ponudil to malo, oblo, toplo roko, da [p]postala spremljevalka skozi življenje.

»Bi se branil te roke, če ne bi bilo Jeane?« se je vprašal, [k]bi se je,« mu je odgovoril notranji glas. »Brez pomisleka [s]sprejel in bil bi srečen, zelo srečen.« Bile so to besede, ko [n]ne govori on sam, in ko se jih je polno zavedel, se je zdr[a]prestrašil. »Je mogoče, da so se rodile iz moje duše?« se je [v]šal. »Če je tako, sem vetrnjak, neznačajnež, ničvrednež [i]moja ljubezen do Jeane ni resnično čustvo srca, ni vdanost, [k]bi moral čutiti do svoje zaročenke in bodoče žene. Potem [j]zaroka z njo prenagljeno dejanje?«

Vse do tistega trenutka si nikoli ne bi bil zastavil [t]vprašanja. Zdelo bi se mu bilo že samo po sebi nemogoče, [p]pa, zdaj ga ni mogel preprosto odgnati. Začutil je, da [m]njem premišljevati, iskati odgovor, ki bo nespremenljiv [i]končen.

Ljubezen do Jeane se mu je bila prebudila naglo, tako [p]že v trenutku, ko jo je v Port Saidu prvič zagledal v tistem [v]višču z arabsko pevko. Na plovbi z ladjo po Rdečem morju [s]njegovo ljubezensko čustvo prav tako naglo stopnjevalo. [V]Zanzibara je bil že neskončno srečen. Od tistega trenutka [d]ko je stopil nenadoma med njiju dolgin z brazgotino na [l]se pa pričele krasti v njegove misli temne, sicer nedoločne, [s]dar nevšečne sence, in metale kakor pege na soncu [m]njegovo tako čisto in plamtečo ljubezen. Povzročale so [m]ugodje, ki ga je spremljalo vse do trenutka, ko mu je Jeane [s]samote carataнanskih pragozdov zašepetala na uho [s]besede, ki jim smisla še vedno ni doumel.

KRONIKA — OBJAVE — OGLASI — KRONIKA — OBJAVE — OGLASI

Mala kronika iz naših komun

ROJSTVA

V koprski porodnišnici so rodile: Helena Zečević iz Sežane — dečka, Matilda Skrbiš iz Šmarij — dečka, Emilija Ternar iz Krkavč — dečka, Marta Grča iz Sežane — dečka, Ljudmila Rožman iz Kopra — deklico, Silva Jedrejčič iz Strunjana — dečka, Milko Gustinčič iz Obrovega — dečka, Jelena Drk iz Barižonov — dečka, Ivana Žižek iz Strunjana — dečka, Ana Hudales iz Izole — deklico, Rosa Djurdjević iz Buj — deklico, Atalija iz Bonifike - Ana Tubej — deklico, Gabrijela Križman iz Portoroža — dečka, Elvira Vrabec iz Kopra — dečka, Roža Delginsto iz Kopra — dečka, Danijela Kocjančič iz Sečе — deklico, Marija Snoj iz Škocjana — dečka, Marija Poletti iz Dvorelj — dečka, Justina Kafol iz Ravna — dečka, Rozalija Kranjc iz Lucije — dečka, Danijela Durcik iz Strebar — deklico, Ana Flego iz Kopra — dečka, Ida Mehmedovič iz Škofije — deklico, Edvina Rožman iz Izole — dečka, Ana Mahne iz Škofije — deklico, Marija Fortuna iz Kopra — deklico, Terezija Jelušič iz Portoroža — dečka, Marta Branovič iz Izole — deklico, Narciza Antonac iz Buj — deklico, Nerina Zerbo iz Kopra — deklico, Marija Zlatič iz Kopra — deklico, Mihaela Jurca iz Hrvatini — deklico, Elizabeta Dvanajščak iz Vugrišinec — dečka, Ružica Kranzin iz Umaga — deklico in dečka (dvojčka), Stefanija Kosmajer iz Umaga — deklico, Leticija Matković iz Račic — dečka, Ljubočica Marakoštabone — dečka, Eva Vulelija iz Izole — deklico Ofelija Tuhek iz Marezig — deklico, Katarina Kopar iz Kopra — deklico, Vida Kranjanič iz Sežane — deklico in dečka (dvojčka), Marija Zavišič iz Hrpelja — dečka, Jolanda Paradiž iz Kopra — deklico, Irena Šergaš iz Izole — deklico, Evelina Gašparac iz Kopra — deklico, Ivana Bolčič iz Prešnjic — deklico.

V idrijski občini so rodile: Marija Kovšek iz Idrije — dečka, Jelka Kržonik iz Gor. Trebuše — deklico, Marija Vončina iz Masor — dečka, Jožefa Cuk iz Lomov — deklico, Elizabeta Lampe iz Idrije — deklico, Marija Lampe iz Vojskega — dečka, Ida Tušar iz Planine pri Cerknem — dečka, Valerija Česnik iz Srednje Kamnice — deklico, Marija Lapajne iz Idrije — dečka.

Na območju krajevnega urada Most na Soči so rodile: Marija Kolman iz Idrije pri Bači — deklico, Stanislava Podgornik s Pečin — deklico, Ivana Taljat z Mosta na Soči — dečka, Marija Mrak iz Idrije pri Bači — dečka.

V postojnski porodnišnici so rodile: Ana Tomažič iz Dupelj — deklico, Marija Pavlič iz Bogo — deklico, Marija Hebar iz Košane — dečka, Ivana Brezec iz Ilirske Bistrice — deklico, Marija Skarabot iz Rožne Doline — deklico, Lidija Bizjak iz Ilirske Bistrice — dečka, Danica Žnidaršič iz Koritnic — dečka, Ivana Kraljič iz Brestovice — dečka, Silvija Kraljič iz Koritnic — dečka, Pavlica Kraljič iz Bukovice — deklico, Marija Kraljič iz Vrtovina — dečka, Danijela Zajc iz Dobrovega — dečka, Jožefa Smrdelj iz Renč — deklico, Marka Krpan iz Prvačine — dečka, Angela Blagonja iz Hruševice — dečka (dvojčka), Jožefa Česen iz Grahovega — dečka, Marta Jelerčič iz Hrušice — dečka, Pavla Stanta iz Ilirske Bistrice — deklico, Ana Kljun iz Ilirske Bistrice — deklico, Marija Krebelj iz Ostrožnega brda — dečka, Elda Kraljič iz Skopega — deklico, Silvana Bremec iz Lokovca — dečka, Angela Mamič iz Nove Gorice — dečka, Marija Urbas iz Cerknice — dečka, Angela Urh iz Cerknice — deklico, Katarina Birsa iz Brij — dečka, Kristina Selj iz Budanj — dečka, Milena Kraljič iz Planine — deklico, Milosija Kraljič iz Pivke, deklico Marija Ravbar iz Dutovelj — deklico, Ljudmila Kraljič iz Tominj — deklico, Gabrijela Marič iz Kobarida — deklico,

Marija Pipan iz Komna — dečka, Ana Peršič iz Šempasa — dečka, Tončka Tomšič iz Bača — deklico, Silvana Širca iz Strmice — deklico, Irena Smolnik iz Ilirske Bistrice — dečka, Danijela Kravos iz. Vip. Križa — deklico. Gabrijela Šabec iz Klenika — dečka, Antonija Kragelj iz Nove Gorice — deklico, Simona Ferjančič iz Vipave — dečka, Marija Gorjanc iz Matenje vasi — dečka, Pavla Bone iz Vip. Križa, Cesta — deklico, Ana Novak iz Ilirske Bistrice — dečka, Marija Košuta iz Ajševice — deklico, Magdalena Sotlar iz Nove Gorice — dečka Marjeta Sever iz Branika — dečka, Dubravka Gerk iz Ilirske Bistrice — deklico, Svetla Repezza iz Nove Gorice — deklico, Adrijana Grillo iz Prvačine — dečka, Jožefa Ule iz Dolenje vasi — deklico, Marija Kobal iz Slapa — dečka, Marija Wojčicki iz Bovca — dečka, Jožefa Suša iz Dolenje vasi — dečka, Olga Pižent iz Podnanosa — dečka, Marija Knežević iz Kostanjevice na Krasu — deklico Marija Tominec iz Kanjega dola — deklico, Julijana Praček iz Dolge poljane — deklico, Nežka Slemič iz Ajdovščine — deklico, Bruna Peršolja iz Nove Gorice — deklico, Judita Krstov iz Podsabotina — deklico.

POROKE

V Kopru so se poročili: Tomislav Rus, šofer iz Kopra in Marija Peternel, bolničarka iz Kopra; Josip Polman, delavec iz Bertokov in Rozalija Romanešen, delavka iz Bertokov; Rastislav Repinc, uslužbenec iz Umaga in Zužana Lindenbah, uslužbenka iz Umaga; Djino Gržinić, delavec iz Marezig in Zdenka Poje, delavka iz Pulja; Karol Forti, kovinosekar in Armida Bordon iz Pobegov; Viktor Ojo, delavec iz Izole in Marija Kofol, delavka iz Izole, Bela Kolompar, godbenik iz Beograda in Jožefa Brek, natakarica iz Pirana; Virginij Gorela, šofer iz Nove vasi in Miranda Goja, delavka iz Koštabone; Miroslav Pečnik, mizar iz Kopra in Cesarina Prodan delavka iz Semedele; Roman Gregorič, delavec iz Kopra in Milka Kos, delavka iz Kopra.

V ajdovski občini so se poročili: Angela Čufer, delavka iz Ajdovščine in Jakob Lemut, ključavničar iz Zapuž; Marija Rupnik, delavka iz Ustij in Stanislav Ipavec, tkalski podmojster iz Zapuž; Ivana Kobal, šivilja iz Sežane in Aldo Orel radiomehanik iz Dobrovelj pri Sežani; Klara Lapajne, uslužbenka iz Nove Gorice in Silvester Križman, laborant iz Nove Gorice; Ivana Kobal, delavka iz Tevč in Roman Sorč, zidar iz Stomaža; Danijela Jeroničič, gospodinja iz Sanabora in Jože Česnik, mehanik iz Kanade; Ljudmila Nusdorfer, uslužbenka iz Pirana in Ivan Albin Devetak, kovinostrugar iz Portoroža.

V Idriji so se poročili: Marija Miklavčič vdova Jurjavčič, gospodinja iz Idrije in Franc Gnezda, mesar iz Vincarije pri Škofji Loki; Marija Leskovec, kmečka delavka iz Potoka in Filip Seljak, kmet iz Pečnika; Marija Kobal, gospodinja iz Idrije in Peter Lapanja, zidar v pokoju iz Idrije; Marija Sedej, kuharica iz Gor nad Idrijo in Ivan Kogovšek, šofer iz Zavratca; Antonija Sinkovec, gospodinja iz Gorenje Kanomlje in Rajmund Kogej, rudar iz Idrije; Marija Mrak, kmečka delavka iz Čekovnika in Vincenc Mohorič, rudar iz Čekovnika; Ana Marija Petkovšek, kmečka delavka iz Godoviča in Jožef Jesenko, pek iz Idrije.

V Novi Gorici so se poročili: Marija Poženel, delavka iz Vrtojbe in Ernest Saksida, delavec iz Zalošč; Frančiška Cotič, uslužbenka iz Dornberka in Silvan Batistič, lesni tehnik iz Nove Gorice; Gabrijela Karara, delavka iz Lok in Pavel Ipavec, delavec iz Rožne doline; Vida Fakin, gospodinja iz Škrbine in Karel Umek trgovski poslovodja iz Kostanjevice na Krasu.

V Postojni sta se poročila: Olga Vekar, šivilja iz Koč in Franc Debenjak, kmet iz Kozane.

V Mostu na Soči so se poročili: Marija Lelija Bremec, delavka iz Klavž in Alojz Jeram, progovni delavec iz Klavž; Frančiška Osredkar, kmečka delavka iz Drobočnika in Jožef Šturm, tesar v pokoju iz Drobočnika; Doroteja Borovničar, kmetovalka z Logaršč in Ivan Leban, kmetovalec iz Logaršč.

V Sežani so se poročili: Ada Zochil, delavka iz Sežane in Pavao Pale filmski delavec iz Sežane; Matilda Kompare, kmetovalka iz Raše in Valentin-Jožef Franetič, kmetovalec iz Jakovc.

V Izoli so se poročili: Roza Curk, delavka iz Dutovelj in Jožef Dolenc kmetovalec iz Goč pri Ajdovščini; Lilia Radojkovič, delavka iz Izole in Klavdij Sergaš, ribič iz Izole; Marčela Šuligoj, delavka iz Izole in Tomo Lešič, delavec iz Babine Grede (Osijek).

SMRTI

V koprski občini so umrli: Ivan Slavec iz Knežaka, star 50 let; Štefan Mohorčič iz Puč, star 57 let; Franc Križman iz Izole, star 82 let; Marija Zugan iz Reparca, stara 67 let; Karmen Dodič iz Pregarja, stara 2 meseca ; Frančiška Horjak iz Hrastnika, stara 63 let; Amalija Ferrari iz Trsta, stara 79 let.

V idrijski občini so umrli: Leopold Bevk iz Idrije, star 38 let; Peter Gnezda iz Gorenje Kanomlje, star 61 let; Franc Peternelj iz Planine pri Cerknem, star 87 let; Jakob Gosar iz Poljan, star 78 let; Uršula Poljanec, roj. Velikanje iz Idrije, stara 78 let; Pavel Brus iz Idrije, star 75 let; Ivan Udovič iz Sp. Idrije, star 77 let; Andrej Baloh iz Sp. Idrije, star 68 let; Ivana Tominec iz Zadloga, stara 86 let.

V ajdovski občini so umrli: Marija Božič iz Vipave, stara 34 let; Anton Koron iz Sela, star 91 let; Franc Puc iz Bele, star 77 let; Ivana Lavrenčič iz Vrhpolja, stara 76 let; Antonija Rustja iz Skrilj, stara 67 let; Antonija Možina iz Skrilj, stara 76 let; Vincenc Kovač iz Lokavca, star 85 let.

V novogoriški občini so umrli: Ivana Makuc iz Nove Gorice, stara 83 let; Ivan Jug, star 57 let; Jakob Leban, star 75 let.

V postojnski občini so umrli: Marija Ogrizek roj. Žele iz Strmice, stara 80 let; Anon Frank iz Hrašč, star 73 let; Franc Spetič iz Postojne, star 67 let.

V tolminski občini so umrli: Ivan Ivančič iz Tolmina, star 49 let; Valentin Grbec iz Volč, star 63 let; Jožef Lužnik iz Volč, star 73 let; Jožef Kovačič s Kozmeric, star 67 let; Franc Pregelj iz Drobočnika, star 65 let; Anton Šavli iz Tolminskega Loma, star 69 let.

V sežanski občini sta umrla: Emilija Pipan iz Križa, stara 71 let; Ivan Premrl iz Sežane, star 24 let.

V občini Izola so umrli: Franc Gombač iz Gornjih Vrem, star 78 let; Ana Mursič roj. Flego iz Izole, stara 78 let; Ivan Kovač iz Izole, star 58 let; Uršula Filipič roj. Domio, stara 86 let; Ivan Skočaj iz Izole, star 58 let.

Ko pridete v Izolo, obiščite nas!

Postregli vam bomo s prvovrstnimi ribami, dobrimi istrskimi vini in najboljšim jedili!

Gostinsko podjetje
»PRI RIBIČU« — IZOLA

kje so ladje

BELA KRAJINA je 13 .maja odplula iz Bremena proti pristaniščem ZDA ob Mehiškem zalivu.

BIHAĆ odplove danes (15. maja) iz Splita v Iljičevsk.

BLED je včeraj (14. maja) priplula iz Trsta v Split, odkoder prispe 19. maja na Reko, 22. maja pa v Ploče, odkoder bo odplula v pristanišča ob zahodni obali Afrike.

BOHINJ prispe 17. maja iz St. Vincenta v Rio de Janeiro, od tam pa 24. maja v Santos in 30. maja v Buenos Aires.

BOVEC je včeraj (14. maja) odplula iz Benetk v Trst.

DUBROVNIK bo 18. maja priplula iz Casablance v Dakar, od tam pa 22. maja v Monrovio, 28. maja v Temo, 5. junija v Port Harcourt in 10. junija v Apapo.

GORANKA bo 17. maja prispela iz Adena v Calicut, odkoder bo nadaljevala plovbo v Cochin in Tuticorin.

GORENJSKA se mudi v Piranu v popravilu.

GUNDULIĆ bo 19. maja priplula v Genovo, odkoder bo nadaljevala plovbo v Savono La Spezio, Leghorn, Ancono, Benetke, Trst in na Reko. Njen naslednji odhod iz domovine okrog sveta je napovedan za 15. junij.

KOROTAN prispe danes (15. maja) v San Francisco, odkoder bo 20. maja odplula v Sredozemlje.

KRALJEVICA se mudi v Takoradiju, odkoder bo odplula 21. maja in prispela 26. maja v Dakar, nakar bo odplula v jadranska pristanišča.

MARTIN KRPAN je včeraj priplula iz Alexandrije v Limni, odkoder bo plula v italijanska pristanišča.

METOHIJA je 13. maja prispela iz Surabaye v Makassar, 30. maja pa prispe na Japonsko.

PIRAN bo 17. maja priplula iz Port Arthurja v Augusto na poti v Črno morje.

POHORJE prispe danes (15. maja) iz Apape v Temo in 30. maja v Abidjan.

ROG prispe danes iz Dubrovnika v Gibraltar, 21. maja pa v Rotterdam.

RUDJER BOŠKOVIĆ je včeraj (14. maja) priplula v Longview 17. maja prispe v Graysharbour, 19. maja v Port Alice, 22. maja v Vancouver, 24. maja v Port Mellon, 26. maja v Tacomo, zadnjega maja v San Francisco in 2. junija v Los Angeles.

ŠUMADIJA bo 20. maja priplula iz Japonske v San Diego.

TRBOVLJE se mudi v japonskih pristaniščih, odkoder bo 20. maja odplula proti pristaniščem zahodne obale ZDA.

ZELENGORA prispe danes (15. maja) na Reko, od koder bo plula še v Koper, Trst in Benetke. Proti zahodni obali Afrike bo odplula spet 10. junija z Reke.

MALI OGLASI

VELIKA IZBIRA ŽENSKEGA IN MOŠKEGA BLAGA ter vsakovrstne konfekcije v manufakturni trgovini STOJAN UDOVIČ — TRST, Trg Ponterosso 5 in Piazza Vecchia 2

KUHINJSKO OPREMO v dobrem stanju prodam. Milena Lasić, Kidričeva 34, Nova Gorica.

PREKLICUJEM in obžalujem besede, ki sem jih izrekla poštni uslužbenki Anici Ožbot iz Volčje drage v zvezi z denarno položnico, ker so bile nerešnične. Justina Gregorič, Volčja draga 26.

UPOKOJENEC — zdrav, sposoben za vsa kmečka dela, bi bil voljan delati na katerempkoli kmečkem posestvu proti popolni oskrbi. Naslov v dopisništvu v Novi Gorici.

AVTO »ZASTAVA« 750 prodam. Ogled od 14. do 16. ure. Drusany, Rutarjeva 4-II, Nova Gorica.

TOPOLINO C v odličnem stanju prodam. Janko Torkar, Podbrdo 49.

TAKOJ VSELJIVO HIŠO z 200 m vrta v Renčah poceni prodam. Informacije: Renče 14.

DVE NOVI TRODELNI DVOJNI OKNI poceni prodam. Informacije: Pošta Šempas.

NOVINAR išče prazno ali opremljeno sobo v Kopru. Naslov sporočite upravi Primorskih novic pod »Cimprej«

ŽENSKO ZA POMOČ v gospodinjstvu iščem. Nudim stanovanje, hrano, ostalo po dogovoru. Inž. Beltram, Slomškova ul., novi blok III-I Ajdovščina.

TRAVO ZA KOŠNJO ODDAM. Franc Repič, Vipavska c. 5, Ajdovščina.

IZGUBLJENO. Zadnje dni aprila je bila od Pristave do otroškega vrtca v Novi Gorici izgubljena moška zlata zapestnica s ploščico in vgraviranim imenom Jurček z datumom 21. 6. 1959. Najditelja prosim, da jo proti nagradi odda na dopisništvo v Novo Gorico.

MIZARSKEGA POMOČNIKA sprejmem takoj. Samsko stanovanje zagotovljeno. Splošno mizarstvo — Bled — Franc Hudovernik, Bled, Planinska 4.

ZAMENJAM VELIKO KOMFORTNO garsonjero v centru Beograda (telefon, bojler) za podobno v Kopru, Izoli, Piranu. Javiti na »Jugoreklami«, Ljubljana

PRODAM ROČNO KOSILNICO alpino. Renčelj Leopold, Orlek 31, Sežana

---

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij Trgovskega podjetja

»GORIŠKA«, Šempeter pri Gorici

razpisuje

delovno mesto

FINANČNEGA KNJIGOVODJE

Pogoji: srednja strokovna izobrazba ali nepopolna srednja strokovna izobrazba z najmanj 5 leti prakse v knjigovodstvu

Ponudbe z opisom dosedanjih zaposlitev pošljite do 1. VI. 1964

KINO

KOPER: 15. in 16. maja ital.-amer. film MORGANOVI GUSARJI, 18. maja egipt. film SLAVČKOVA PESEM, 19. maja angl. film ZA IGRO STA POTREBNA DVA, 20. in 21. maja francoski film ROBERTO LA ROCCA

IZOLA: 16. in 17. maja italijanski barvni film TARUS SIN ATILE, 18. in 19. maja francoski film ROBERTO LA ROCCA; 20. in 21. maja egipčanski film SLAVČKOVA PESEM

ŠKOFIJE: 16. maja sovjetski barvni film LEGENDA O SIBIRSKI ZEMLJI, 17. maja italijanski film SALVATORE GIULIANO, 19. maja italijanski barvni film TARUS SIN ATILE, 21. maja angleški film ZA IGRO STA POTREBNA DVA

ŠMARJE: 16. maja italijanski film SALVATORE GIULIANO, 17. maja sovjetski barvni film LEGENDA O SIBIRSKI ZEMLJI, 20. maja italijanski barvni film TARUS SIN ATILE

POSTOJNA: 15.—17. maja ameriški barvni film SEDEM MOGOČNIH, 19. in 20. maja sovjetski film PETER in KATARINA

PIVKA: 16. in 17. maja francoski barvni film BABETTE GRE V VOJSKO, 20. maja ameriški barvni film DARBY O'GILL

PRESTRANEK: 17. maja sovjetski film PETER VELIKI

VIPAVA: 16. in 17. maja mehiški film JAZ, PUSTOLOVEC, 19. maja domači film MAČEK POD ŠLEMOM, 21. maja italijansko francoski film VSI IZGUBLJENI

AJDOVŠČINA: 15.—17. maja angleški barvni film VALČEK TOREADORJA, 19. in 20. maja ameriški film ALI LJUBITE BRAHMSA?, 21. maja češki film STRAŽA NA MEJI

RENČE: 16. in 17. maja ameriški barvni film ZAKONSKI VRTILJAK 20. in 21. maja sovjetski film SLED ZA AVRIKOM

SEŽANA: 15. maja angleški film SMRT PREŽI, 16. in 17. maja angl. film USODNA CIGANKA, 19. in 20. maja francoski film TAKSI ZA TOBRUK, 21. maja francoski film GREH MLADOSTI

KOBARID: 16. in 17. maja ameriški barvni film DREVO ZA OBEŠANJE, 20. maja španski film VIRIDIANA

RADIO KOPER

VSAK DAN: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Poročila — 7.40 Glasba za dobro jutro — 13.30 Poročila — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame

NEDELJA, 17. maja

8.40 Domače viže za prijetno razpoloženje — 9.00 Naša reportaža: »Iz sejma Alpe—Adria« — 9.15 Zabavni zvoki — 9.45 Poje zbor iz Dornberka — 13.30 Sosednji kraji in ljudje — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Poročila — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.15 Melodije za orgle in revijski orkester — izvaja orkester Armand Bernard — 15.30 Nedeljsko popoldne domačih pesmi in melodij

PONEDELJEK, 18. maja

13.40 Odlomki iz oper francoskih in italijanskih skladateljev — 14.30 Šola in življenje: »Med pionirji v Marezigah« — 15.30 Slovenske narodne pesmi

TOREK, 19. maja

13.40 Ljudske pesmi iz slovenske Benečije — 14.00 Popularne orkestralne melodije — 14.30 Paleta zabavnih popevk — 15.30 Nicolo Paganini: Koncert št. 2 v h-molu za violino in orkester op. 7 (solist Ruggero Ricci)

SREDA, 20. maja

13.40 Mala prodajalna plošč — 14.00 Melodije in ritmi iz raznih krajev naše domovine — 14.30 Za oddih in razvedrilo igrajo in pojo Mojmir Sepe, Rita Pavone, Jean »Toots« Thielmans, Everly Brothers in Don Pacheco — 15.30 Iz slovenske operne zakladnice

ČETRTEK, 21. maja

13.40 Dvajset minut z orkestrom Percy Gaith — 14.00 Glasba po željah — 14.30 Tribuna aktualnosti — 14.40 Melodije za prijetno popoldne — 15.30 Z revije pevskih zborov v Postojni

PETEK, 22. maja

13.40 V domačem tonu — 14.00 V taktu dunajskih valčkov — 14.30 Melodije za vas — 15.30 Slovenske narodne pesmi

SOBOTA, 23. maja

13.40 V ritmu z orkestri in ansambli — 14.00 Popevke v soboto ob dveh — 14.30 Kulturni zapiski — 14.40 Zadovoljni Kranjci in njihovi pevci — 15.30 Mali koncert zabavne glasbe

KRVODAJALCI

V prvem tednu maja so darovali kri v Transfuzijski postaji Izola:

Avtomotoservis Koper: Zora Olič, Zvezdan Vatovec

Delamaris Izola: Brane Homovec

Dijaški dom Koper: Pierina Koren, Ladislav Šušteršič, Mihael Tišler

Embalažni servis Dekani: Antonieta Ivančič, Mihaela Lahajner

ESS Koper: Vladimira Dobrila, Milica Iskra, Ana Jakopič, Gracijela Morato, Ivica Pahor, Mira Pertoci, Andreja Petkovšek, Breda Seles, Nada Turšič, Jožа Urbas

Fructus Koper: Mirko Čermelj

Jestvina Koper: Natalija Černac

Komunalna banka Koper: Ivan Primožič

Komunalni servis Koper: Slavica Birsa, Angela Gec, Franček Ivančič, Jože Viler

Ladjedelnica Piran: Stanislav Krigl, Peter Martinčič, Marjan Stanič, Albin Zakinja, Viktor Žerjal

Osnovna šola Šmarje: Mario Bažec, Elka Degan, Emilija Glavina, Marija Hrvatin, Janko Kleibencetel, Justa Kleibencetel

Pralnica-kopalnica Koper: Otilija Bonin

Primorski tisk Koper: Stanko Mihalič

Soča Koper: Justina Falkner, Ortencija Sošič, Aldo Strekelj

Splošna plovba Piran: Franc Pirc, Jože Tul

Trgoavto Koper: Evlalija Batista

televizija

Jugoslovanska TV

PETEK

15. MAJA

17.00 Ruščina na TV — 75. lekcija (Lj)
17.30 Angleščina na TV — 94. lekcija (Lj)
18.00 Poročila (Lj)
18.05 Kuharski nasveti (Lj)
18.30 Poljudnoznanstvena oddaja (Lj)
18.50 Glasbeni kotiček: Frane Milčinski (Lj)
19.00 TV Obzornik (Lj)
19.30 J. S. Bach: Kantata o kavi (Zgb)
20.00 TV dnevnik (JTV)
20.30 Propagandna oddaja (Bgd)
20.45 Ekran na ekranu (Zgb)
21.45 Mali komorni koncert: pianistka Roberta Lantieri (Lj)
22.15 Poročila (Lj)

SOBOTA

16. MAJA

18.00 Poročila (Zgb)
18.05 Gledališče ob 18.05 (Bgd)
19.00 TV Obzornik — Naš teleobjektiv (Lj)
19.20 Serijski poljudnoznanstveni film (Lj)
19.50 Kaj bo prihodnji teden na sporedu (Lj)
20.00 TV Dnevnik (JTV)
20.30 Propagandna oddaja (Lj)
20.45 »Strehe« — oddaja iz serije »Nekoč v mestu, kdo ve katerem« (Bgd)
21.45 Filmska zgodba iz serije o dr. Kildareju (Lj)
22.35 Poročila (Lj)

NEDELJA

17. MAJA

11.00 Kmetijska oddaja (Bgd)
11.30 Serijski film za otroke (Zgb)
16.50 Praga: Nogomet ČSSR-Jugoslavija (Intervizija) do 18.50
19.00 Mladinski TV klub (Lj)
20.00 TV dnevnik (JTV)
20.45 Leonid Leonov: Metež — TV drama (Lj)

PONEDELJEK

18. MAJA

10.40 TV v šoli: Likovni red (Lj)
15.20 Ponovitev (Lj)
17.30 Tečaj angleščine (Zgb)
18.00 TV v šoli (Zgb)
18.30 Poročila (Lj)
18.35 Lutkovni in risani filmi (Lj)
19.00 TV Obzornik (Lj)
19.30 Tedenski športni pregled (Bg)
20.00 TV dnevnik (Bg)
20.30 Celovečerni film (Lj)
22.00 Likovna oddaja: Stara Ljubljana (Lj)
22.30 Poročila

SREDA

20. MAJA

17.00 Ruščina na TV — 76. lekcija (Lj)
17.30 Angleščina na TV — 95. lekcija (Lj)
18.00 Poročila (Lj)
18.05 Branko Copič »Strašni zmaj« TV slikanica (Lj)
18.20 Pionirski TV studio (Lj)
19.00 TV Obzornik (Lj)
19.30 Sprehod skozi čas (Lj)
20.00 CIK-CAK (Lj)
20.45 Na kraju samem — zabavno glasbena oddaja (Zgb)
21.45 Kulturna tribuna (Lj)
22.15 Inšpektor Leclerc (serijski film (Lj)
22.45 Poročila

ČETRTEK

21. MAJA

10.00 TV v šoli (Zgb)
11.00 Tečaj francoskega jezika (Bg)
17.30 Tečaj angleščine (Zgb)
18.00 Poročila (Zgb)
18.10 Na črko, na črko — mladinska oddaja (Bgd)
19.00 TV Obzornik (Lj)
19.30 Narodna glasba (Lj)
20.00 TV dnevnik (Bgd)
20.30 Pet pilotov — dokumentarni film (Bgd)
20.45 Modest Musorgski »Boris Godunov« (Bgd)
22.15 Poročila (Bgd)

Italijanska TV

PETEK

15. MAJA

PRVI PROGRAM:

17.30 Oddaja za otroke — ugankarska oddaja
18.30 Nikoli ni prepozno
19.00 Prva izdaja TV dnevnika
19.15 Odgovor za vas — razgovor z gledalci
19.30 Simfonični koncert, dirigent Mario Rossi — Haydn: Simfonija št. 14 v D-duru
20.15 Športna oddaja
20.30 Druga izdaja TV dnevnika
21.00 Trideset sekund ljubezni — zabavna oddaja
22.55 Zadnja poročila

DRUGI PROGRAM:

21.00 TV dnevnik
21.15 Italijani v italijanskem filmu — reportaža
22.30 Slovar lahke glasbe
23.15 Zadnja športna poročila

SOBOTA

16. MAJA

PRVI PROGRAM:

16.00 Prenos športnega dogodka
17.30 Oddaja za otroke: Okence v vesolje — Živali poleti — Teletris
18.30 Nikoli ni prepozno
19.00 Prva izdaja TV dnevnika
19.20 Prosti čas — oddaja za delavce
19.50 Sedem dni v parlamentu — reportaža
20.15 Športna oddaja
20.30 Druga izdaja TV dnevnika
21.00 »Il cantatutto« — zabavnoglasbena oddaja
22.15 Hiša v Italiji — tretje nadaljevanje kulturne oddaje
23.15 Zadnja poročila

DRUGI PROGRAM:

21.00 TV dnevnik
21.15 »Beseda o obrambi« — serijski film
22.05 Najbolj prisrčno — glasbena oddaja
22.50 Rezerviran čas — na koncu še zadnja športna poročila

NEDELJA

17. MAJA

PRVI PROGRAM:

10.15 Kmetijska oddaja
15.00 Prenos športnega dogodka in 47. Giro d'Italia, kronika o prihodu II. etape Garda-Brescia
18.00 Oddaja za otroke: serijski film in risanka »Nesrečne opice«
19.00 Prva izdaja TV dnevnika
19.20 Reportaža o nekem športnem dogodku
20.15 Športna oddaja
20.30 Druga izdaja TV dnevnika
21.00 Victor Hugo: »Hesrečniki« — sedmo nadaljevanje TV drame
21.50 Tednik o literaturi in kulturi in na koncu — zadnja poročila
22.35 Športna nedelja

DRUGI PROGRAM:

21.00 TV dnevnik
21.15 Športna poročila in reportaža o športnem dogodku
22.15 »Moja pesem« — zabavno glasbena oddaja

PONEDELJEK

18. MAJA

PRVI PROGRAM:

15.45 »Giro d'Italia« — reportaža s III. etape, Brescia—S. Pellegrino Terme
18.00 Oddaja za otroke: Dogodivščine v knjigarni in film o Afriki
19.00 Prva izdaja TV dnevnika
19.15 Glasbena oddaja
20.00 Športna oddaja
20.30 Druga izdaja TV dnevnika
21.00 TV tednik — informativna oddaja
22.00 »33 obratov« — zabavno glasbena oddaja
23.00 Zadnja poročila

DRUGI PROGRAM:

21.00 TV dnevnik
21.15 Filmske zvezde 30 let: Jean Harlov v filmu »Kosilo ob osmih«
23.00 Jazz v Evropi — glasbena oddaja na koncu pa še posebno poročilo o tekmovanju »Giro d'Italia«

TOREK

19. MAJA

PRVI PROGRAM:

14.45 Giro d'Italia — reportaža s IV. etape, S. Pellegrino—Parma
18.00 Oddaja za otroke: Prvo srečanje z učenci — športna oddaja
19.00 Prva izdaja TV dnevnika
19.15 Tri umetnosti — pregled slikarstva, kiparstva in arhitekture
20.10 Športna oddaja
20.30 Druga izdaja TV dnevnika
21.00 »Pridi in živi z menoj« — celovečerni film. Igrata: James Stewart in Guglielmo Zucconi
23.00 Zadnja poročila

DRUGI PROGRAM:

21.00 TV dnevnik
21.15 Novinarska poročila in kronike
22.00 »Zvočno ogledalo« — profili velikih komponistov. Arnold Scheenbero. Sodelujejo še: Sylvia Brigham, Antonio Kubinski in kvartet »L'Agostiniana«. Igra Rimski simfonični orkester in poje zbor. Dirigirata N. Sanzogno in N. Antonellini
23.15 Posebna reportaža o »Giro d'Italia«

SREDA

20. MAJA

PRVI PROGRAM:

14.00 Evrovizija: Prenos z »Giro d'Italia« — prihod V. etape Parma—Parma Busseto
18.00 Oddaja za otroke: Drobne povesti za najmlajše in dokumentarni film »Kuža v gozdu«
19.00 Prva izdaja TV dnevnika
19.15 »Nevestin oče« — serijski film
19.45 Italijani v svetu — reportaža
20.10 Športna oddaja
20.30 Druga izdaja TV dnevnika
21.00 Skupno življenje
22.15 Rezerviran čas in na koncu še zadnja poročila

DRUGI PROGRAM:

21.00 TV dnevnik
21.15 »V senci osemdesetih let« — na koncu še posebna reportaža o »Giro d'Italia«

ČETRTEK

21. MAJA

PRVI PROGRAM:

14.15 »Giro d'Italia« — prenos VI. etape Parma Busseto—Verona
18.00 Oddaja za otroke: »Čarovnik za en dan« — igra
19.00 Prva izdaja TV dnevnika
19.15 Tednik o aktualnih knjižnih izdajah
19.40 Televizija za kmetovalce
21.10 Športna oddaja
20.30 Druga izdaja TV dnevnika
21.00 Politična tribuna
22.15 Današnji film
23.00 Zadnja poročila

DRUGI PROGRAM:

21.00 TV dnevnik
21.15 »Četrti človek« — serijski film
22.15 »Semenj sanj« — zabavno glasbena in ugankarska oddaja in na koncu še posebna reportaža o »Giro d'Italia«

Dežurna dravniška služba

18. maja od 14. ure do 18. maja ure dežurajo:

območje splošnih ambulant:
A GORICA — dr. Ludvik Lozej, travstveni dom Nova Gorica, tel. in 21-82.
NBERK, MIREN in ŠEMPETER dr. Aleksander Nardin, Splošna bulanta Šempeter, tel. 23-33.
AL in DOBROVO — dr. Dušan amšak, Postaja LM Kanal, tel. 02. nujne obiske na domu v podanskem in nočnem času so v ni pripravljenosti od 18. do 23. za za sledeča področja Splošnih bulant:
A GORICA — dr. Otokar Perko, dravstveni dom Nova Gorica, in dr. Miroslav Vuga, Spl. bulanta Nova Gorica.
nje obiske za to področje naroe v Zdravstvenem domu Nova orica, tel. 21-41 in 21-82.
PETER — dr. Boris Plahuta, Nogorica, Prešernova 2, tel. 22-10. področje splošnih ambulant DOROVO, DORNBERK, KANAL in REN so vedno v stalni pripravnosti ambulantni zdravniki in ani naj nujne obiske naročajo ambulantah ali na stanovanju ajevno pristojnega zdravnika.

Primorske NOVICE

daja Založništvo »Primorske novice« per z dopisništvom v Novi Gorici — Ureja uredniški odbor — ektor in glavni urednik Slavko — Odgovorni urednik France žeželj — List izhaja vsak petek posamezna številka 20 din — tna naročnina 800 din, polletna din, plačljiva vnaprej — Letna ročnina za tujino 2000 din — dež Založništvo (uredništvo in uprava) Koper, Ulica Osvobodilne fronte 12, telefon 21-470 in 21-481 — dopisništvo v Novi Gorici, Ulica 2. korpusa, telefon 21-71 — Rokopisov in fotografij ne vračamo — tekoči račun 602-11-603-62 pri poslovalnici NB v Kopru — Stavek: tiskarna ČZP Primorski tisk Koper, tiskarna »Ljudske pravice« Ljubljana in tiskarna ČZP »Soča« Nova Gorica — Rotacijski tisk: tiskarna »Ljudska pravica« v Ljubljani

TOVARNA POHIŠTVA
STIL KOPER
ob občinskem prazniku Kopra

Iz nekdanje neznatne obrtne mizarske delavnice je po osvobodtvi zrastla v Kopru sodobna tovarna pohištva »STIL«, ki je danes poznana širom po Jugoslaviji in izven njenih meja.
Tovarna se je v zadnjih letih specializirala v proizvodnji visokokvalitetnih dnevnih sob, pisarniških kabinetov, regalov in kosovnega omarastega pohištva. Proizvodi tovarne STIL so naprodaj v vseh boljših trgovinah Jugoslavije. Zlasti so znani elementi pohištva, ki se sestavljajo in so posebno prikladni za naše stanovanjske razmere.
Zaradi kvalitetnih proizvodov je tovarna poznana v mnogih zahodnoevropskih državah, saj skoraj eno tretjino svoje proizvodnje izvozijo. Izvažajo na zelo zahtevna tržišča, in to največ v Anglijo, Švico in Zah. Nemčijo.
Kolektiv tovarne se vsak dan trudi, da dviga proizvodnjo in storilnost dela ter da še nadalje izboljša kvaliteto. Kljub temu, da je letošnji plan za 16 odstotkov večji od lanskega, so v prvem četrtletju dosegli z 20 delovnih moči manj kot lani 96 odstotkov predvidenega plana.
Kolektiv ima v perspektivi še nadaljnjo modernizacijo strojne opreme tovarne, tako da bodo z isto delovno silo še povečali proizvodnjo.

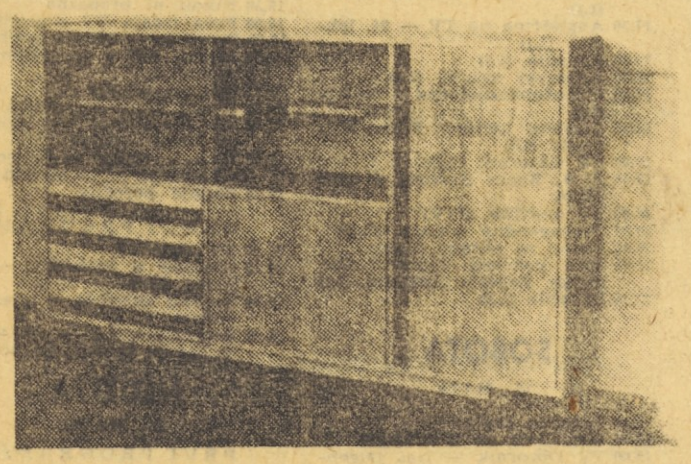

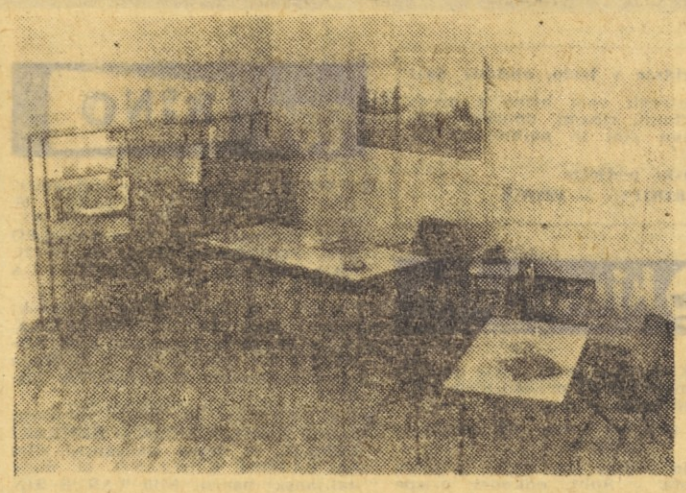

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE »STIL«
ČESTITA VSEM OBČANOM
OB PRAZNIKU OBČINE KOPER

ANKETA O KADRIH S SREDNJO, VIŠJO IN VISOKO IZOBRAZBO V TOLMINSKI OBČINI

Porazno stanje

Še vedno je čutiti posledice žalostne dediščine – skoraj nobena gospodarska organizacija nima študijsko obdelane potrebe po kadrih glede na predvideni nadaljnji razvoj

Nedavna anketa o stanju kadrov s srednjo, višjo in visoko izobrazbo v delovnih organizacijah tolminske občine je odkrila zanimive stvari. V 40 gospodarskih organizacijah, ki zaposlujejo 4.250 ljudi, jih je 243 s srednjo in višjo ali visoko šolsko izobrazbo, kar pomeni 5,7 odstotkov zaposlenih. To je znatno izpod okrajnega povprečja. Razen tega je štiri petine teh ljudi s srednješolsko izobrazbo — 196. Z visoko izobrazbo jih je le 30 ali 0,7 odstotka zaposlenih, z višjo pa 17 ali 0,4 odstotka zaposlenih. V okraju pride po en strokovnjak z visoko izobrazbo na vsakih sto zaposlenih, na vsakih 110 pa strokovnjak z višjo izobrazbo. V tolminski občini pride po en strokovnjak z visoko izobrazbo komaj na 140 zaposlenih, a z višjo izobrazbo šele na vsakih 250 zaposlenih.

Taka je splošna podoba. Če pa vemo, da odpade dve tretjini zaposlenih z visoko izobrazbo na eno samo podjetje, na Soško gozdno gospodarstvo, potem je slika še toliko bolj porazna. V ostalem gospodarstvu odpade komaj na 312 zaposlenih po en strokovnjak z visoko izobrazbo. V dvanajstih industrijskih podjetjih dela na primer okoli 1600 ljudi, a med njimi jih je samo šest z visoko strokovno izobrazbo. Tudi sicer je v tej panogi, ki ji Tolminska pripisuje glavno mesto v gospodarstvu, zaposlenih le 3,9 odstotka delavcev s srednjo, višjo ali visoko izobrazbo. Boljša je zasedba s strokovnimi kadri le v kobariški tovarni igel in v Avtoelektru Tolmin.

Ob vsem tem sicer ne gre prezreti dejstva, da je Tolminska v skrbi za vzgojo strokovnih kadrov napravila velik korak naprej. Dediščina, ki jo je zapustil fašizem na tem področju, je bila porazna. Še 1953. leta ni bilo v nobeni gospodarski organizaciji zaposlenega človeka z visoko izobrazbo. Vendar je res, da se spočetka zastavljeno kadrovsko vprašanje ni reševalo vsaj vzporedno z razvojem gospodarstva. Leta 1961 je bilo razmerje strokovnih kadrov nasproti skupnemu številu zaposlenih ugodnejše — 8,3 proti 91,7.

Podatki iz druge ankete nam bodo osvetlili še nekatere probleme v zvezi z nadaljnjo kadrovsko politiko. Najprej splošna ugotovitev: skoraj nobena gospodarska organizacija nima študijsko obdelane potrebe po kadrih glede na predvideni nadaljnji razvoj. Po njihovih lastnih ocenah pa bi takoj ali v bližnji prihodnosti potrebovali nadaljnjih 155 strokovnih delavcev s srednjo, višjo in visoko izobrazbo, od tega kar 52 visoko in 19 z višjo izobrazbo.

Te številke so vsekakor izraz pozitivnih teženj in spoznanja, da brez kadrov ne gre. Hkrati pa to odkriva tudi nerazčiščene poglede v tej materiji v nekaterih panogah. V obrti in komunalni dejavnosti še zmeraj menijo, da nimajo kaj početi z ljudmi z visoko izobrazbo. V kmetijstvu mislijo, da bi jim zadostoval samo eden. Podobno je stanje tudi v gostinstvu in trgovini.

Tako je torej s potrebami. Toda, kakšne so realne možnosti, da bi jih zadovoljili? Prav nič rožnate. Najbolj zanesljiva pot do kadrov je štipendiranje. Vendar gospodarske organizacije štipendirajo le 115 dijakov in študentov. Vtem ko bi potrebovale 71 ljudi z visoko in višjo izobrazbo, jih štipendirajo le 26, torej slabo tretjino. V industriji bo s tem zasedeno komaj vsako četrto predvideno delovno mesto. Spet pridemo namreč do ugotovitve, da tretjino vseh študentov na visokih in višjih šolah stipendira Soško gozdno gospodarstvo.

Lani so imele gospodarske organizacije na voljo za izobraževanje kadrov en odstotek bruto sredstev za osebne dohodke ali 18 milijonov dinarjev. Letos znaša ta odstotek 2,5, sredstev pa bi bilo okoli 55 milijonov. Če upostevamo predvideno podporo strokovnemu solstvu v okraju, bi se vedno ostalo blizu 30 milijonov. Zato bo tudi v prihodnje slej ko prej edina trajnejsa rešitev kadrovskih problemov v štipendiranju. Le-to bi moralo biti širše in glede na življenjske stroške študentov tudi izdatnejše, kot je dosedanje.

O teh problemih so razpravljali tudi na zadnjem plenumu občinskega odbora Socialistične zveze ter sprejeli ustrezne zaključke in priporočila delovnim organizacijam. **(mir)**

TOLMIN

20 LET RK V TOLMINU

V tednu Rdečega križa so v Tolminu proslavili 20-letnico novega jugoslovanskega in slovenskega RK. Na pobudo občinskega odbora RK so v avli gledališča odprli razstavo o dejavnosti RK, na predvečer 8. maja pa je bila v kino dvorani svečana proslava. V kratkem programu so podmladkarji Rdečega križa osnovne šole Tolmin prikazali požrtvovalno delo in veliko vdanost tej plemeniti organizaciji. V svečanem govoru je bila prikazana dejavnost RK od krvavih borb, trpljenja in gorja druge svetovne vojne pa do danes.

Ob 20-letnici želimo RKS kar največ uspehov pri ohranitvi in dvigu ljudskega zdravja, pri razvijanju socialističnih odnosov med ljudmi in utrjevanju prijateljstva med narodi, kakor tudi v borbi za mir v svetu.

SODELOVANJE KOBARIŠKE SIRARNE IN TOLMINSKE KLAVNICE

Pitališče v Kobaridu

Koristna izraba sirotke – pinjenca in klavniških odpadkov

Z likvidacijo tovarne mlečnega sladkorja v Tolminu ostajajo v kobariški sirarni znatne količine sirotke, ki jih je omenjena tovarna prej uporabljala kot osnovo za proizvodnjo mlečnega sladkorja. Vodstvo in organi upravljanja »Planike« so razmišljali, kako bi ta odpadek pri izdelavi sira koristno uporabili. Na Tolminskem so kmetje že od nekdaj nosili sirotko iz bivših vaških mlekarn domov in jo uporabljali za krmljenje prašičev. Tudi v »Planiki« so prišli na to misel, kajti razen sirotke imajo v mlekarni še precej pinjenca, ki nastaja ob izdelovanju masla. V okolici Kobarida pa bi se dalo dobiti tudi precej drobnega krompirja, ki ni primeren za prehrano. Prav tako bi prišel v poštev za krmljenje prašičev marsikateri odpadek iz tolminske klavnice.

Zamisel o reji prašičev torej ni slaba. Toda, kje dobiti potrebna sredstva za zgraditev pitališča?

Za tako rešitev ni zainteresirana le »Planika«, temveč tudi tolminska klavnica. Ta sedaj kupuje prašiče za meso in predelavo drugod, ker jih na Tolminskem ni, celo v drugih republikah. Pa še tam jih je težko dobiti. Srečna okoliščina je tudi, da ima klavnica precej lastnih sredstev, ki bi jih lahko investirala. Zato sta se »Planika« in klavnica sporazumeli, da bo le-ta finansirala izgradnjo.

Glede na razpoložljive količine sirotke in ostale krme naj bi gradili pitališče za 500 do 600 prašičev mesnatega tipa. Pitali naj bi jih na težo 100 do 120 kg, ki bi jo lahko dosegli v štirih ali petih mesecih. V enem letu bi v pitališču tako lahko zredili 1300 do 1500 prašičev.

Gradnja pitališča bi stala okoli 40 milijonov dinarjev. Začeli naj bi jo še letos, dokončali pa naslednje leto.

Vzporedno s tem nastaja vprašanje gojenja mladih pujskov za pitališče. Toda organizatorji so mislili tudi na to in se povezali s kmetijsko zadrugo v Tolminu. Ta jim je obljubila, da bo organizirala gojenje mladih pujskov v proizvodnem sodelovanju z zasebnimi kmetovalci. **(mir)**

ZAPISEK IZ KOBARIŠKE PLETILNICE »ANGORA«

Cenena in ekonomična naložba

Z razmeroma skromnimi sredstvi, potrebnimi za nakup strojev, bi proizvodnjo podvojili

V Kobaridu se zelo uspešno razvija obrat ljubljanske tovarne pletenih izdelkov »Angora«. Z letošnjim proizvodnim planom, ki je za 15 odstotkov večji od lanskega, so predvideli, da bodo izdelali za 327 milijonov dinarjev pletenin. Velja še omeniti, da je bila lanska realizacija za 35 odstotkov večja kot leto prej in da so presegli planirane obveznosti tega leta za 20 odstotkov, čeprav se je število zaposlenih celo zmanjšalo od 93 na 86. Če pa upoštevamo, da delajo v obratu ljudje, ki pred tem nikoli niso videli pletilnih strojev, da se je večina, ki je prišla iz vasi, zaposlila prvič, so ti uspehi še toliko pomembnejši. Razen tega ravno leto 1962, ko se je obrat šele začel razvijati, zaradi razmer na trgu ni bilo posebno ugodno.

In vendar obrat že od leta 1962 dela tudi za izvoz. V tem letu so izvozili preko matičnega podjetja za 10 milijonov deviznih dinarjev izdelkov. Lani se je vrednost izvoza povzpela na 55 milijonov deviznih dinarjev. Za prav toliko ali še več bodo izvozili tudi letos. Njihov odjemalec je Čehoslovaška.

Eden izmed pokazateljev gospodarjenja in prizadevnosti je delovna storilnost. Ta je lani močno narasla in še se dviga. Kot predvidevajo, bo letos za 48 odstotkov višja kot pred dvema letoma.

To jim omogoča tudi krepitev osebnih dohodkov, ki niso zadovoljivi. V letu 1962 je doseglo povprečje komaj 19.000 dinarjev na zaposlenega mesečno. Lani se je dvignilo na 23.000, v letošnjih prvih treh mesecih pa se je povzpelo na 26.800 dinarjev. V marcu ni bilo nikogar v obratu, ki bi zaslužil manj kot 20.000 dinarjev.

Prejšnji mesec so začele veljati tudi nove osnove nagrajevanja. Dvignili so predvsem najnižje, in sicer za 33 odstotkov — od 15.600 na 20.800 dinarjev.

Kolektiv obrata močno bremenijo anuitete zaradi kratkega odplačilnega roka. Te znašajo letno 11 milijonov, skupaj s prispevki pa 16 milijonov dinarjev. Sicer pa bodo že prihodnje leto to breme odložili.

Obratni delavski svet je razpravljal pred časom o možnostih za nadaljnjo razširitev proizvodnje. Potrebovali bi razmeroma skromna sredstva za nakup novih strojev, ki bi jih namestili v sedanje proizvodne prostore. Z okoli 25 milijoni dinarjev ter z dodatno zaposlitvijo 20 do 25 delovnih moči bi podvojili proizvodnjo.

Ideja je zelo mikavna in ne bi bilo prav, če je ne bi tudi pristojni činitelji — razen organov upravljanja — preučili z dolžno pozornostjo. Če obstoje možnosti prodaje izdelkov in drugi pogoji, kot na primer preskrba s surovinami, bi bila to zares cenena in ekonomična naložba.

Kolektiv in organi upravljanja kobariške »Angore« pa mislijo še dlje. Pred njimi stoje temelji zgradbe, ki je bila nekoč predvidena za kmetijsko šolo. To zgradbo, ki zdaj pač nikomur ne koristi, bi dokončali in vanjo namestili stroje ter zaposlili nove ljudi s kobariškega območja, predvsem ženske. Vse to bo seveda mogoče uresničevati postopno, v skladu z možnostmi. **(mir)**

VSEM KOMITENTOM, VLAGATELJEM IN OBČANOM
ČESTITA ZA OBČINSKI PRAZNIK
Komunalna banka
KOPER
s svojimi ekspoziturami
v ILIRSKI BISTRICI, PIRANU, POSTOJNI in SEŽANI
Opravlja vse posle v zvezi s kreditiranjem gospodarstva, odobrava potrošniške kredite, opravlja posle po žiro računih posameznikov in druge bančne posle. Zbira hranilne vloge, ki jih najugodneje obrestuje.
Z VARČEVANJEM KORISTITE SEBI IN DRUŽBI!

DELOVNI KOLEKTIV KOMUNALNEGA PODJETJA
KOMUNALNI SERVIS
KOPER
čestita k 15. maju – prazniku občine Koper – ter želi vsem prebivalcem mnogo sreče v življenju!

ČESTITAMO K 15. MAJU –
OBČINSKEMU PRAZNIKU KOPRA
RIŽANSKI VODOVOD
KOPER

VELETRGOVSKO PODJETJE
»Trgoavto Koper«
KOPER
S SVOJIMI POSLOVALNICAMI V:
– KOPRU, ULICA JLA 25
– KOPRU, ISTRSKA CESTA 12
UMAGU, ULICA JNA 9
TER S SAMOSTOJNIM OBRATOM »AVTOSERVIS« Z DELAVNICAMA V:
– KOPRU, ISTRSKA CESTA 12
IN V PORTOROŽU
ČESTITA ZA 15. MAJ – OBČINSKI PRAZNIK KOPRA IN ŽELI VSEM OBČANOM VELIKO USPEHA PRI DELU IN MNOGO SREČE V ŽIVLJENJU!

VSEM DELOVNIM LJUDEM
IN VSEM OBČANOM OBČINE KOPER
ŽELIMO MNOGO SREČE V ŽIVLJENJU
IN VELIKO USPEHA PRI DELU TER
ČESTITAMO K 15. MAJU – PRAZNIKU OBČINE KOPER
KOLEKTIV
„Istra-benz"
KOPER

VSEM OBČANOM OBČINE KOPER
ŽELIMO OB NJIHOVEM PRAZNIKU
MNOGO SREČE V ŽIVLJENJU
AGROKOMBINAT EMONA
MALOPRODAJA KOPER

OB 15. MAJU – PRAZNIKU OBČINE KOPER – ŽELIMO VSEM OBČANOM MNOGO SREČE IN VELIKO USPEHA PRI DELU
KOLEKTIV OBRTNEGA PODJETJA
Ključavničarstvo - vodovodno inštalaterstvo
KOPER

Naloge sindikalnih organizacij

IZVAJANJE STALIŠČ V. KONGRESA – POGLEDI NA INVESTICIJE V OKRAJU IN OBČINI – PRIPRAVE NA VOLITVE V DELAVSKE SVETE

Pogovoriti se prek sindikalnih organizacij z delovnimi kolektivi o stališčih, ki jih je do posameznih vprašanj našega razvoja in standarda zavzel V. kongres sindikatov Jugoslavije in o njihovem izvajanju, to si je zadal za glavno nalogo prihodnjih tednov Okrajni sindikalni svet v Kopru in določil na predsedstveni seji v ponedeljek tudi okvirni program seminarjev, konferenc in sestankov. Že za ta teden je sklical v Portorož predsednike 70 večjih sindikalnih organizacij na seminar z omenjeno problematiko. Slede še sestanek predsednikov občinskih sindikalnih svetov, sestanki z delavci po sindikalnih organizacijah, posveti z društvenimi delavci, novinarji, inženirji in tehniki, ekonomisti itd. Svet želi s tem izvedeti za mnenja organizacij in posameznikov glede posameznih aktualnih vprašanj te problematike.

Težišče vsega je pri tem vprašanje stališč, katere naj zavzamejo sindikati v konkretnih primerih investicijske politike v državi, republiki, okraju in občini. Sindikati sami ne morejo glede tega sprejeti nikakršnih sklepov, morejo in morajo pa dopolniti svoje poglede in jih nato skušati uveljaviti v forumih, ki bodo končno odločali. Načelno so sindikati proti vsaki novi investiciji, dokler se povsem zanesljivo ne ugotovi, da je v resnici nujna in bo v kolikor mogoče kratkem času dala konkretne dobre rezultate. Prvenstveno je zato treba zagovarjati investicije za odpravljanje ozkih grl v proizvodnji in prometu in usposabljanje obratov za boljše izkoriščanje kapacitet ter uvajanje več izmen. Istočasno je treba nastopiti proti investicijam v povsem nova podjetja, ki bi dala rezultate šele v daljši perspektivi, terjala težka milijardna sredstva in bila morda še problematična ali le nepotrebno dupliranje. Posebno ostro pa je treba nastopiti zlasti proti uporabljanju obratnih sredstev za investicijske podvige.

Težnja naše nove investicijske politike, kakor jo je nakazal V. kongres sindikatov, je spremeniti delitev narodnega dohodka in določiti zato več sredstev za dvig standarda. Ker terja ta smer revizijo in znatno skrčenje investicij, skušajo mnogi investitorji izkoristiti čas pred dvanajsto uro s pospeševanjem trošenja investicijskih sredstev. Tako je nastala investicijska mrzlica in povzročila, da je bilo investiranih v prvih letošnjih treh mesecih 247.5 milijard dinarjev, 53 odstotkov več kot lani v istem času, čeprav predvideva zvezni plan za vse leto povečanje le za 10 odstotkov. Investicije iz zveznih sredstev so se povečale za 37 odstotkov, iz republiških sredstev in skladov za 91 odstotkov, iz lokalnih sredstev in skaldov za 53 odstotkov, iz skladov gospodarskih organizacij pa samo za 17 odstotkov in iz bančnih sredstev za 158 odstotkov.

Pri revidiranju projektiranih investicij se pojavljajo nezdrave težnje, ki žele sforsirati nekatere manj nujne in zanesljive investicije na račun nujnejših in koristnejših. Tako tudi niso neznana prizadevanja, da bi odložili investicije v koprsko pristanišče in železnico, čeprav nam je povečanje luških kapacitet na gornjem Jadranu krvavo potrebno in bi ostala luka v Kopru brez haska, če je ne bi povezali z železnico. Gre torej za odpravo ozkega grla in investicije, ki bodo takoj dale pozitivne rezultate. Mimo tega gre tudi za gospodarski dvig hudo zaostale in zanemarjene Primorske.

Dalje je potrebno doseči tudi skladnejše razmerje med gospodarskimi in negospodarskimi investicijami, zlasti tistimi, ki vplivajo na dvig standarda, s tem pa tudi boljše stimuliranje storilnosti ter po tem posredno proizvodnje in celotnega gospodarstva. Nikakor pa ni mogoče dovoljevati nepotrebnega luksusa pri gradnji upravnih stavb in tako dragih in nefunkcionalnih šol, kot je novo projektirana druga koprska šola na bonifiki.

Končno je dolžnost sindikatov posvetiti vso pozornost tudi pripravam za volitve delavskih svetov, nikakor pa ne smejo biti te priprave le delo sindikatov. Tu morajo pomagati vse zainteresirane organizacije. **(rr)**

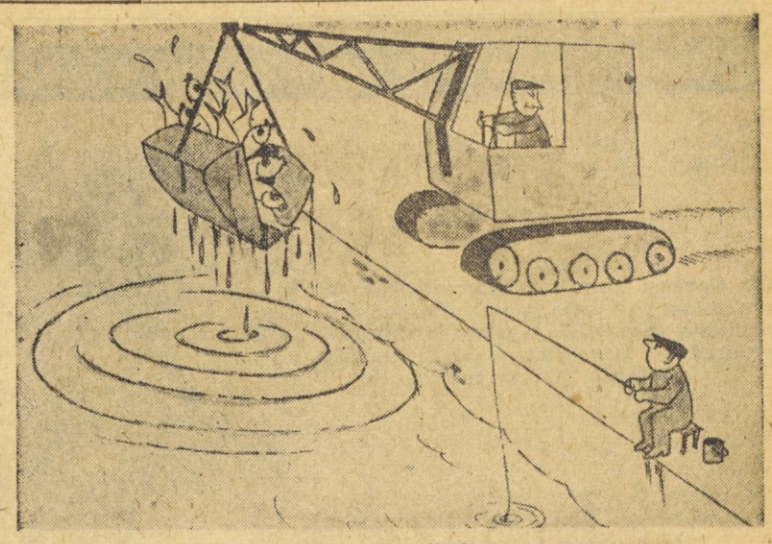

Mehanizacija ribolova

Z OBČNEGA ZBORA KOPRSKIH UPOKOJENCEV

Odločne besede

Društvo upokojencev koprske občine je imelo v skupščinski posvetovalnici svoj letošnji občni zbor. Zanimanje upokojencev za reševanje vprašanj pokojnin, ki so že nekaj mesecev v ospredju, je privabilo toliko članov, da v dvorani skoraj ni bilo več prostora. Niso se pa udeležili občnega zbora predstavniki oblasti in političnih organizacij, z edino izjemo zavoda za socialno zavarovanje, kar so upokojenci kritizirali.

Po poročilih o delu društva v preteklem poslovnem letu in položaju prizadevanj za izboljšanje pokojnin se je razvila razprava, ki je bila mestoma zelo ostra in zagrenjena. Razpravljalci so naglasili, da bi bilo pravično drugačno obravnavanje upokojencev, kot je dosedanje. Bili so generacija, ki je doprinesla ogromne žrtve za ustvaritev boljših življenjskih pogojev, katerih so zdaj deležni mlajši rodovi, sami pa ne. Socialistična načela zahtevajo zato, da se upokojencem zagotovi malo boljši gmotni položaj vsaj v njihovih zadnjih letih življenja.

Občni zbor je sprejel sklep, naj stori novi upravni odbor kar le bo v njegovi moči, da podpre prizadevanja, po katerih naj bi takoj dali vsaj najpotrebnejšim upokojencem take dodatke, da bi se mogli zadovoljivo preživljati do nove ureditve pokojnin. Cene življenjskih potrebščin so se v zadnjih desetih letih povečale za najmanj 200 odstotkov, pokojnine se pa niso spremenile. Kritizirali so dalje, da morajo tudi upokojenci odštevati od svojih skromnih pokojnin prispevke za stanovanjski sklad in dajo tako samo v Sloveniji na leto okoli milijardo dinarjev, nima pa noben upokojenec nič od tega. Tako je tudi z drugimi skladi. Ni pravično, da morajo na tak način podpirati tiste, ki imajo redne zaslužke. Z veseljem pa so pripravljeni tudi sami nekaj odtrgati za skupnost, kar so pokazali, ko so v Kopru zbrali milijon din na Skopje.

Novi odbor je dobil jasne napotke za nadaljnje delo in prizadevanja za izboljšanje položaja upokojencev nasploh in v koprski občini še posebej. (rr)

Kam z vinom?

Pred kratkim je bilo na Reki zvezno posvetovanje o problemih proizvodnje vina in prometa z njim. Organizirali sta ga Jugoslovanska kmetijska banka in Zvezna gospodarska zbornica.

Omenjeni vprašanji sta res pereči v vsej državi, zlasti zato, ker naraščajo zaloge vina in ker ni izgledov, da bi jih spravili v normalne okvire do nove trgatve.

Lani smo zabeležili v državi rekordno trgatev, ki je dala 58.800 vagonov vina. V zgodovini jugoslovanskega vinogradništva smo zabeležili samo 1951. leta za 1800 vagonov vina boljšo letino. Toda zadnja štiri leta proizvodnja vina stalno narašča. Lani je bila v primerjavi z letom 1960, ko je znašala 33.500 vagonov, za 75 % večja.

Toda drugače je s potrošnjo. Ta dosega komaj četrtino ali petino potrošnje vinorodnih držav, kot sta Italija in Francija, pa celo manj. Še več! Potrošnja vina pri nas zadnja leta pada. Če je znašala 1959. leta povprečno 28 litrov na prebivalca, je dosegla leta 1962 le še 23,5 litra. Posledica tega je naraščanje zalog. Že konec lanskega leta smo imeli 15.000 vagonov prekomernih zalog. Torej smo vstopili v novo leto kar s 73.800 vagoni vina. Ob upoštevanju potrošnje v sedanjih okvirih in obstoječih možnosti izvoza lahko računamo na porabo 40.000 vagonov. Če še od preostanka odštejemo 10.000 vagonov kot kolikor toliko normalno zalogo, čeprav visoko, ugotovimo, da nam bo konec leta ostalo v kleteh še 23.800 vagonov vina. Torej spet doslej najvišje zaloge.

Od teh splošnih jugoslovanskih razmer se dosti ne razlikuje tudi stanje v našem okraju. Bržkone je najbolj problematična Vipavska. V kmetijsko-vinarski zadrugi Vipava so nam povedali, da bo, kot kaže, ostalo v novi vipavski kleti ob trgatvi še okoli 260 vagonov vina čez normalno zalogo. Spričo tega nastaja ob pričakovanju povprečne vinske letine vprašanje, kam z novim pridelkom. Ob taki zalogi stare ga vina bo nova vipavska vinska klet lahko sprejela le še 150 vagonov grozdja letošnjega pridelka. Lani ga je sprejela 425 vagonov. Problem torej nastaja že pri kleteh.

S tem bo na primer znatno okrnjena vloga vipavske kleti, ki naj bi s tipizacijo in šolanjem vin omogočila lažjo in boljšo prodajo pridelka grozdja oziroma vina vipavskih vinogradnikov. Večji del pridelka grozdja bo moral ostati pri vinogradnikih. Posledica tega pa bo, da bo zaradi pestrosti vin, ki so v vsaki kleti oziroma v vsakem sodu drugačna, še večje vprašanje njihove prodaje.

Tako stanje zastavlja v še ostrejši luči problem vinske proizvodnje v prihodnje. Glede na sedanje vinogradniške površine na območju kmetijsko-vinarske zadruge Vipava, ki merijo 615 ha, bi morali letno obnoviti okoli 20 ha starih in izčrpanih vinogradov. Toda ob takih perspektivah za prodajo vina in ob sedanjih odkupnih cenah, ki še zdaleč ne krijejo proizvodnih stroškov, vinogradniki niti ne razmišljajo o obnovi.

Proizvodna cena je povezana z načinom obdelave, ta pa s prirodnimi pogoji in stopnjo mehanizacije vinogradniških del. Vendar večina zasebnih vinogradov ne samo zaradi razdrobljenosti, temveč tudi zaradi njihove lege v pretežno gričevnatem svetu niso primerni za obdelavo s klasično vinogradniško mehanizacijo. Delovna sila pa je vsak dan dražja in na vaseh je je čedalje manj.

Nedvomno bo treba popraviti sedanje odkupne cene vina in grozdja, ki se v zadnjih letih niso bistveno spremenile, čeprav so v tem času na splošno porasle cene drugih artiklov, vključno s cenami reprodukcijskega materiala za vinogradništvo. Vendar bo potrebno iskati trajnejšo rešitev drugje, v zniževanju proizvodnih stroškov z uvajanjem razne drobne mehanizacije, ki jo vinogradniki drugod po svetu že dolgo s pridom uporabljajo.

Kljub temu vinogradniki sami brez pomoči družbene skupnosti svojega problema ne bodo rešili. Če potrošnja vin ne bo rasla, ne bomo mogli vnovčiti niti tega, kar sedaj pridelamo. Ta pa bo porasla le, če bo cena vina dostopna tudi delovnim ljudem z nizkimi povprečnimi osebnimi dohodki. Toda eden izmed bistvenih elementov v strukturi cene je prometni davek.

Problem teh dajatev bi bilo potrebno čimprej rešiti, če jih že ne bi mogli povsem odpraviti, bi jih bilo treba znatno zmanjšati, kajti vino je treba šteti kot dopolnilo k prehrani. Dajatve, ki bi še ostale, pa naj bi pobirali v proizvodnih področjih, ne pa v potrošnih, in jih potem vsaj del vračali nazaj v vinogradništvo.

Torej znižanje prodajne cene vina z zmanjšanjem družbenih dajatev ter pribitka trgovcev in gostincev in večja proizvodnost v vinogradih, ki bi vsaj v perspektivi vplivala na zmanjšanje proizvodnih stroškov ter s tem proizvodne cene, sta ključ za rešitev problemov, ki danes tarejo vinogradništvo. Najmanj, kar vinogradniki od družbe lahko pričakujejo, pa je, da bi jim omogočila nakup že omenjene lahke mehanizacije iz uvoza. **(mir)**

S sejma v Novem Sadu

Predsednik republike Josip Broz Tito je 9. t. m. ob 11. uri odprl 31. mednarodni sejem kmetijstva v Novem Sadu.

Na prostoru, ki je velik okoli 360.000 kvadratnih metrov, je prikazalo svoje proizvode 1332 tujih in domačih proizvajalcev, predvsem orientiranih na proizvodnjo kmetijskih strojev, živinoreje, poljedelstva, prehrambene in kemične industrije. Na tem sejmu je tudi prikazala svoje proizvode tovarna »Tomos« iz Kopra, ki je dala poseben poudarek svoji motorni črpalki MP 250/20, ker je uporabna prav pri raznih kmetijskih opravilih (namakanje polja itd.). Predsednik republike tovariš Tito se je krajši čas zadržal na razstavnem prostoru tovarne »Tomos« in si ogledal razstavljene proizvode ter se zanimal za proizvodni program. Predvsem pa si je z zanimanjem ogledal razstavljeno črpalko in Tomosov avtomobil 2 CV AZU — kamionet.

Predsednik Tito v razgovoru s predstavniki tovarne Tomos na mednarodnem sejmu kmetijstva

Prometna kronika

OGOREK ZAKRIVIL PROMETNO NESREČO

Ludvik Urbas iz Cerknice je vozil v nedeljo, 10. maja, zvečer iz Planine proti Rakeku. Med vožnjo mu je padel cigaretni ogorek na sedež. Hotel ga je pobrati, pri tem pa je zavozil na cestni smernik in obtičal na njivi poleg ceste. Voznik se ni poškodoval, avtomobilu pa je za okrog 120.000 dinarjev škode.

DEČEK UTONIL V RAKOVEM SKOCJANU

V nedeljo, 10. maja, je petletni Dušan Baumkerber iz Vižmarij pri Ljubljani s skupino izletnikov obiskal Rakovo jezero in Rakov Skocjan. Iz previdnosti je padel v neko jamo globoko. Na pomoč so prihiteli gasilci iz Postojne in Cerknice, ki pa so našli otroka že mrtvega.

MOPEDISTA JE ZANESLO V SKALO

V klancu pri Srpenici na Bovškem v nedeljo, 10. maja, popoldne zapeljal mopedista Radka Pičulina iz Nove Gorice s ceste, da je z glavo padel v skale. Dobil je večjo rano na levim očesom in pretres možganov. Prepeljali so ga v bolnišnico v Izolo.

MOTORIST V DREVO

Na cesti med Markovščino in Marezigami je Stanislav Sirk iz Povžan iz neznanega vzroka zapeljal na levo stran cestišča in trčil v drevo. Pri padcu je dobil pretres možganov. Prepeljali so ga v koprsko bolnišnico. Na motornem kolesu je za okrog 50.000 dinarjev škode.

MED VOŽNJO JE ZADREMAL

V zgodnjih jutranjih urah v ponedeljek 11. maja, je v Rižani pri odcepu ceste proti vodovodnemu zajetju zapeljal v drevo avto Gojmira Kocjana iz Kopra. Telesnik poškodb ni dobil lažje poškodbe po obrazu. Njegov sopotnik Domenico Sorci avtomobilu je za okrog 260.000 dinarjev škode.

HUD PRETEP V LUCIJI

V gostilniški hiši v Luciji sta se v noči od 8. na 9. maj stepla sezonska delavca Ilija Račić in Ignjat Zagorca, oba iz Banja Luke. Račić je udaril Zagorca z litrsko steklenico po glavi tako hudo, da je dobil pretres možganov in so ga morali prepeljati v koprsko bolnišnico. Do prepira je prišlo med popivanjem v njunem bivališču.

TOVORNJAK ZMEDEL MOTORISTA

Leopold Slamič iz Črnič pri Ajdovščini je v soboto, 9. maja, zjutraj šel z motornim kolesom proti Ajdovščini. Za njim je pripeljal tovornjak podjetja »Primorje« in ga na nekem ovinku prehiteval. Pri tem je voznik tako blizu motorista, da je ta zmedenosti zapeljal v betonski cestni zid in si pri trčenju zlomil levo koko. Odpeljali so ga v šempetersko bolnišnico. Škodo na motorju cenijo na 20.000 din.

PEŠEC PRED TOVORNJAK

V soboto, 9. maja, popoldne je pri Sempasu na postajališču v križišču neopazen nenadoma prečkal cesto Lovrin Tunina iz Senja, ko je pripeljal tovornjak podjetja »Ljubljana Gorica s ceste, da je z glavo padel v skale. Dobil je večjo rano na levim očesom in pretres možganov. Prepeljali so ga v bolnišnico v Izolo. Prepeljali so ga v bolnišnico v Šempeter.

NESREČI NA SPOLZKI CESTI

Na klancu med Črnim kalom in Osp je v soboto 9. maja, ponoči na spolzki cesti zaneslo avtomobil Vida Skalarja iz Kopra v zid ob cesti. Voznik ni utrpel poškodb, na vozilu pa je za okrog 400.000 dinarjev škode.

Skoraj v istem trenutku je na spolzki cesti v Škofijah zaneslo v betonski ograjo avtomobil italijanskega državljana Marina Catunarja iz Trsta. Njegov sopotnik Domenico Sorci je dobil lažje poškodbe po obrazu. Avtomobilu je za okrog 260.000 dinarjev škode.

MOTORNO KOLO ZGORELO

V petek, 8. maja, popoldne se je v Sečovljah vnelo motorno kolo Franka Španića iz Vrtovč. Ko je vžigal motor, je nenadoma izbruhnil plamen in rezervoarjem goriva. Ognja ni mogoče pogasiti in je vozilo popolnoma uničeno. Škodo cenijo na 1000 dinarjev.

ELEKTRIČNI TOK GA JE UBIL

V četrtek, 7. maja, nekaj pred 9. uro dopoldne je v tovarni ključavnic Tovarja »Lama« v Dekanih pri Kopru izpadel električni tok. Obratni električar, 28-letni Franc Ladiha iz Izole, se je odpravil v tovarniški transformator da bi odpravil motnjo. Ko ga nekaj časa ni bilo iz kabine, sta se odpravila za njim še varnostni tehnik Ivan Primožič in obratovodja Zmago Cergolj. Našla sta Ladiho mrtvega pod napravami visoke napetosti. Preiskava je ugotovila, da je pokojnik s preizkuševalcem faznih naprav, ki so bile pod tokom največ 380 Voltov napetosti dopustno napetostjo 10.000 Voltov, in se pri tem držal z drugo roko za železno ohišje. Sledove kratkega stika je bilo mogoče videti tako na preizkuševalnem instrumentu kot na železni ograji. Zdravnik je ugotovil, da je smrt nastopila v trenutku. Pokojnik je zapustil ženo in majhnega otroka. Njegova smrt je boleče odjeknila med delavstvom in pri znancih, saj je pri svojih 36 letih veljal za marljivega in vestnega delavca.

Svet Krajevne skupnosti Izola razpisuje delovni mesti:

TAJNIKA KRAJEVNE SKUPNOSTI

z višjo ali srednjo izobrazbo in najmanj 5-letno prakso na vodilnih položajih

UPRAVNIKA USLUŽNOSTNEGA SERVISA

z višjo ali srednjo izobrazbo in daljšo prakso na podobnih vodilnih položajih

– – –

Osebni dohodki po pravilniku. Ponudbe z življenjepisom in opisom dosedanjih zaposlitev pošljite svetu Krajevne skupnosti Izola do 31. maja 1964.

Redno uporabljajte toaletno milo

in zadovoljni boste

Upravni odbor **TURISTIČNEGA DRUŠTVA ŠEMPETER PRI NOVI GORICI** razpisuje prosto delovno mesto

TAJNIKA DRUŠTVA

Pogoji: srednja ekonomska šola z dvoletno prakso v administrativno-finančnem poslovanju ali nepopolna srednja šola s petletno prakso.

Nastop službe in osebni dohodek se določi po sporazumu.

Pismene prijave z opisom dosedanjega dela in strokovne izobrazbe pošljite na Turistično društvo Šempeter pri Novi Gorici najkasneje do 20. maja t. l.

ZAHVALA

O nenadni in tragični izgubi našega dragega in nepozabnega

EDA ZLATOPERJA

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, posebno vaščanom, ki so ga v tako velikem številu spremili na zadnji poti v njegov prerani grob in sočustvovali z nami.

Idrija pri Bači, 5. maja 1964

Žalujoči: brat Miro, sestra Lidija, teta Valerija, stric Ignac z družinami

ZAHVALA

Nenadoma nas je zapustila naša draga mama

FRANČIŠKA KRIŠTOFOLI

roj. DRNOVŠČEK

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so nam v teh težkih trenutkih kakorkoli pomagali in z nami sočustvovali. Posebno se zahvaljujemo darovalcem cvetja in vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti.

Žalujoči ostali

ZAHVALA

Po dolgi in mučni bolezni nas je mnogo prerano zapustil naš nepozabni in ljubljeni mož, oče, brat in stric

IVAN IVANČIČ

Ob tej izgubi se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki so nam priskočili na pomoč v najtežjih trenutkih.

Posebno se zahvaljujemo dr. Cirmanu za njegovo požrtvovalnost in zdravniško pomoč v času pokojnikove bolezni ter medicinskim sestram Zdravstvenega doma Tolmin.

Enako se zahvaljujemo kolektivoma podjetja Planika Kobarid, Trgovskega podjetja Tolminka in njenim poslovnim enotam, pevcem, gospodu župniku iz Tolmina, inž. Klanjščku za ganljiv govor pri odprtem grobu in vsem, ki so nam osebno ali pismeno izrazili sožalje, darovali vence in cvetje ter vsem, ki so pokojnika v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: žena Ivanka, sin Dušan, hčerki Verica in Silvica, sestre, nečaki in ostalo sorodstvo

Tolmin, dne 7. maja 1964

Nagrade za križanko

Za prvomajsko nagradno križanko smo prejeli 71 rešitev. Tokrat je žreb nagradil naslednje naše naročnike:

BOJAN GROM, Koper, Srebrničeva 4, prejme prvo nagrado v znesku 10.000 dinarjev; MARIJA VELIKONJA, Idrsko 29, Kobarid, prejme drugo nagrado v znesku 6.000 dinarjev; RAFAEL GRUDEN, Koper, Vojkovo nabrežje 20, prejme tretjo nagrado v znesku 4.000 dinarjev.

Nagrade bomo poslali srečnim izžrebancem po pošti.

LJUDJE, UDARIMO PO NJIH

(Nadaljevanje s 3. strani)

ležila juriša na fašiste. Takrat sta dala prvi prispevek za osvoboditev Slovenske Istre. Danes sta do kraja izčrpana. Trdo življenje v teh triinštiridesetih letih jima je izpilo vse življenjske sokove. O vprašanju kmetijstva pravita:

»Kdor misli, da bodo stari ljudje še naprej obdelovali zemljo, se zelo moti. Ko smo bili trije bratje še mladi, smo skupno pridelali nad 100 hektolitrov vina, danes ga pridelamo še kakih 15 hektolitrov. Opešali smo mi, opešala je tudi proizvodnja. Če bo šlo tako naprej, bo v desetih letih vsenaokoli nastala gmajna.«

Takšno je bilo naše srečanje z nekdanjimi istrskimi revolucionarji in aktivisti. Na povratku v Koper smo opazovali sončne ter osojne brežine istrskih grebenov. Onstran Marezig nad Rokavo je zemlja še kar dobro obdelana. Ko smo se spomnili na strmine nad Baško grapo, na strmine v Soški in Idrijski dolini, kjer so še vedno kot pripeti samotni domovi, nam je bilo nekako hudo. Istrska zemlja je rodovitna ter bogato vračа vloženo delo, če je dobro obdelana in pognojena. Spomnili smo se na star pregovor, ki pravi:

Pridni najde pod vsakim kamnom krajcar — pod vsakim grmom kos kruha!

Da bi ta pregovor našel pot v vse tiste urade, v vse tiste predele, kjer so shranjeni načrti za izboljšanje kmetijstva. Da bi ta pregovor zbudil zavest in pravo zanimanje v vseh tistih, ki jim je v naši družbi zaupana skrb za razvoj in izboljšanje kmetijstva, skrb za naš vsakdanji kruh...

Andrej Pagon-Ogarev

TUDI IZJEME ŠKODUJEJO

Vedno večji pritok tujcev v našo državo in stalno rastoči mali obmejni promet sta povzročila potrebo po temeljiti reviziji mejniških in carinskih pregledov prejšnjih časov. O potrebi po kulturnem poslovanju na blokih so govorili celo naši vodilni državniki. In dobili smo tudi nov carinski zakon. Vse to je vplivalo, da so izostali vzroki za pritožbe in osebje, ki opravlja nelahko kontrolno službo, zasluži v splošnem vso pohvalo. So pa žal še vedno kje pa kje in od časa do časa primeri, da se najde med mejnimi organi kdo, ki tja ne spada, ker se ne zaveda, da je treba sicer v redu opraviti službo, ravnati pri tem pa tudi kulturno, prijazno in ne surovo ali celo žaljivo. Menimo, da bodo naše uprave same poskrbele za to, da bodo posamezniki, ki ne spadajo na našo mejo, z nje izginili. Zavedati se namreč moramo, da nam tudi izjeme škodujejo ne samo v tujskem prometu, marveč tudi nasploh kot družbeni ureditvi.

Slovesno praznovanje

Ob slovesni spustitvi avtomatiziranega obrata za polnjenje sadnih sokov v ajdovskem »Fructalu« je govorila zbranim predsednica delavskega sveta in ljudska poslanka Tončka Rebek

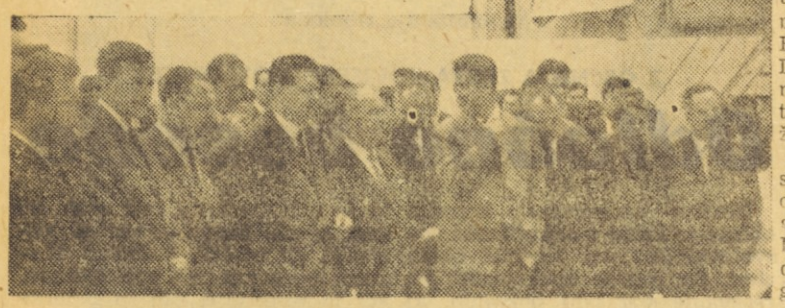

Po otvoritvi nove vinske kleti v Vipavi so si jo številni gostje z zanimanjem ogledali. Na sliki vidimo skupino gostov — podpredsednik republiške skupščine dr. Marijan Brecelj, predsednik okrajne skupščine Jože Eržen, zvezni poslanec Milan Vižintin in direktor kmetijsko-vinarske zadruge Vipava Dušan Rudež — v notranjosti kleti, katere obratovodja Dušan Lavrenčič razlaga njene značilnosti

Kazalo je, da letos še ne bomo tako kmalu jedli češenj. Toda zadnje čase se je otoplilo in češnje so naglo dozorevale. S 14-dnevno zamudo od povprečnih let je prinesla v ponedeljek prvih 15 kg češenj v odkupno postajo kmetijske zadruge Nova Gorica v Kromberku Slavica Jakulin iz Lok pri Novi Gorici. Odkupili so jih po 220 dinarjev. Zadruga jih je prodala na zagrebški velesejem

Ajdovska občina je v nedeljo dostojno proslavila svoj občinski praznik, ki spominja na zgodovinski dogodek za vse slovensko ljudstvo, na ustanovitev prve slovenske vlade v Ajdovščini 5. maja 1945. leta. Slovesnosti so se udeležili tudi podpredsednik republiške skupščine dr. Marijan Brecelj, član Izvršnega sveta SRS Dušan Furlan, predsednik okrajne skupščine Jože Eržen, sekretar okrajnega komiteja ZKS Jože Božič in drugi.

Ob devetih je bila v zgodovinski kino dvorani slavnostna seja občinske skupščine, na kateri je govoril njen predsednik Miro Brecelj. Poudaril je velik gospodarski in družbeni napredek, ki ga je dosegla ajdovska občina po vojni in še zlasti v zadnjih letih. Obenem je opozoril na potrebo po večjem vlaganju sredstev v objekte družbenega standarda v prihodnje.

S seje je tričlanska delegacija z narodnim herojem Tonetom Ferjančičem - Zvonetom odnesla venec na grobnico narodnih herojev v Ljubljani, kjer je pokopan tudi predsednik prve slovenske vlade Boris Kidrič. Druga delegacija pa je ponesla venec pred spomenik padlim v Ajdovščini.

AJDOVŠČINA

Po slavnostni seji so se odborniki in gostje napotili pred spomenik padlim, kjer je imel priložnostni govor predstavnik občinskega odbora Zveze združenj borcev Danilo Komac, a vod vojakov je izstrelil častno salvo.

Zatem so se vsi skupaj napotili v sadnolikerski kombinat »Fructal«, kjer so slovesno spustili v pogon avtomatiziran oddelek za polnjenje sadnih sokov. Po krajšem govoru predsednice delavskega sveta in ljudske poslanke Tončke Rebek, v katerem je opisala razvojno pot svojega podjetja in kolektiva, ki je lani dosegel že skoraj dve milijardi realizacije in 350 zaposlenih, je predstavnik Izvršnega sveta Dušan Furlan s simboličnim prerezom traku spustil v obratovanje novi oddelek. Občinski odborniki, gostje in velika množica občanov so si nato z zanimanjem ogledovali delovanje avtomatiziranih naprav.

Opoldne je bila druga velika slovesnost v Vipavi: otvoritev nove vinske kleti. Ob tej priložnosti je predsednik upravnega odbora Rudi Korošec opisal razvojno pot vipavskega vinogradništva in pomen nove kleti z bruto kapaciteto 460 vagonov. Letos praznujejo vipavski vinogradniki tudi 70-letnico ustanovitve Kme tijskega društva, predhodnika p znejše Vinarske zadruge, ki je 1903. leta zgradila vinsko kle zmogljivostio 20 vagonov.

Klet je izročil namenu po predsednik skupščine SRS Marijan Brecelj. Le-ta je pou ril pomen tega modernega objek ta za razvoj vinogradništva opozoril na nekatere neurejen probleme s področja proizvodn in prodaje vina, ki jih bo potre no v prihodnje bolj naglo reše vati.

Popoldne se je zbralo na letališču v Ajdovščini veliko števil ljudi iz vseh krajev, da bi gled izvajanje raznih atraktivnih to letalcev. Dopoldanskega tekmo nja motornih pilotov za P Primorske ni bilo, ker niso mo prileteti letala iz drugih letal zaradi nizke oblačnosti in ver Tekmovanje so preložili na p hodnjo nedeljo.

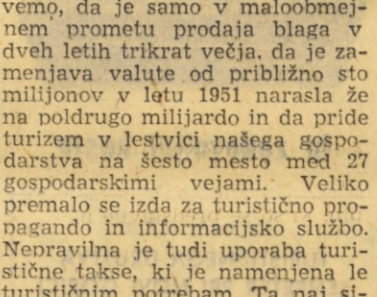

»Glava je v redu, ampak noge...?«

Ne koljite telič

V dnevnem časopisju in n našem listu je zadnje č mnogo razprav o pomanjkan živine in mesa. Vemo, da km je redijo vedno manj gov živine, posebno krav in te Teh je na območju naš okraja v letih 1961 do 1963 pet tisoč manj. Dosti stojišč pitališčih je praznih. Tudi kmečkih hlevih je vedno nezasedenega prostora. V m nicah včasih ni mesa, kako je pogosto slaba.

Nerazumljivo je, da pri t šnem stanju naše zadruge posestva pitajo za zakol m razmerno visoko število je Ponekod je 40 % pitancev ženskega spola. Tudi v pitališ za belo meso, ki so zadnje l sece moderna tudi pri nas, preveč telička. Mimogr rečeno, za ta način p nja je v sedanjih razm premalo telet, pa tudi gos darski račun ni povsem j V pogodbenem sodelovanju tajo kmetje dosti junic, mernih za plemensko rejo, danja stiska za meso to ž ljivo stanje še stopnjuje. dijo se primeri, da v klavn vzamejo življenje breji j ali kravi, plod pa skrijejo veterinarskim pregledom.

Odredba o prepovedi kl telet je preprečila klanje nih telet, dovoljuje pa telet obojega spola, ko so nad 120 kg in je to njena lika pomanjkljivost. Obči skupščine imajo v smislu kona o ukrepih za napre živinorejske proizvodnje (Ur. list LRS 17/60) pravico, da povejo na svojem območju kol teličk in junic. bi bilo, da bi se posluži ukrepa. Tako bi pomagale preprečiti osiromašenje govej fonda in s tem celotnega tijstva, dokler to še ni pozno. Sam administrativn krep ne bo pospešil reje go če ne bo vzporedno re cena meka za zasebne izvajalce, urejena odkupna na živine in vzpostavljeno vilno proizvodno sodelov med kmetom in zadruge.

Dr. Ciril Mas

Z OBČNEGA ZBORA TURISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

Utrjujmo turistične organizacije

To je bilo geslo, ki se je skupaj z vprašanjem kadra vleklo kot rdeča nit skozi razpravo delegatov 176 turističnih društev, včlanjenih v Turistično zvezo Slovenije, na občnem zboru v nedeljo v Ljubljani. Ob prisotnosti predstavnikov republiških sekretariatov za turizem in za trgovino, dalje Turistične zveze Jugoslavije in drugih so po obsežnem poročilu predsednika delegati in gostje obravnavali glavne probleme razvoja turizma v naši republiki. Zboru sta prisostvovala tudi organizacijski sekretar CK ZKS Albert Jakopič in podpredsednik glavnega odbora Socialistične zveze Franc Kimovec-Žiga.

Poročilo je obravnavalo v glavnem pomen turizma, njegovo ekonomsko vrednost, turistično vzgojo prebivalstva, vprašanje področnih zvez, propagando, informativno službo, turistične publikacije, gospodarsko dejavnost turističnih društev, ustvaritev občinskih in okrajnih skladov za pospeševanje turizma ter financiranje turističnih organizacij. Poročilo zaključuje načelna deklaracija odborov za družbeni plan in splošna gospodarska vprašanja republiške skupščine od februarja letos: Turizem naj bi postal ena izmed pomembnih gospodarskih dejavnosti. Treba ga je obravnavati kot kompleks številnih gospodarskih in negospodarskih dejavnosti. Zato je potrebno turističnim organizacijam organizacijsko pomagati in jim zagotoviti ustrezna materialna sredstva.

Izvajanja številnih diskutantov so bila zanimiva. Prvič je bilo poudarjeno, da je mobilni, prehodni in izletniški turizem pri stalni frekvenci donosnejši od stacionarnega. Premalo pozornosti posvečamo razvoju turizma v hribovskih vaseh, še manj pa udeležbi trgovine v turizmu, čeprav vemo, da je samo v maloobmejnem prometu prodaja blaga v dveh letih trikrat večja, da je zamenjava valute od približno sto milijonov v letu 1951 narasla že na poldrugo milijardo in da pride turizem v lestvici našega gospodarstva na šesto mesto med 27 gospodarskimi vejami. Veliko premalo se izda za turistično propagando in informacijsko službo. Nepravilna je tudi uporaba turistične takse, ki je namenjena le turističnim potrebam. Ta naj sicer gre skozi proračun, toda ne v proračun.

Obravnavali so dalje vprašanje pritegnitve mladine v turistične organizacije z akcijami in predavanji o turizmu v šolah ter sploh vprašanje mladinskega turizma, v katerega naj bi se vključila tudi kmečka mladina. Več udeležencev razprave je poudarilo, da je med turisti čedalje več zanimanja za zasebne sobe. Na Hrvaškem je že 82.000 postelj v zasebnih sobah. V Portorožu so boljše sobe in apartmaji zasedeni skoraj vse leto.

Predstavnik sekretariata za turizem je dal polno priznanje delovanju turističnih organizacij in poudaril, da je potrebno bolj prisluhniti njihovim pobudam. Končno so na zboru izvolili novo vodstvo in delegate za občni zbor Turistične zveze Jugoslavije, ki bo 22. in 23. maja v Budvi. (cž)

Ženski enake možnosti

Pred kratkim je bilo v Tolminu posvetovanje v okviru konference za družbeno aktivnost žena. Posvetovanja, ki je bilo pripravljeno skupaj z občinskim odborom Socialistične zveze, so se udeležili tudi tajnica republiške konference za družbeno aktivnost žena Marija Cerkovnik, predsednik okrajnega odbora Socialistične zveze Ivan Lapajne, sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov Zvonko Uršič in drugi. Po uvodni besedi predsednice konference za družbeno aktivnost žena Slavice Gregorič se je razvila živahna razprava. Ta je osvetlila vrsto problemov, ki tarejo današnjo ženo in ki niso toliko posledica materialnih težav, kot starega pojmovanja, ki ne bi smelo imeti nič skupnega z našo socialistično stvarnostjo.

Tovarišica Gregoričeva je v uvodu omenila gospodarski in družbeni napredek Tolminske v zadnjih letih, ki je vsekakor velik. Vendar je hkrati opozorila, da je to v primerjavi z drugimi občinami v Sloveniji le relativen uspeh. Gospodarsko slabo razvita komuna ne ustvarja zadovoljivih osnov za reševanje nekaterih problemov zaposlene žene. Tu gre predvsem za otroško varstvo in za ustanavljanje raznih uslužnostnih servisov, ki bi razbremenjevali zaposleno ženo.

Razen že omenjenega so v tolminski občini osebni dohodki zaposlenih med najnižjimi v okraju, a med tistimi, ki imajo najnižje osebne dohodke, je največ žensk. V podjetjih kot na primer »Bača« v Podbrdu, ČIB v Bovcu, »Jelen« v Tolminu, »Angora« v Kobaridu in Zavod »Matajur« v Starem selu, kjer so osebni dohodki še posebno nizki, je zaposlenih največ žena.

Zaposlenost žena na Tolminskem presega republiško povprečje. To znaša 37 odstotkov, a v tolminski občini je med zaposlenimi kar 39,5 odstotka žena. Toda njihova kvalifikacijska struktura je izredno neugodna. Od tod tudi eden izmed vzrokov za njihove osebne dohodke. Še slabše je s prijavljenimi kot začasno nezaposlenimi ženami. Teh je večina brez vsake osposobitve ali pa so se naučile poklicev, ki so že prenasičeni.

Ni dvoma, da je to posledica preteklosti in tudi sedanjosti, ki ima svoje korenine v trdoživi miselnosti, da obstajajo moški in ženski poklici, da so ženske manj sposobne itd. Res je, da za nekatera težka dela ženska zaradi svoje naravne funkcije ni primerna. Toda takih »moških« del je razmeroma malo in se za njimi dejansko skriva zapostavljanje ali vsaj nerazumevanje žena. Da je temu tako, zgovorno priča naslednji podatek: Izmed 150 štipendij, ki so jih razpisale delovne organizacije v občini za študiranje na raznih šolah, jih je samo 12 za žene. Torej 1:12,5, a razmerje med zaposlenimi obeh spolov je 1:2,5.

Probleme otroškega varstva bo potrebno zlasti sedaj, ko se ustanavljajo krajevne skupnosti, v njihovem okviru ter ob materialni podpori zainteresiranih delovnih organizacij, kakor tudi komune hitreje reševati.

V razpravi so tudi poudarili, da je potrebno zastaviti problem otroških igrišč in varstvenih ustanov že v okviru urbanistične izgradnje posameznih naselij. Mir

Karolina Leban

Daleč po Slovenskem znana učiteljica Karolina Leban, starosta učiteljev na Goriškem, ko je pravkar stopila v 97. leto častitljive starosti, je v nedeljo 3. maja v Kanalu zatisnila oči. 5. maja jo je velika množica pogrebcev, odraslih žena in mož, njenih bivših učencev, nekaterih že starih mater in starih očetov, dalje zastopnikov krajevnih oblasti, predstavnikov občine in zavoda za pedagoško službo, šole v Kanalu, sorodnikov in prijateljev in drugih, zlasti šolska mladina vseh razredov s šopki v rokah pospremila v slovesnem sprevodu k zasluženemu počitku v spokojno zemljo ob šumeči Soči.

Vsi ti pogrebci iz Kanala, Tolmina Bodreža, Morskega, iz Ljubljane, iz stare Gorice in od drugod, so pokojnici poklonili cvetja, vence, neusahljive hvaležnosti in nepozabnih spominov. Žalostinke kanalskega pevskega zbora in še anhovske godbe so poveličale žalno svečanost vsega ljudstva. Najbolj pa so nam v srce segle pomladne pesmi mladinskega zbora »Lipa zelenela je« in »Padel je, padel«. Za krsto je mlad učitelj nosil na blazinici odlikovanje za delo najstarejše kulturne delavke na Slovenskem. Zastopnica učiteljstva in šolske mladine Rozalija Križnič-Soča je ob grobu oddala zadnje slovo in zahvalo plemeniti vzgojiteljici, ki je nad 40 let posvetila vse znanje in moči izobrazbi in vzgoji slovenske mladine.

Karolina Leban se je rodila 29. IV. 1868 v Tolminu. Po dovršeni osnovni šoli v Tolminu, mestnih šolah v Ljubljani in po absolvirani učiteljski maturi v Gorici je nastopila službo učiteljice: 4 leta v tedanjem Rihemberku, sedaj Braniku (1887—1891), zatem celih 36 let na osnovni šoli v Kanalu (1891—1927), sprva pod Avstrijo, potem pod Italijo. Še po upokojitvi je ostala na torišču kulturnega udejstvovanja. Nemirno delavko so novi gospodarji pod italijansko vladavino za nekaj časa pregnali v notranjost države, a se je kmalu spet pojavila v Kanalu, kjer se ni mogla pomiriti z nastalimi spremembami. Znana je njena borba za materinski jezik, povsod ga je uveljavljala in utrjevala narodno zavest. Znan je njen neustrašen nastop pred italijansko komisijo, pred katero je izpovedala po simbolih Mazzinija in Carduccija, da imamo tudi mi svojo domovino in da tudi mi ljubimo svoj materin jezik. Podpirala je študente, med temi je izšolala skladatelja Marjana Kogoja. V Rihemberku je delovala s pesnikom Gregorčičem, zato je tudi ob odkritju Gregorčičevega spomenika v Kobaridu leta 1959 nastopila z originalnim govorom o pesniku.

Povsod je izpričala bogato domačo povestnico za lokalno šolsko in ljudsko zgodovino na Goriškem. Svoj lik si je pokojnica sama izklesala. Karolina Leban je bila ena sama. (lz)

Na tako mladino smo ponosn

Budanje — vasica na desnem hribu med Vipavo in Ajdovščino, nam je že precej znana prav zaradi aktivnosti njene mladine.

V vasi je okrog 110 mladih ljudi, ki pa niso vključeni v mladinsko organizacijo na vasi, ampak v organizacije LMS raznih podjetij, kjer so zaposleni. V svojem prostem času pa se izživljajo predvsem s kulturnim in športnim delom na vasi. Vključeni so v razne športne sekcije, med katerimi sta najbolj aktivni odbojkarska in strelska. Zelo aktivna pa je tudi dramska sekcija, ki redno nastopa na raznih proslavah, obenem pa prireja dramske prireditve in s tem razvija kulturno življenje na vasi. Z izkupičkom teh prireditev si je mladina nabavila razne športne rekvizite in gramofon.

Čeprav ta mladinski aktiv ne razpolaga s posebnimi finančnimi sredstvi, je vendar že organiziral številne izlete, med katerimi naj omenimo izlet v Trento, izlet na Vršič, ogled muzeja NOB v Begunjah ter izlet v Logarsko dolino. Za letošnje prvomajske praznike pa so mladinci obiskali partizansko bolnišnico »Fra pri Cerknem. Mladinci so bili uspehom izleta zelo navdušen so sklenili, da bodo tudi v doče z organizacijo podobnih letov nadaljevali.

Mislim, da je ta kompakt budanjske mladine ter n skupna volja do dela, njeno mljenje po nečem novem in šem, vsekakor omembe vredn da bi se lahko tudi drugi — ši in starejši — od take mla marsikaj naučili.

A. M

REVIJA PEVSKIH ZBOROV V POSTOJNI

Petje še ne bo izumrlo

Preteklo nedeljo se je zbralo v Postojni več kot tristo pevcev in pevk z Goriškega, Koprskega in Tržaškega. V dvorani postojnskega Kulturnega doma so pokazali, da petje na Primorskem še ni izumrlo in da je kljub poplavi popevkarske plaže še dovolj zanimanja za našo narodno, umetno in partizansko pesem, in to celo med mladino.

Trinajst nastopajočih zborov je uvodoma pozdravil predsednik postojnskega občinskega sveta Svobod in prosvetnih društev Silvo Fatur, nakar so se na odru zvrstili pevci iz Prestranka, Postojne, Šempetra, Izole, Ilirske Bistrice, Kojskega, Podnanosa, Cerknega, Križa in Boršta pri Trstu, Branika in Ajdovščine. Razveseljivo je bilo tudi dejstvo, da je bilo v Postojni dovolj hvaležnega občinstva, ki je nagradilo s ploskanjem zlasti oba zbora s Tržaškega, in moška zbora iz Podnanosa in Ajdovščine.

Revija ni imela tekmovalnega značaja, zato strokovna komisija, ki jo je imenoval okrajni svet Svobod in prosvetnih društev, ni ocenjevala nastopajočih zborov, pač pa je v razgovoru s pevovodji po končani reviji povedala svoje strokovno mnenje, kar naj bi pomagalo zborom pri nadaljnjem delu. Enega izmed članov te komisije smo zaprosili, naj strne mnenje komisije v oceno, ki bi jo lahko zapisali kot rezultat postojnske revije. Tovariš Vladimir Lovec, ravnatelj koprske Glasbene šole, nam je povedal takole:

Zveza kulturno prosvetnih organizacij okraja Koper je priredila v nedeljo 10. maja 1964 v Postojni revijo pevskih zborov. Opravičenih nagibov za tako prireditev je bilo več, vendar je bil najvažnejši ta, da je bilo nujno potrebno ugotoviti, koliko pevskih zborov sploh še deluje v okraju in kakšna je raven njihovega kulturno-umetniškega prizadevanja. V zadnjih letih je namreč — ne čisto brez podlage — prevladovalo mišljenje, da zborovsko petje pri nas usiha in da je zanimanja za to zvrst amaterske dejavnosti čedalje manj; dokaz temu je neizpodbitno dejstvo, da je sodelovanje mladine v pevskih zborih vedno sirotnejše, kar je sicer do neke mere razumljivo, ne pa tudi opravičljivo.

Okrajna revija pevskih zborov v Postojni je to mišljenje v nekaterih pogledih korigirala, vendar pa vseh trditev ni mogla ovreči. Predvsem je dokazala, da deluje v okraju še vedno precej pevskih skupin, ki s svojimi dosežki ne dokazujejo samo vztrajnega in nepretrganega dela, temveč kažejo tudi resno stremljenje k izpopolnitvi; to je bilo očitno posebno pri tistih zborih, ki niso prekoračili le običajne povprečnosti, temveč celo presegli vsakršno, še tako optimistično pričakovanje. Potemtakem res ne moremo govoriti o usihanju zborovske dejavnosti, niti o pojemanju zanimanja zanjo, prej bi lahko trdili, da gre v zadnjem času celo za njeno poživitev, za ponovni razcvet. Po drugi strani pa spet ni mogoče zanikati trditev, ki gredo na račun pasivnosti mladine. Nepristranskemu opazovalcu se sama od sebe vsiljuje teza, ki podpira uvodoma omenjeno splošno mnenje, teza, da je mladino moč pridobiti za amatersko udejstvovanje le v dveh primerih: v industrijskih okoliših, kjer že poklic združuje mlade ljudi, in pa v manjših naseljih, kjer so možnosti za najrazličnejša razvedrila skromnejše. Nedeljska revija je pokazala, da je to res, obenem pa je opozorila na problem, ki bi utegnil imeti daljnosežne posledice, kajti pomladitev pevskih zborov je trenutno nujnejša mimo vsega ostalega, saj je od nje odvisna vsa bodočnost amaterske glasbene dejavnosti.

Kot kulturno-umetniška prireditev je bila revija zborov pestra in zanimiva. Pestra zaradi raznolikosti nastopajočih ansamblov, zanimiva pa zato, ker je zapustila množico vtisov in presenetila z nekaterimi izrednimi dosežki. Od trinajstih pevskih skupin, ki so se predstavile na prireditvi, so nastopili trije okteti, en ženski, en mešani zbor ter devet moških zborov s skupno čez tristo pevci.

Kar zadeva kvaliteto posameznih skupin, je bila v celoti zadovoljiva, saj ni zdrknila nikjer pod solidno povprečje, marsikje pa ga je močno prekoračila. Ne bi se rad ustavljal pri vsakem zboru posebej, vendar pa je nekaj le treba omeniti: v Podnanosu, Braniku in Ajdovščini vodijo pevske zbore trije mladi, nadarjeni in šolani dirigenti, ki so dali tem skupinam pečat svoje osebnosti. Ta pečat se je odražal tako v okusnem in sodobnem izboru pesmi, kakor v kvaliteti petja, in prav tako v oblikovanju posameznih skladb, kakor v sugestivnosti poustvarjanja. Podobno je bilo čutiti pri obeh zborih iz Izole, ki ju tudi vodi poklicni glasbenik. Končni sklep se ponuja sam: dirigent je tisti, od katerega v prvi vrsti zavisita napredek in uspeh zbora. Če ima pevovodja jasno predstavo o umetnini in ve, kaj sta hotela pesnik in skladatelj povedati, ni nobenega razloga, da ne bi te predstave tudi realiziral, posebno če ima na voljo pevce, kakršne smo slišali v Postojni. Da sodi med dirigentove naloge tudi skrb za pravilno in jasno izgovarjavo, ni treba posebej poudarjati, čeprav je bilo na nedeljski reviji prav v tem pogledu največ spodrsljajev. Tu ne mislim na pretirano široke vokale, ki so pač primorski tipikon in regionalna značilnost, temveč preprosto na jasno in razumljivo izgovarjavo, saj je pri enem ali dveh zborih poslušalec komaj ujel tu in tam kako besedo. Pevovodja se mora zavedati, da je beseda sestavni del pesmi in da od nje v znatni meri zavisi vtis, ki ga bo odnesel poslušalec.

Naj ob koncu ponovim: revija pevskih zborov v Postojni predstavlja velik uspeh tako za nastopajoče, kakor za prireditelje, ki lahko z optimizmom gledajo v bližnjo bodočnost. Ni strahu, da bi na Primorskem petje izumrlo.

OB RAZSTAVI SLIK CVETKA VENDRAMINA

Človek, ki je tiho ustvarjal

Navajeni smo, da pred razstavo kakega slikarja že vnaprej vemo vse o njem in njegovih delih. O Vendraminu nismo vedeli ničesar. Dolga, dolga leta je tiho ustvarjal, se sam izpopolnjeval v tehniki, ki zahteva ogromnega potrpljenja, in se poglabljal v študij narodnih noš.

Potem se nam je prikazal kot blisk. Prvega maja smo v avli upravne palače v Novi Gorici otvorili razstavo njegovih odličnih dekorativnih slikarskih del, ki prikazujejo jugoslovanske narodne noše. Presenetila nas je tehnika njegove slikarske izvedbe, ki je neobičajna in za nas povsem nova. V njej se namreč že znanemu načinu slikanja na steklo pridružuje tehnika aplikacije kristalov, oziroma koloriranih stekel, ki ustvarjajo barvno-dekorativne ornamente v spodnji plasti slik.

Ta tehnika se izredno sklada s samo motiviko predvsem zato, ker Vendramin figure svojih ljudskih noš stilizira tako v formalnem, kot tudi v barvnem smislu in dosega s tem izreden, vizualni učinek, ki temelji ne samo v figuraliki risbe, ampak tudi v refleksih, ki jih izžareva spodnja plast barvnega in različno oblikovanega stekla.

Slike so izredno primerne za dekoracijo boljših restavracijskih in gostinskih lokalov in to ne samo zaradi prikladne motivike, ampak tudi zaradi zelo primerne tehnične izvedbe.

Obisk razstave je že v prvih dneh presegel vsa pričakovanja in s tem je javnost pravzaprav že dala slikarju svoje priznanje. Vsekakor zasluženo priznanje, saj gre človeku, ki je tako vztrajno in samostojno ukvarjal, vsa pohvala in tudi pobuda k nadaljnjemu delu. (df)

Dijaki 2. razreda koprske gimnazije na dvorišču šolske stavbe, ki je stara že več kot 700 let

»RESNEJE SE BOM UČILA...«

Dijaki 2. razreda koprske gimnazije so bili na praksi v 22 delovnih organizacijah

Učni program reformirane gimnazije med drugim predvideva določeno tehnično izobrazbo dijakov. Zato naj bi imeli v prvih dveh razredih teoretični in praktični tehnični pouk, v tretjem razredu tritedensko prakso v delovnih organizacijah, v četrtem razredu pa bi se že specializirali po strokah, ki so si jih izbrali za bodoči poklic, oziroma za nadaljnji študij.

Reformirani pouk se zdaj uveljavlja v naših gimnazijah šele drugo leto, vendar pa le teoretični del, za prakso pa ni na razpolago delavnic in druge opreme. Zato je koprska gimnazija letos organizirala proizvodno delo za dijake drugih razredov. Najprej so izvedli anketo, v kateri so dijaki zapisali svoje želje in načrte za bodočnost. Na podlagi teh podatkov sta vodstvo gimnazije in vodja tehničnega pouka na šoli tovariš Ciril Memon dogovarjala s podjetji. Pri teh dogovorih ni bilo težav, podjetja so z velikim razumevanjem sprejela koprske gimnazijce na enotedensko prakso. Bilo je to 22 delovnih organizacij v koprski in izolski občini in le redka so bila tista podjetja, ki so odklonila delovno prakso, kot je bil to primer v Delamarisu v Izoli. Delovne organizacije, ki so praktikante sprejele, pa so bile: Avtomotoservis Koper, Bolnišnica Izola, Bolnišnica za TBC Valdoltra, Iplas Koper, Investbiro Koper, Lekarna Koper, Lekarna Izola, Luka Koper, Ljudska knjižnica Koper, Knjigarna Koper, Študijska knjižnica Koper, Mehanotehnika Izola, Muzej Koper, Radio Koper, Zdravstveni dom Izola, Stavbenik Izola, Toplovod Koper, TV-servis Koper, Tomos Koper, Turistbiro Koper, Turistbiro Izola in Splošna ambulanta Koper. V vseh teh delovnih kolektivih ne samo, da so gimnazijce prijazno sprejeli, ampak so se tudi zares potrudili, da so jim čim več pokazali in jih naučili — seveda, kolikor je mogoče v tako kratkem času. Zato ni čuda, da dijaki navdušeno govore o svojih mentorjih v podjetjih, da jih delo ni razočaralo, temveč pritegnilo in še bolj utrdilo željo za bodočim poklicem, ki so si ga v mislih že izbrali. Prav to pa je med glavnimi nameni prakse: dijaka naj pripravi, da bo laže stopil v življenje in si izbral poklic, primeren svojim nagnjenjem in sposobnostim.

Zaprosili smo tovariša Memona, naj nam pove, kaj so pridobili dijaki na praksi. — Spoznali so življenje v obratih in svoj bodoči poklic, — je rekel, — ponekod pa so se že dogovarjali za proizvodno delo tudi med počitnicami in celo za štipendijo. V tem vidim uspeh naših skupnih prizadevanj. V bodoče, ko bo proizvodna praksa trajala tri tedne, pa bodo gotovo ti uspehi še vidnejši. Zelo koristno bi bilo, če bi lahko podjetja vnaprej planirala, koliko praktikantov in na katera delovna mesta bi sprejela. To bi nam v šoli kaj koristilo. V bodoče bomo namreč imeli tri paralelke in bo to pomenilo okrog sto dijakov. Žal je bilo letos premalo časa za organizacijo te prakse in tudi teden dni je premalo, da bi se dijak na delovnem mestu dodobra vživel. Želeli smo, da bi dijaki prisostvovali sejam delavskih svetov in upravnih odborov, da bi dobili čim bolj popolno sliko o delovni organizaciji kot celoti. Žal, ni bilo v tem času nikjer nobene seje. Pisali pa so dijaki dnevnik, v katerega so vsak dan zapisovali svoje vtise, opazovanja in ugotovitve.

In kot zanimivost še nekaj izjav dijakov in citatov in njihovih dnevnikov, ki jasno kažejo, kako koristna je bila ta proizvodna praksa:

— Helena je bila v izolskem Zdravstvenem domu. Sodelovala je pri zdravstveni administraciji, na delovnem mestu medicinske sestre in asistirala pri pregledu otrok v ordinaciji. V dnevnik je zapisala: pravkar je vstopil prvi bolnik, diagnoza je — ošpice. Potem je bil na vrsti droban deček, ki je imel mumps, deklica z rdečkami, vnetje srednjega ušesa, vnetje ledvic in še cela vrsta bolezni. »Že od nekdaj me je zanimala medicina, — pravi Helena, — zdaj me še bolj!«

— V koprskem Investbiroju so bile kar štiri. Risale so in računale. Jasna pravi: »Prehitro je minilo! Na oddelku smo bili sami mladi in zelo dobro smo se razumeli!«

— V Iplasu so se prav posebno potrudili, da so njihovi praktikanti čim več spoznali. Delali so sicer v laboratoriju, kar je bilo Alenki, ki jo veseli kemija, še posebno všeč, toda razkazali so jim tudi obrate izven Kopra.

— Milan je že pravi stavbenik, čeprav še vedno misli tudi na arhitekturo. Zato je tudi bil pri Stavbeniku v Izoli, kjer se je precej dobro seznanil z delom in z gradbenim materialom. »Na razpolago so mi dali tudi načrte in literaturo, kar mi je zelo pomagalo,« se navdušuje še zdaj, ko govori o svoji praksi.

— V Tomosu jih je bilo osem. Sprejeli so jih in jim vse razložili, delali so v tehnološkem oddelku, kar je fante zelo veselilo.

— Precej jih je bilo tudi na Radu Koper. Bili so pri tehniki, snemali so, montirali trakove, bili na terenu. Seznanili so se z delovanjem zamotanih radijskih naprav.

— V Luki so bolj gledali kot delali, razložili pa so jim zgodovino in perspektive Luke, medtem ko so v Mehanotehniki poskrbeli, da so delo celo menjali.

— Tatjana je bila v koprskem Turistbiroju. Seznanila se je s pisarniškim delom in celo tipkati je poskusila. »Kmalu sem se navadila, da nisem več tovarišic neprestano nadlegovala z vprašanji,« piše v dnevniku. Zelo je bila vesela, ko so jo povabili na izlet s skupino Nemcev, ki jih je vodič peljal v Portorož, Poreč in Plavo laguno. Takrat je Tatjana spoznala tudi drugo plat medalje in v dnevnik je zapisala: »Resneje se bom morala učiti, posebno jezikov, veliko mora človek znati...

— Jasna je bila v Študijski knjižnici. Včasih je imela rada samo knjige, zdaj pa ima rada tudi delo z njimi. Ni bila preveč prepričana o svojih načrtih za bodočnost, zdaj ve: knjižničarka bom. V svojem dnevniku je natanko opisala vse oddelke v knjižnici, pot knjige od prejema do mesta na polici, kjer čaka bralca. In zadoščenje je bilo, ko je lahko knjigo izročila tistemu, ki jo je želel.

Tako in podobno v dnevnikih 58 koprskih gimnazijcev. V izjavah njihovih mentorjev pa nobene graje in v potrdilih vodstev delovnih organizacij nobene pritožbe, da so bili nedisciplinirani, ali da so motili delovni proces. To pa pomeni že uresničevanje reformirane gimnazije, seveda v tistem obsegu, ki ga dovoljujejo sedanji neprimerni in nezadostni prostori. Upajmo, da bodo uresničene napovedi o letošnji adaptaciji gimnazijske stavbe. Z. L.

Razgovor o vlogi italijanskega filma

Direktor italijanske revije Cinema Nuovo dr. Guido Aristarco je imel v Kopru, v prostorih italijanskega kulturnega krožka »Antonio Gramasci«, zanimiv razgovor o vlogi italijanskega filma v sodobni italijanski družbi. Razgovora znanega filmskega kritika in kritika so se udeležili koprski novinarji ter profesorji, dijaki in skupina dijakov višjih razredov italijanskih šol na obalnem področju.

15 let Levstikovih nagrad

Letno izda Mladinska knjiga okrog 200 naslovov — Prihodnje leto nagrade tudi za diplomske naloge študentov in dijakov — Založniški program za leto 1965 že v razpravi

Žirija za podelitev Levstikovih nagrad pri založbi Mladinska knjiga v Ljubljani je podelila nagrade za leto 1964. Prvič so podelili pri založbi Levstikove nagrade leta 1949, tako da je letos to petnajsta podelitev. Slavnostni pečat dala poleg običajne razstave izbranih knjig in ilustracij še retrospektivna razstava vseh nagrajenih del in svečana podelitev nagrad založbe lansko leto. Razen tega so uredniki založbe priredili tiskovno konferenco, na kateri so govorili tudi o založniški in programski politiki mladinske knjige.

Letošnjo Levstikovo nagrado so prejeli: KAJETAN KOVIČ za zbirko otroških pesmi FRANCA IZPOD BALANCA, BREDA SMOLNIKAR za prvo knjigo OTROCKI, ŽIVLJENJE TECE DALJE, oba za izvirno leposlovno delo; za izvirne ilustracije so nagradili ŠTEFANA PLANINCA (v knjigi »Pesmi za otroke«) in IVA SELJAKA-ČOPIČA, (v Andričevi knjigi »Aska in volk«); nagrado za izvirno poljudnoznanstveno delo pa je dobil CIRIL CVETKO za knjigo OPERA IN NJENI MOJSTRI.

Za prihodnje leto pa je založba razpisala razen običajnih še nekaj izrednih nagrad, in sicer enkratno izredno nagrado za leposlovna in poljudnoznanstvena dela za otroke ali za maldino ter za nekatere ilustracije. Za literarna dela razpisujejo dve nagradi, in sicer za izvirni tekst s partizansko tematiko in izvirni tekst za šolarje od 10. do 14. leta. Za poljudnoznanstveno delo bodo podelili nagrado za najboljšo biografijo naših velikih ljudi, za ilustracije pa so razpisali pet nagrad za določene knjige. To naj bi bila slikanica velikega formata ljudske pravljice za otroke do 10. leta, ilustracija Seliškarjeve pesnitve Bratovščina Sinjega galeba, Janevskega Sladkornega možička, Copića Oslovska leta in Martićeve Pirgo.

Novost pri Mladinski knjigi — in pri naših založbah sploh — pa je razpis nagrad za diplomante na srednjih, na višjih pedagoških šolah, na fakultetah in na akademijah, in sicer za diplomske naloge z različnimi temami: izvirna mladinska igra in izvirna knjižna ilustracija po drugi svetovni vojni, razvoj slovenske slikanice za otroke, ilustracije v jugoslovanski mladinski knjigi in uporaba poljudnoznanstvene knjige pri pouku.

Vse te izredne nagrade bodo podelili prihodnje leto skupaj z običajnimi vsakoletnimi Levstikovimi nagradami.

Mladinska knjiga je razpisala te dopolnilne nagrade v zvezi s svojim razširjenim programom. Že letos smo bili priča, da je svojo specializirano dejavnost (izdajanje vseh zvrsti slikanic, knjig, učbenikov in priročnikov za mladino ter petih periodičnih glasil) razširila še na izdajanje gramofonskih plošč, likovnih reprodukcij in eksperimentalnih omaric. Zdaj ima letni program založbe okrog 200 naslovov, statistični podatki pa pravijo, da pride na vsakega prebivalca v Sloveniji ena knjiga te založbe. Za svojo specifično dejavnost je EMKA poludnik založniške kooperacije med jugoslovanskimi založbami, sodeluje pa tudi s številnimi tujimi založbami s sorodno dejavnostjo. Plod tega sodelovanja so kvalitetna in poceni dosegljiva dela za otroke in mladino. V sodelovanju z jugoslovanskimi založbami je izšlo lani 24 del (tudi v petih inačicah), nekaj pa tudi s tujimi, tako da so nekatera dela izšla tudi v devetih jezikih. Pri tej dejavnosti pa ima založba težave, ker ni na tržišču dovolj papirja, tako da ne more izpolnjevati svojih obveznosti.

V prihodnje namerava Mladinska knjiga svoj založniški program še znatno obogatiti. Poskrbeli so tudi za demokratizacijo in popestritev programa s tem, da so imenovali zunanje honorarne urednike za posamezne zbirke. Obenem pa so dali že v razpravo osnutek založniškega programa za leto 1965, do oktobra letos pa bo izdelan tudi osnutek programa za leto 1966. (Z. L.)

novitete na knjižni polici

SIGRID UNDSET: OLAV, AUDUNOV SIN — Ta obsežni zgodovinski roman v dveh zajetnih knjigah je pošla na knjižni trg koprska založba Lipa. Prevedel ga je iz norveščine Janko Moder, opremil pa Milan Arh.

Nobelova nagrajenka Sigrid Undsetova je zaslovela zlasti s svojimi cikličnimi romani iz norveške preteklosti. Vendar pa ta časovni premik slu- pisateljici bolj kot zunanji okvir zato ne poudarja zgodovinskih in političnih dogodkov tistega časa, ampak išče vedno in vsepovsod le človeka, njegovo notranje in zunanje bistveno življenje, njegov odnos do sočloveka, do narave in tudi do samega sebe. V pisateljskem opusu Undsetove prvi je bil »Vigaljot in Vigdis«, drugi »Kristina, Lavransova hči« (izdala pred časom koprska založba Lipa) in tretji je »Olav, Audunov sin«. Pozneje sta sledila druga dva, mogočno zasnovana ciklusa. In kot je v »Kristini« osrednja oseba notranje močna ženska in njena izredna usoda, je v »Olavu« v središču moški s svoje značilno miselnostjo in ravnanjem. Mojstrsko prepričljivo umetniško pero je tudi tokrat ustvariti tako tipičen »ženski« in »moški« roman z vsemi dognanimi psihološkimi odtenki, kot se je posrečilo Undsetovi s »Kristino« in »Olavom«.

Zvest svojemu načelu, da je ljubezen svobodna etična odločitev obeh partnerjev, zaplete pisateljica svoj roman po vzoreu častitljivih nordijskih sag. Dva življenjska partnerja sta Olav in Ingunn, imata se rada od prvih nog do pozne starosti. Toda življenje jima splete čudna naključja. Nad Olavom visi tragična krivda umora. Glavni motiv romana je razkol med notranjo človekovo pravičnostjo in med zunanjimi, mehaničnimi in birokratskimi posegi, ki te krivde ne morejo odpraviti. Tako Olav vse življenje nemirno bega, pada iz skrajnosti v skrajnost, vendar ne najde resničnega etičnega in moralnega povračila in zadoščenja za krivico, ki jo je storil nad tujim življenjem. Ob glavnem junaku pa spoznamo še galerije prednikov in kroniko živih ljudi z vsemi njihovimi problemi in strastmi.

Nova knjiga v slovenskem prevodu bo prav gotovo postala med najbolj branimi in iskanimi, zlasti pa se je bodo razveselili ljubitelji obsežnih romanov in nordijske pravljičnosti.

A. S. Puškin: PESMI — DVE PRAVLJICI — Posebnost te izdaje v zbirki Sivi kondor Mladinske knjige je dvojezičnost, na desni strani je izvirno rusko besedilo, medtem ko teče na levi strani slovenski prevod. Prireditelja izdaje Vera Brnčičeva je izbirala med prevodi Otona Župančiča, Boža Voduška in Mileta Klopčiča. Izbor zaključuje kratek prikaz Puškinovega življenja in opombe in razlaga pesmi. Dodana je še razlaga tistih besed, ki jih ni najti v navadnem slovarju.

Vladimir Mináč: SMRT HODI PO HOSTAH — Prvič je izšel ta roman v Bratislavi leta 1948 in od takrat je doživel v slovenščini že tri ponatise. Slovenski prevod je oskrbel Viktor Smolej za zbirko Ljudska knjiga Prešernove družbe. Čas dogajanja romana je druga svetovna vojna, borba za svobodo, trpljenje v taboriščih. Konča se 9. maja 1945, ko so se ljudje, ki so ušli smrti, vračali domov. Vse je prevevala vroča želja, da ne bi bilo nikoli več vojne

GORIŠKO GLEDALIŠČE

V soboto, 16. maja ob 20. uri: Branko Hofman: »Zvezde na jutranjem nebu«, drama v enem dejanju. Gostovanje v Prvačini.

V nedeljo, 17. maja ob 17. uri: L. Stevens »Zakonski vrtiljak«, komedija v dveh dejanjih. Gostovanje v Desklah.

V petek, 22. maja ob 20. uri: L. Stevens »Zakonski vrtiljak«, komedija v dveh dejanjih. Predstava na vrtu kavarne »Park« hotela v Novi Gorici, v okviru »praznika češenj«.

Izredno glasbeno doživetje

V soboto, 9. maja, smo v Šempetru doživeli izreden glasbeni večer. Gostovali so člani ljubljanske Opere: sopranistka Nada Vidmar, tenorist Rajko Koritnik in pianist Hubert Bergant.

Kljub temu, da smo si od tega koncerta že vnaprej mnogo obetali, je sam nastop presegel vsa pričakovanja. Izvedba obeh prvakov ljubljanske Opere, kot tudi pianista, je bila na izredni višini. Čudoviti glas Nade Vidmarjeve se je v svoji dovršeni harmoniji razlil po dvorani in izvabil iz publike burne aplavze. Izreden je bil tudi Koritnik. Vse, kar je zapel, je bilo umetniško tako popolno in polno mladostnega žara, da je poslušalce prevzelo. Arijo iz Rigoletta je moral na zahtevo publike še enkrat ponoviti. Tudi pianist Bergant je s svojim izrednim doživetim in tehnično izpopolnjenim podajanjem navdušil. Chopinovo Polonezo je naravnost čudovito interpretiral.

Še posebej smo vsem trem lahko hvaležni zaradi njihovega razumevanja in prilagodljivosti, saj so rade volje k svojemu repertoarju dodali še nove, neprogramirane točke. Šempetrski oktet, ki bi bil moral nastopiti z osmimi pesmimi, je namreč v zadnjem trenutku odpovedal zaradi nenadne obolelosti prvega tenorja. Vendar je, zahvaljujoč se dobri volji gostujočih, koncert trajal eno uro in četrt in tako v polni meri zadovoljil publiko.

Tudi o njej — publiki namreč — je vredno nekaj spregovoriti. Saj je res zbrano, poglobljeno in doživljajoče spremljala vse izvajanje umetnikov in tako dokazala, da je prebivalstvo Šempetra in okolice — in med njim tudi mladina — izredno dovzetno za lepo, umetniško petje in glasbo.

Zato lahko upamo, da gostujočim umetnikom ni bilo žal, da so darovali ta večer svojim primorskim rojakom in da se bodo v kratkem še — kot so tudi obljubili — radi vrnili med nas.

Organizatorju, delavsko prosvetnemu društvu Svoboda »Prešern« iz Šempetra pa tudi vsa čast za brezhibno organizacijo koncerta, kot tudi za njegovo redno in sistematično skrb pri organiziranju kvalitetnih umetniških prireditev, ki tako mnogo pomenijo za kulturno rast našega prebivalstva.

Duša Ferjančič

Z izrednega občnega zbora NK Delamaris

Kdo naj ureja parke?

Upravni odbor Delamarisa je med tednom sklical izredni občni zbor zaradi izredno težkega finančnega stanja. Prisotnih je bilo nad 100 članov in simpatizerjev tega požrtvovalnega nogometnega kolektiva. Pogrešali pa smo spet predstavnike občine in množičnih organizacij. Vsaj občinski odbor Socialistične zveze bi lahko poslal svojega zastopnika, saj se je Socialistična zveza koprskega okraja močno zavzela za reševanje perečih vprašanj na področju telesne vzgoje in terenske organizacije bi bile na osnovi sklepov nedavne tribune SZDL o telesni vzgoji dolžne stvarem konkretno pogledati v oči.

Iz poročila in iz razprave je bilo razvidno, da je nogometni klub temeljito pregledal vse postavke proračuna in se omejil res na najbolj nujne izdatke. Proračun predvideva 3,998.000 dinarjev izdatkov, in sicer: stroški prevoza na tekme SCL 1,296.000, hrana igralcem po tekmah na gostovanju in doma ter malice po treningih 790.000, zavarovanje igralcev 224.000, oprema igralcev prvega in mladinskega moštva 550.000, stroški za gospodarja in za vzdrževanje objektov 414.000, trener prvega in mladinskega moštva 610.000, prijateljske tekme in drugo 330.000. Proračun torej ne predvideva nobenih posebnih nagrad in celo ne povračila za izgubljene ure na delovnem mestu. Predvideva samo golo nadomestilo v hrani za izgubljeno energijo na treningih in tekmah, ki ga od delavcev s skromnimi prejemki res ne moremo zahtevati.

Prav to je bil razlog za ogorčeno obsodbo gonje, ki se je pojavila v zadnjem času proti nogometašem Izole s strani posameznikov. Vsi diskutanti so obsodili nedavni članek v Primorskih novicah kot zlonameren in izkrivljen. Resnica je namreč povsem drugačna. Nogometaši Delamarisa nimajo danes niti toliko denarja, da bi šli lahko odigrat prijateljsko tekmo v Koper, posamezniki trenirajo bosi, ker nimajo copat, vsa moštva skupaj imajo na razpolago le dve žogi, trener že delj časa zastonj opravlja svoje delo, opremo brezplačno perejo žene igralcev, trener mladinskega moštva iz svojega žepa kupuje mladincem malice in čaj itd., itd. Tako v resnici izgleda toliko razvpito »razsipništvo« in »profsionalizem«. Diskutanti so upravičeno javno vprašali, kakšne cilje zasledujejo posamezniki, ki so se postavili proti nogometu? Odkod je dobil članker v »Primorskih novicah« podatke, ko ga nikoli in nikjer ni nobeden videl ne na tesmah, ne na treningih, ne na potovanjih in niti tam ne, kjer bi najprej moral biti, to je na sestankih nogometašev. Če se nekdo zaletava v napake, potem je treba te napake dokazati, poiskati primeren način, da se odpravijo, če pa ni volje za odpravo napak, pa naj nogometni klub razpustijo. To bi bila edina zdrava pot, ne pa se za kulisami boriti proti nogometu.

V vsej tej gonji ima precej čudno turo. Več diskutantov se je vprašalo, vlogo občinska zveza za telesno kulzakaj ni bila občinska zveza izvoljena, ampak imenovana, kar je proti demokratičnim principom voljenja predstavniških organov. Posledice tega nosi najbolj nogomet, saj je v občinski zvezi en sam predstavnik nogometa in še tega po navadi ne vabijo na seje. Občinska zveza je postavila monopol nad vsemi sredstvi, ki se stekajo za namene večine športnikov v izolski občini. Eno je namreč jasno: Izola je občina s skromnimi dohodki in nemogoče je gojiti na desetine panog. Zato že mejijo na primitivizem razne primerjave, koliko je dobila ta ali ona panoga. Naj se recimo kdo jutri spomni in ustanovi v Izoli še rugby, kotalkanje, golf, tenis in še 30 drugih panog, pa bo prišlo na vsakega morda 5 tisoč dinarjev. In še bolj bodo lahko pokadili nogometašem pod nos: Poglejte, na vsakega pride komaj 5 tisoč dinarjev, vi pa hočete milijone.

Zdaj smo namreč pri bistvu vprašanja. Že tovariš Zemljarič se je na posvetovanju v Kopru odločno zavzel za določeno prioriteto v športih na posameznih področij, pri čemer je treba upoštevati specifičnost posameznih področjih in tradicijo. V Izoli morata imeti prednost veslanje in nogomet, to je panogi, ki imata že večdesetletno tradicijo. Ostale panoge morajo pač to razumeti. Pri vsem tem pa je treba upoštevati, ali neka panoga tekmuje v lokalnem okviru, ali v višjem razredu. Ko so odbojkarji tekmovali v republiški ligi in so potovali v oddaljene kraje, se nad tem ni nobeden spotikal. Če pa potujejo nogometaši v Mursko Soboto, Maribor, Celje itd., pa se pojavijo v časopisih članki, koliko se zapravi za nogomet. Poleg tega se pojavljajo trditve, da so nogometaši zapravili 26 tisoč dinarjev za večerjo v Portorožu in da je to razsipništvo. V resnici je šlo za skupno večerjo gostujočih nogometašev iz Švice in domačinov. Vprašujemo se, kateri objektivni človek bi se na primer spotaknil ob skupni malici tržaških in domačih odbojkarjev po končani tekmi, saj je to povsem nujna vljudnostna poteza ki jo je treba samo pozdraviti, ne pa grajati.

V razpravo sta posegla tudi predstavnik strokovnega odbora za nogomet pri okrajni zvezi za telesno kulturo Boris Košele in sekretar Nogometne zveze Slovenije, Boris Košele je govoril o finančnih težavah na sploh, kar zadeva financiranje športa na koprski obali. Predlagai je, naj bi čimprej uredili razmere in pomagali klubu. Sekretar Nogometne zveze Slovenije pa je poudaril veliko tradicijo nogometa v Izoli in da je treba storiti vse, da se ohrani edino zastopstvo koprskega področja v republiškem nogometu. Zato je predlagal, naj bi v najkrajšem času sklicali sestanek novega upravnega odbora in vseh zastopnikov političnih in drugih organizacij, da bi stvari postavili na pravo mesto.

Tudi mi pozdravljamo ta predlog, saj je nesmiselno, da gredo stvari naprej tako, kot so začele iti. Bojkotiranje občinske zveze za telesno vzgojo je nezdrav pojav in njihov predlog, naj gredo nogometaši urejati parke, če hočejo imeti sredstva, meji že na cinizem. Toda vprašamo se, čemu ta investicija, če ne pustiio klubu dihati in če morajo za vsakih sto dinarjev sproti modelovati in predlagati račune.

Na tem sestanku naj bodo tudi prisotni predstavniki kombinata Delamaris, saj to, kar se dogaja z društvom v zadnjem času, krši tudi ugled kombinata. Želimo si, da bi ta sestanek povsem uspel, da bi našli skupni jezik in da ne bi razočarali na stotine pristašev te, najboli priljubljene športne panoge v Izoli. Mislimo tudi, da je treba končno dati priznanje tudi požrtvovalnim funkcionarjem izloskega nogometnega kluba, kajti brez njihovega nesebičnega entuziazma, kakor je poudaril tudi sekretar NZS, ne bi bilo tolikih uspehov in marsikdo, ki bi mu podrl igrišče in garderobe in mu tudi pozneje metal polena pod noge, bi že zdavnaj vrgel puško v koruzo. V teh ljudeh marsikdo, ki mu nogomet ni pri srcu, gleda prenapeteže, kar pa je daleč od resnice. Na izrednem občnem zboru so prav ti ljudje povedali, da so in da bodo podpirali tudi druge, zlasti vodne športe. Njihovo revoltiranje je bilo samo odgovor na gonjo proti nogometu. Hočejo samo, da se stvari postavijo na pravo mesto. In postaviti se morajo 19. maja, ko bo sestanek na višji ravni, na katerega so povabljeni tudi predsednik Zveze za telesno kulturo Slovenije tov. Zemljarič in še nekateri predstavniki republike in okraja.

»Tarcentina« v Novi Gorici

Ljubiteljem nogometa na Goriškem se obeta izredna priložnost s tem, da bo jutri na novogoriškem stadionu na sporedu mednarodna prijateljska nogometna tekma med »Tarcentino« iz Tarcenta pri Vidmu in domačo enajstorico »Gorice«.

Sobotno srečanje v Novi Gorici bo drugo po vrsti. V prvi tekmi lansko leto v Tarcentu so zmagali Italijani s 3:1. Kakšen bo izid jutrišnjega srečanja je težko govoriti. Brž kone pa drži, da bosta moštvi prve slovenske lige »Gorica« in član italijanske C lige »Tarcentina« pokazali vse svoje odlike z enim samim namenom, da doseže kar najboljši rezultat v tem zanimivem srečanju. Prepričani smo torej, da bomo gledalci jutri ob 17. uri prišli vseskozi na svoj račun in si bo tekmo ogledalo rekordno število gledalcev.

Maribor B - Gorica 4:2

V nedeljskem prvenstvenem srečanju v Mariboru Novogoričani praktično niso imeli kaj izgubiti. Tekma z enajstorico Maribora B se namreč ne šteje v prvenstvo. Kljub temu pa so srečanje vzeli resno in so v Maribor odšli z enim samim namenom, da iz srečanja »izvlečejo«, kar najboljši rezultat. Prikazali so lep in predvsem borben nogomet ter bili povsem enakovreden nasprotnik domačinom. Zanimivo je omeniti, da so Novogoričani v 28. minuti po golu Aniča prišli v vodstvo, kmalu zatem pa so gostje izenačili in do konca drugega dela rezultat še povišali na 2:1. Tudi v drugem delu so imeli domačini pri streljanju na vrata več sreče, to pa jim je tudi pripomoglo k zmagi. Za Novogoričane je bil v drugem delu uspešen Uršič, ki je potresel mrežo gostov v 75. minuti.

Za »Gorico« so igrali: Brezavšček, Trpin, Ušaj, Anič, Torlakovič, Mozetič, Jug, Križaj, Uršič, Vranješ in Faganel.

V mladinskem srečanju so Novogoričani doživeli pravo katastrofo in so jih mladi igralci Maribora premagali z visokim rezultatom 7:0. (a)

Občinsko prvenstvo

V nedeljo je bilo v Braniku občinsko prvenstvo v igri med »štirimi ognji«, ki ga je organizirala Komisija za splošno telesno vzgojo pri Občinski ZTK Nova Gorica. Na prvenstvu je sodelovalo 8 moških in štiri ženske pionirske vrste iz društev »Partizan« v občini. V lepih in napetih borbah so pri pionirjih zmagali Kanalčani pri pionirkah pa Novogoričanke.

Okrajno prvenstvo v orodni telovadbi

V nedeljo je bilo okrajno prvenstvo v orodni telovadbi, na katerem je sodelovalo 8 društev »Partizan« iz koprskega okraja. Ženske so tekmovale v Dornberku, kjer je nastopilo 32 mlajših pionirk. Zmagala je Blažičeva iz Mirna pred Veljanovo-Sežana in Trobčevo Miren. Moški so nastopili v Sežani. Tekmovalo je 22 mlajših in 7 starejših pionirjev ter 8 mladincev. Pri mlajših je zmagala ekipa Nove Gorice pred Idrijo in Sežano. Pri starejših pionirjih so tekmovali samo Novogoričani. Udeležba mladincev je bila skromna.

Prijetno so presenetili Idrijčani, tako po številu kot kvaliteti.

Jugoslovanske športne igre

Uvodna večja prireditev v okviru jugoslovanskih športnih iger v novogoriški občini bo tekmovanje v odbojki, v nedeljo v Kanalu. Na tem tekmovanju bodo sodelovale ekipe številnih delovnih kolektivov, šol telesnovzgojnih organizacij, ustanov, JLA itd. s področja novogoriške občine. Predvidoma bo sodelovalo najmanj 16 ekip, ki se bodo v enodnevnih borbah pomerile za vabljiv naslov občinskega prvaka JŠI – 1964 v odbojki. Ta prireditev, kateri bodo sledile podobne prireditve za ostale športne panoge, bo vključila veliko število občanov, ki se s športom bavijo le občasno.

Občinska zveza za telesno kulturo v Novi Gorici, organizator iger, si prizadeva, da bi bile I. jugoslovanske športne igre v občini čimbolj uspel prikaz množičnosti in da bi ob koncu leta ugotovila, da je uspela pritegniti na stotine občanov, ki niso člani osnovnih telesnovzgojnih organizacij. Če se bodo ta prizadevanja uresničila, potem bodo igre dosegle svoj namen. Telesna kultura v novogoriški občini pa bo dosedanjim uspehom dodala še enega.

Kanalski odbojkarji so zopet gostovali. Tokrat v Kranju in Ljubljani. V soboto so premagali Triglav iz Kranja, v nedeljo pa so podlegli veteranom iz Bežigrada. Kljub prvemu porazu, pa še vedno vodijo na lestvici.

ČETRTA ZAPOREDNA ZMAGA

Kanalski odbojkarji so slavili v Kranju četrto zaporedno zmago z rezultatom 3:0 (15:7, 15:11, 15:8). V tej tekmi se Kanalci niso dosti trudili. Kranjčani niso bili dorasel nasprotnik odličnim Kanalcem, ki so brez naprezanja gladko zmagali.

RAZBURLJIV DERBY

V slovenskem derbyju je Kanal v Ljubljani tesno podlegel z rezultatom 3:2 (15:11, 11:15, 10:15, 15:9 in 15:4). To je bila zelo kvalitetna in razburljiva tekma. Odlični Tušar je gospodaril na mreži. Na žalost pa je bil sam, ker je Jerončič zaradi poškodbe igral le s skrajnimi napori. Kljub vsemu so Kanalci dobili drugi in tretji set. V četrtem setu je že kazalo, da bo Kanal slavil peto zmago, toda rutinirani nasprotnik je znal izkoristiti slabosti gostov in dobiti četrti set, ki je pomenil prvi poraz Kanala.

Kljub porazu Kanalci niso razočarali publike in številnih strokovnjakov, ki so se pohvalno izrazili o mladem kanalskem ligašu.

ODBOJKA

V počastitev obletnice službe državne varnosti je bil v Kopru na igrišču poklicne gasilske čete odbojkarski turnir, ki so se ga udeležile ekipe TNZ Koper, JLA Koper in TVD Partizan Izola.

Turnir je bil v popoldanskem času, zato so bila srečanja odigrana na dva dobljena seta. Rezultati srečanj: JLA : TNZ 1:2, Izola : TNZ 2:0 in Izola : JLA 2:0, Izola je popolnoma pričakovano in zasluženo osvojila prvo mesto.

*

V nedeljo, 17. maja s pričetkom ob 9. uri bo v Hrpeljah turnir v odbojki za člane za okrajno prvenstvo. Odigrani bosta dve kolj spomladanskega dela, nastopile pa bodo ekipe TVD Partizana iz Hrpelj, Sežane, Postojne in Izole.

Napornim tekmam na tujem sledita dve srečanji doma.

Za Kanal so igrali: Cargo, Tušar, Jerončič, Kolenc, Zefran, Strgar, Segala, Znidarčič in Perše.

LESTVICA

Kanal	5	4	1	14:4	9
Maribor	5	4	1	12:6	9
Bežigrad	4	3	1	10:5	7
Žirovnica	3	3	0	9:2	6
Triglav	4	2	2	6:8	6
Črnuče	4	1	3	5:10	5
Mežica	4	1	3	4:11	5
S. Bistrica	5	0	0	4:15	5
Novo mesto	3	1	2	5:6	4
Jesenice	3	1	2	5:7	4

-he-

KOŠARKA

Lesonit spet na prvem mestu

V petem kolu republiške košarkarske lige je Lesonit na domačem igrišču prepričljivo premagal Škofjo Loko s 66:39. Gostje so se uspešno upirali le v prvih minutah, ko je bilo stanje 12:12. Potem pa so naglo popustili in domačini so stalno večali vodstvo. Najboljš strelec je bil Grlj s 23 koši.

Lestvica:

Tivoli	5	4	1	333:275	8
Lesonit	5	4	1	204:240	8
Branik	5	4	1	311:290	8
Elektra	5	3	2	320:300	6
Ljubljana	5	3	2	305:286	6
Domžale	5	3	2	283:281	6
Ilirija	5	3	2	307:296	4
Škofja Loka	5	1	4	260:316	2
Svoboda	5	1	4	257:313	2
Triglav	5	0	5	232:310	0

V drugi republiški ligi so Tolminci zabeležili novo zmago. Premagali so Novo mesto z 68:39 ter se povzpeli na čelo lestvice. Druga dva zastopnika Primorske nista bila uspešna. Nanos je izgubil z Mostami z 52:71, Sežana pa z Medvodami s 55:56.

ŠAH

Čaven : Gorica 19:13

Tudi šahisti so počastili praznik ajdovske občine s tradicionalnim brzopeteznim turnirjem, ki se je odigral v hotelu »Planika« med šahisti domačega šahovskega društva »Čaven« in šahisti iz Nove Gorice. Igrali so na štirih deskah dvokrožno. Prvi dvoboj se je zaključil neodločeno 8:8, vtem ko so v drugem domači šahisti zaigrali bolj zanesljivo in zmagali 11:5. Skupni rezultat je torej 19:13.

Med posamezniki je bil najboljši Grgič, SD Čaven z sedmimi točkami, drugi Štepančič ŠD Gorica s šestimi točkami in tretji Šaša ŠD Čaven s petimi točkami.

Povratno srečanje bo prihodnji mesec v Novi Gorici.

(iš)

MEDNARODNO KAJAK PRVENSTVO ITALIJE

Novogoričan Spacapal tretji

Na reki Sezia pri Verallu v severni Italiji je bilo v soboto in nedeljo mednarodno prvenstvo Italije v kajakih na divjih vodah. V družbi tekmovalcev iz Francije, Zahodne Nemčije in Italije so nastopili tudi tekmovalci iz Jugoslavije, ki so jih zastopali kajakaši »Soških elektrarn« iz Nove Gorice.

Tekmovalni pogoji so bili izredno težki. Voda zelo hitra, proga pa zelo nevarna in je od tekmovalcev poleg smelosti zahtevala tudi velike tehnične sposobnosti. Novogoričani so se domov vrnili brez dveh čolnov, od katerih se jim je eden kar izgubil v razbesnelih brzicah. To pa je najlepši dokaz, ki nam nazorno pove s kakšnimi elementi so se morali tekmovalci spoprijeti na tej progi.

Kljub slabim pogojem pa je štiričlansko zastopstvo iz Nove Gorice v močni konkurenci doseglo solidne rezultate in se tako v spustu kot slalomu uvrstilo med najboljše. Najuspešnejši Novogoričan je bil tokrat Spacal, ki počasi prihaja v staro formo. V slalomu se je plasiral na odlično tretje mesto, v spustu pa je na 9 km dolgi progi zasedel 5. mesto. Mozetič se je v slalomu na 1000 m dolgi progi z 20 vratci uvrstil na 6. mesto, v spustu pa je bil osmi. Od ostalih je treba omeniti Poberaja, ki je v slalomu zasedel deveto mesto. Omembe vreden je tudi moštven uspeh Novogoričanov, ki so kot najboljša inozemska ekipa prejeli pokal tamkajšnje turistične zveze.

Balincarji Prvačine zmagovalci

V Novi Gorici je bil v nedeljo na sporedu polfinalni in finalni del tradicionalnega prvomajskega balinarskega turnirja. V zaključni del tekmovanja sta se uvrstili moštvi novogoriškega »Invalida« in igralci »Partizana« iz Prvačine. Po boljši igri je zmagal zasluženo »Partizan« Prvačina, ki je tako postal zmagovalec prvega letošnjega balinarskega turnirja v novogoriški občini, na katerega je sodelovalo 12 ekip. (a)

Novi uspehi Kopрčank in Pirančank

Obalni ženski rokomet se prav lepo razvija in oba predstavnika v republiški ženski ligi nizata uspeh za uspehom. Predvsem je treba pohvaliti Pirančanke, ki so premagale Branik na njegovem igrišču z 10:3. Domačinke so nastopile sicer nekoliko oslabljene, vendar je vprašanje, če bi bile kos razigranim Pirančankam tudi v primeru, če bi nastopile v najboljši postavi. Najboljša pri gostih je bila Bevčeva.

Naslednji dan so Pirančanke gostovale v Ptuju, kjer so pripravo novo presenečenje in visoko premagale Dravo s 7:2.

Kopрčanke pa so gostovale v Cnomilju in premagale domačo ekipo 5:2. Gostujoča ekipa si je zagotovila zmago že v prvem polčasu, ko je dosegla vodstvo 4:0. Po teh zmagah je začel Piran resno konkurirati za prvo mesto, medtem ko si je Koper vsem zagotovil obstoj v ligi in ostalo mesto v sredini lestvice.

Slovan	14	13	0	1	119:58 26
Siška	14	10	1	3	113:65 21
Piran	14	10	0	4	109:67 20
Kranj	14	8	2	4	102:81 18
Branik	15	7	2	6	111:94 16
Koper	15	6	1	8	79:94 13
Brežice	14	4	1	9	74:87 9
Drava	14	4	0	10	71:130 8
Črnomelj	14	3	1	10	77:118 7
Svoboda	14	1	2	11	66:127 4

Ajdovščina B : Dobravlje 19:17

V okviru občinskega praznika je bila v nedeljo v Ajdovščini rokometna tekma med B moštvom domačega kluba in moštvom rokometnega kluba »Partizan« iz Dobravelj. Zanimivi in dinamični igri enakopravnih nasprotnkov je prisostvovalo okoli 500 gledalcev. Toda domači so imeli večkrat pobudo v svojih rokah in zasluženo premagali goste s sicer tesnim rezultatom 19:17 (12:10). (iš)

ROKOMET

Vipava : Izola 8:8

V nedeljo sta se srečala v Vipavi člana primorske conske rokometne lige, domači RK Vipava in RK »Partizan« iz Izole. Po slabi in nezanimivi tekmi enakopravnih nasprotnikov sta se moštvi razšli z neodločenim rezultatom 8:8 (2:3). Srečanje je dobro vodil sodnik Copič iz Ajdovščine.

V predtekmi so se srečali mladinci obeh moštev in ženski ekipi. V obeh primerih so zmagali gostje, in sicer mladinci z rezultatom 19:30, ženske pa z rezultatom 0:22. (iš)

Piran zmagovalec v rokometu

V nedeljo je bil na sporedu odločilni spopad za naslov prvaka primorske conske rokometne lige. Igrali so prav so gostovali na tujem igrišču. Pirančani premagali vodeči Umag, 12:10. Zmaga je bila povsem zasluže na, saj so bili gostje hitrejši s v taktiki so prekosili domačine. S zmago se je Piran povzpel na lestvice in naslov prvaka mu je pr zaprav samo še teoretično ogro Drugo mesto bo zasedel Umag, pr ogorčena borba pa bo za tretjo me med Ajdovščino, Novo Gorico in ko Koper.

Še nekaj nedeljskih rezultato Nova Gorica : Buje 20:25, Vipava Izola 8:8 in Rudar Idrija : Luka Ko 16:26.

Istrsko primorska liga

V XV. kolu istrsko-primorske nogometne lige sta se v nedeljo, 10. maja pomerili moštvi NK Koper in NK Piran, tekmo pa je sodil Urbančič.

Že v prvih minutah igre so Pirančani napadli vrata Kopra in v 4. minuti dosegli prvi gol. Ko so Koprčani uredili svoje vrste in se otresli trenutne nervoze, so prešli v vodstvo in v prvem polčasu dosegli rezultat 3:1. V drugem polčasu so Pirančani povsem izgubili voljo in se do konca tekme le še branili pred nasprotnikovimi napadi. V 22. minuti drugega polčasa je sodnik Urbančič izključil iz igre Jovanoviča (NK Piran), neupravičeno pa igralca Kopra Kavaliča.

Rezultati ostalih klubov istrsko-primorske lige: NK Savudrija : NK Koper 4:3 (2:2), NK Šmarje : NK Ingrad (Umag) 3:5 (2:2), NK Jadran : NK Novigrad 2:1 (1:0), NK Jadran (Dekani) : NK Buje 1:1 (0:0).

Nogometna podzveza Koper je prav tako v nedeljo pridedila pionirski nogometni turnir, na katerem so se zlasti odlikovali pionirji iz Pirana. Turnir so priredili z namenom, da bi izbrali reprezentanco, ki naj bi v Celju nastopila za dan mladosti.

Koper I	15	13	2	0	58:60 28
Buje	14	13	2	0	68: 7 28
Ingrad	14	9	3	2	47:28 21
Jadran D	15	8	2	5	42:22 18
Piran	15	7	1	7	41:34 15
Šamrje	15	6	0	9	42:34 12
Savudrija	15	4	1	10	30:64 9
Koper II	14	3	2	9	24:38 8
Jadran Babiči	15	1	2	12	20:66 4
Novigrad	14	2	0	12	12:64 4

NK »Primorje« : NK Postojna 6:1

Lep sončni dan je zvabil v nedeljo na nogometno igrišče »Primorja« večje število ljubiteljev nogometa kot običajno. Nad 800 gledalcev je prisostvovalo prvenstveni nogometni tekmi med domačim NK »Primorje« in NK Postojna. Napadalna petorica domačih je, čeprav brez najboljšega igralca Zigona, že v začetku tekme zaigrala ofenzivno in do 15 minute že pospravila tri gole. Čeprav so imeli v prvem polčasu še več priložnosti za povišanje rezultata, jih niso izkristili. Gostje iz Postojne so se na vso moč trudili zmanjšati rezultat, kar jim je uspelo malo pred koncem prvega polčasa, ko je leva zveza dosegla gol.

Tudi drugi polčas je potekel v znamenju premoči domačih igralcev. Igrali so večinoma na polivici igrišča gostujočega moštva. Spet, kakor že v prvem polčasu, so domači zapravili več priložnosti za dosego gola. Kljub temu je moral odlični vratar gostov še trikrat pobrati žogo iz mreže. Za domače sta dosegla po tri gole Peter Brecelj in Andrej Mažgon. Končni rezultat 6:1 je povsem zasluže. Če bi bili domači igralci bolj iznajdljivi, bi gostje iz Postojne doživeli pravi polom.

V predtekmi so se pomerili mladinci obeh moštev. Igra se je končala z neodločenim rezultatom 2:2 (2:1). (iš)

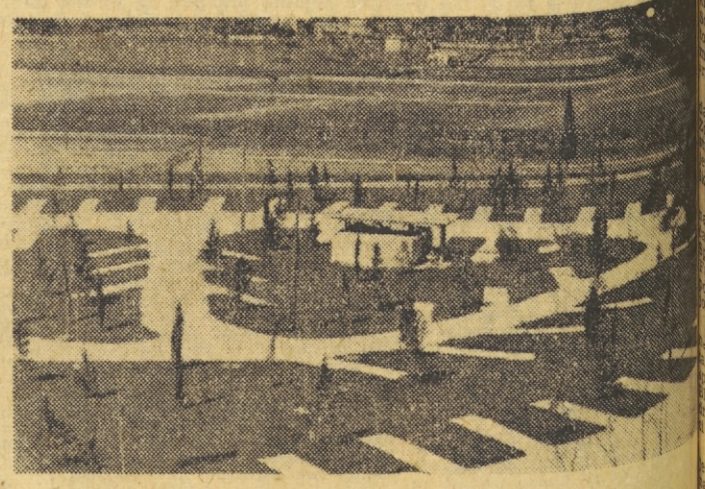

Avtocamp v Strunjanu čaka na turiste

POLOM NAŠIH JADRALCEV

NA REGATI ZA POKAL TITO NORDIO V TRŽAŠKEM ZALIVU

Od četrtka do nedelje je bila v tržaškem zalivu tradicionalna jadralna regata za pokal Tito Nordio. Ta prireditev zbere vsako leto elito evropskih jadralcev razreda Star. Tudi letos je nastopilo nad 40 posadk iz osmih držav.

Naši športniki so z velikim zanimanjem pričakovali borbo naših najboljših jadralcev Fafangela, Kosmine, Marušiča, Rojeta, Čoka in drugih z najboljšimi evropskimi jadralci. Bili smo optimistično razpoloženi, saj je Fafangel prav na tej regati požel že vrsto odličnih uspehov in je bil enkrat celo drugi.

Rezultati pa so nas povsem razočarali. Med prvimi dvanajstimi ni nobenega našega predstavnika. Vse naše jadrnice so v končni lestvici nekje v zadnji tretjini. Le dvakrat je uspelo našim zastopnikom, da so se prerinili nekoliko naprej, enkrat Marušič in enkrat Fafangel. Drugače pa smo jih zasledili le na začelju. Zmaga nemške dvojice Pischer - Dickman je povsem zasluženа in govorice o nekem srečnem naključju so povsem neosnovane. Res je izredno važno, s kakšnim objektom nastopiš, toda izredno važna sta tudi znanje in spretnost posadke. Za naše jadralce je znano, da se v močnem vetru znajdejo, v brezvetrju po povsem izgubijo glavo. Toda prav pridobivanje metrov in centimetrov v brezvetrju je višek jadralnega znanja, ki si ga pridobiš z dolgotrajnim in napornim treningom. Ni treba biti strokovnjak za jadranje — že povprečnemu opazovalcu je jasno, da naših jadrnic na mirnem morju skoraj ne vidiš in potem res ni nobeno čudo, da v mednarodnih regatah prihajajo v brezveterju zadnje na cilj.

Koprčanom Fafangelu in Kosmini pa je treba v opravičilo povedati, da sta nastopila z novo jadrnico, ki še ni preizkušena. Hkrati sta nastopila s slabim, izposojenim jadrom, ki se je v zadnji regati strgalo in sta morala odstopiti. Ker je tekmovanje za pokal Tito Nordio veljalo kot kvalifikacija za Tokio, je zdaj vprašanje, kako bo z nastopom na olimpiadi. Z novo jadrnico nima smisla še naprej tekmovati, ker je malo upanja na uspeh. Zdaj bi bilo nujno potrebno čim prej nabaviti kvalitetno jadrnico iz ZDA ali Zahodne Nemčije, da bi se naša tekmovalca na njej skrbno pripravila.

Poraz kljub dobri igri

Izolski Delamaris je v nedeljo gostoval v Celju proti Celju in izgubil srečanje z 2:3. Gostje so bili vso tekmo enokovredni in so do srede drugega polčasa vodili z 2:1. Kostič je imel celo idealno priložnost, da poviša rezultat, šaj je bil 5 metrov oddaljen od praznih vrat. Toda ker ni takoj streljal, je vratar s skrajnimi napori ujel žogo na sami gol liniji. Domačini so v zadnjem delu igre močno pritisnili in izenačili. Ko je že vse kazalo, da se bo srečanje končalo neodločeno, je tri minute pred koncem domača obramba napravila grobo napako in Celje je doseglo zmagoviti zadetek.

Lestvica:

Kladivar	19	14	2	3	43:19 30
Rudar	19	9	7	3	40:25 25
Svoboda	18	10	4	3	36:25 24
Triglav	19	10	2	6	36:26 22
Slovan	17	8	4	5	37:26 20
Ljubljana	19	9	2	8	41:30 20
Gorica	19	9	2	8	24:34 20
Celje	18	6	7	5	45:37 19
Aluminij	18	7	4	7	31:34 18
Sobota	19	5	8	6	27:30 18
Železničar	19	6	3	10	27:39 15
Delamaris	19	5	4	10	23:31 14
Olimp	20	3	5	12	21:43 11
	18	1	3	14	16:51 5

P O SVETU

Predsednik sovjetske vlade Nikita Hruščov se mudi na dvotedenskem uradnem obisku v Združeni arabski republiki, kjer se je udeležil med drugim zaključka prvih del na Asuanskem jezu. V Egiptu so ga navdušeno sprejeli in v svetu prisojajo temu obisku velik pomen.

Podpredsednik sovjetske vlade Anastas Mikojan pa odpotuje v kratkem na čelu večje delegacije na Japonsko. Obisk spravljajo v zvezo s spori med Sovjetsko zvezo in Kitajsko.

Ni bilo sovjetskega pristanka za ameriško letalsko nadzorovanje Kube, je izjavil predsednik Hruščev, zdaj pa je to potrdil tudi ameriški predsednik Johnson. Razlaga sporazuma v tem smislu je bila napačna.

Predsednik italijanske republike Antonio Segni je prejel v Zahodni Nemčiji »nagrado Karla Velikega« za zasluge za združevanje Evrope. Nemški nacionalisti so proti podelitvi nagrade protestirali in demostrirali zaradi Južne Tirolske.

Na otoku Malti, ki se pripravlja na državno samostojnost, so izvedli ljudsko glasovanje o ustavi, ki naj jo dobi nova država. Za angleško kraljico in izredno oblast Cerkve, je glasovalo 40 odstotkov glasovalcev, 35 proti in 25 nevezano ali niso glasovali. Verjetno bodo glasovanje ponovili.

V Španiji je te dni stavkalo okoli 40.000 rudarjev in kovinarjev, ki so terjali boljše prejemke in delovne pogoje. To je bila največja stavka v vsem dolgem Francovem falangističnem režimu.

Francoski demagog Piérre Pujade, ki je zbral pri volitvah precej de Gaullom z demagosko propagando 40 poslancev z glasovi malih trgovcev, obrtnikov in kmetov, je prišel spet politično delo. Nastopa pa proti de Gaullu.

Razvoj dogodkov v Aziji je očitno dvignil pomen Japonske. To dokazuje že to, da so obiskali v kratkih presledkih Tokio ameriški zunanji minister Rusk, francoski ministrski predsednik Pompidou in britanski zunanji minister Butler, pride pa še Mikojan.

Šef kabineta predsednika Zvezne skupščine Kardelja dr. Anton Vratuša je bil več tednov v ZDA gost State Demartmenta.

Zaradi demonstracij za 1. maj so v Togu v Afriki obsodili 13 ljudi na zaporne kazni. Zaradi okrnjenega poskusa državnega udara so pa obsodili več bivših ministrov in visokih državnih uradnikov. Predsednik vlade je Nicolas Grunitzky.

V ZDA je prispela delegacija Romunije. Vodi jo vladni podpredsednik Gaston Marinu. V Ameriki ostane dva do tri tedne in bo pogajanjih za sporazum o najnovejših ugodnostih v bodočem gospodarskem sodelovanju.

V Kairu se je sešel preteklo soboto odbor veleposlanikov enajstih držav, ki pripravlja drugo svetovno konferenco neangažiranih. Prva je bila oktobra v Kairu. Še niso bile zastopane na prvi konferenci v Beogradu.

Vlada Južnega Vietnama se je spet vladi Kambodže opravičila zaradi novega napada južnovietnamskih čet na kambodško ozemlje, v katerem Penhu pa pravijo, da opravičilo ne zadostuje. Treba je zagotoviti, da se napadi ne ponove.

Jordanski kralj Husein je obiskal Francijo in bil pri de Gaullu, kjer je sprejel tudi papež, čeprav verskih obiskov ni znano.

Nemški podkancler Erich Mende se je izrekel za sestanek med predsednikom zahodnonemške vlade Erhardom in predsednikom sovjetske vlade Hruščovom z namenom odstranjevanja nesoglasij.

Konec maja obišče našo državo sovjetska vojaška delegacija, kateri bo vodil obrambni minister maršal K. J. Malinovski. Delegacijo je povabil k nam namestnik prvega poveljnika JLA armadni general Gošnjak.

ZDA so izstrelile lani 55 satelitov, 900 manjših meteoroloških raket in 100 večjih raket za raziskovanje zemeljskega ozračja in nadzračja (atmosfere in jonosfere).

Med Danvillom in San Francisco v ZDA je strmoglavilo potniško letalo in eksplodiralo. Vseh 80 potnikov in članov posadke je bilo mrtvih.

Pekinški zunanji minister Čen je izjavil, da Kitajska priznava obe Nemčiji in želi njuno združitev. Vzhodno Nemčijo, upoštevno nasprotna Pekingu. Z Zahodno Nemčijo želi poglobitev gospodarskih stikov.

Kitajska bo po vesteh iz Pekinga do konca leta 1965 plačala sovjetski zvezi vse kar ji dolguje, to je znesek okoli milijardo 600 milijonov dolarjev. S tem bodo dolgovi z Moskvo čisti.

Dosedanji izidi volitev kandidatov za novega predsednika Združenih držav v republikanski stranki kažejo, da bo po vsej verjetnosti zmagal najbolj nazadnjaški senator Barry Goldwater.

Vladna kriza v Laosu, ki je nastala po udaru desničarskih generalov, še vedno ni rešena kompromisu med nevtralci Suvanuvongom in desničarji se levičarji pod vodstvom Sufanuvonga nočejo sporazumeti.

V Haagu se je sestal svet zunanjih ministrov Atlantskega pakta. Razpravljal je o turško-grškem sporu o Cipru, Južnem Vietnamu, Srednjem vzhodu, večstranski jedrski sili, razorožitveni konferenci itd.

Poljska sindikalna delegacija je bila v začetku maja na obisku na Kitajskem, zdaj pa je prišla na Poljsko kitajska sindikalna delegacija.

V Čilu se bije tako oster volilni boj med pristaši levičarskega kandidata za novega predsednika republike Salvadorja Allendeja in krščansko-demokratskega kandidata Eduarda Freya, da je bilo v spopadih že več ranjenih in celo mrtvih.

Tunizija je zašla v oster spor s Francijo, ker je sklenila razlastiti francosko zemljo tujcev. Francozi imajo v Tuniziji 270.000 ha, Italijani in Maltežani pa 30.000 ha take zemlje.

Bliz Manile na Filipinih je strmoglavilo ameriško potniško letalo. Življenje je izgubilo 85 potnikov in članov posadke. Na angleškem pa se je ponesrečil vojaški bombnik. Štirje vojaki so bili ubiti, dva sta se rešila s padali.

Pred težkimi odločitvami

Italijanska vlada Alda Mora, koalicija leve sredine, stoji pred mnogimi težkimi vprašanji. Namesto da bi izpolnjevala program, ki si ga je postavila po sporazumu med koaliranimi strankami, je prisiljena trošiti svoje sile za popravljanje slabih posledic prejšnjega časa, ki so nastale z begom kapitala (2000 milijard lir), inflacijo, naraščanjem draginje, pasivno trgovinsko bilanco itd, kar ustvarja med prebivalstvom nezadovoljstvo in številne stavke, pri katerih sodelujejo često tudi sindikalne organizacije vladnih strank.

Vladi se je posrečilo dobiti milijardo in 250 milijonov dolarjev mednarodnega posojila, s katerim naj bi stabilizirala valuto in cene ter preprečila nadaljevanje inflacije, kar more šteti za velik uspeh, vprašanje pa je, če bo to vsekakor močno sredstvo res ozdravilo italijansko »konjunkturistično« bolezen. Uspeh je namreč odvisen od dobrohotnega sodelovanja vseh faktorjev, med drugim tudi sindikatov na eni ter industrije, trgovine, bančništva in ostalih panog na drugi strani. Trdnih zagotovil, da so na tako pomoč pripravljeni, zaenkrat ni.

Tu zadeva vlada leve sredine na opozicijo tako na svoji skrajni desnici kot tudi na skrajni levici. Desnica v osrednji koalicijski stranki Krščanski demokraciji je Morovi politiki odkrito sovražna in ji očita, da vodi Italijo v »komunizem«, levica v Socialistični stranki pa očita Neniju in njegovi skupini prav nasprotno, da vodi v kapitulantstvo in koristi reakciji. Oba skrajna pola bi tudi želela koalicijo razbiti.

Tako bodo prihodnji tedni in meseci za Morovo vlado ne samo vroči marveč tudi odločilni. Predvsem bo treba preiti od popravljanja starega k novim odločnim posegom v italijansko politično in gospodarsko življenje. Tu so zakonski predlogi o avtonomnih deželah, o urbanizmu, urejanju ravnotežij med položajem in zahtevami sindikatov itd. Sredinska levica bo silila k dejanjem, ki naj opravičijo njeno sodelovanje v vladi, sredinska desnica pa bo temu nasprotovala. Mimo tega se je pričel še Fanfani sam oddaljevati od Mora, čeprav je bil prvi pobudnik leve sredine z Nenijevimi socialisti. R. R.

TRIJE SLOVENCI V DEŽELNEM ZBORU

Volitve v deželno zbornico avtonomne pokrajine Furlanija — Julijska krajina preteklo nedeljo in ponedeljek so potekale v miru in redu. Volilna udeležba je bila nekoliko nižja kakor pri zadnjih volitvah v italijanskih parlament, zato je večina strank dobila tudi manj glasov, v bistvu pa se razmerje sil ni mnogo spremenilo. Socialisti so nazadovali v glavnem zato, ker so se od njih odcepili pristaši skrajne levice in nastopili samostojno. Nazadovali so tudi novofašisti, komunisti, krščanski demokrati in vsi razen liberalcev, indipendistov in slovenske skupnosti, vendar le neznatno.

V vseh volilnih okrožjih skupaj so dobile posamezne stranke naslednje število glasov in mandatov: Krščanska demokracija 323.759, mandatov 29; Komunistična partija Italije 140.098, mandatov 11; Socialistična stranka Italije 81.198, mandatov 7; Socialdemokratska stranka 70.045, mandatov 6; Liberalna stranka 47.132, mandatov 4; Italijansko socialistično gibanje (novofašisti) 46.629, mandatov 3; Socialistična stranka proletarske enotnosti (socialistični disidenti) 20.020, mandata nobenega, ker so bili glasovi raztreseni po okrožjih, povsod premaloštevilni; Slovenska skupnost 10.003, mandat 1; Indipendentisti v Trstu 5.049 in nobenega mandata; monarhisti 3.687, brez mandata; in fašistični desidenti 722, brez mandata.

Po preračunavanjih ob zaključku našega poročila je bilo izvoljenih troje Slovenčev, 2 na komunistični in eden na listi slovenske skupnosti. Če bi bili slovenski glasovi bolj koncentrirani, bi utegnili dobiti več deželnih poslancev. Po narodnostnem stanju bi ustrezalo število 5 do 6.

Pri občinskih volitvah, ki so bile v začetku maja v 358 občinah za 3084 odbornikov, so jih dobili britanski laburisti 1496, 252 več kot so jih imeli doslej konservativci 965, 127 manj kot zadnjič, liberalci, ki so tudi nazadovali, ter ostale lokalne liste pa 923. V Veliki Britaniji računajo že skoraj z gotovostjo, da bodo pri prihodnjih parlamentarnih volitvah dobili večino laburisti in bo Harold Wilson (na sliki) sestavil novo vlado

Trije pomembeni obiski

V sredo, 6. maja, je odpotoval predsednik Edvard Kardelj na čelu delegacije Zvezne skupščine na Češkoslovaško, da vrne obisk predsedniku češkoslovaške skupščine Zdenku Firlingerju, ki je že bil na obisku v Jugoslaviji. Tovariš Kardelj je ostal v bratski republiki teden dni. Sestal se je z najvišjimi voditelji republike in obiskal vsa pomembnejša mesta ter industrijska središča na Češkem in na Slovaškem. Kardeljev obisk je še bolj utrdil politično in gospodarsko sodelovanje med Jugoslavijo in Češkoslovaško. Konec meseca junija pa odpotuje na uradni obisk na Poljsko predsednik republike maršal Tito. Po obisku na Poljskem, ki bo trajal več dni, bo predsednik nadaljeval pot na Finsko, kjer se bo mudil na povabilo predsednika Kekkonena.

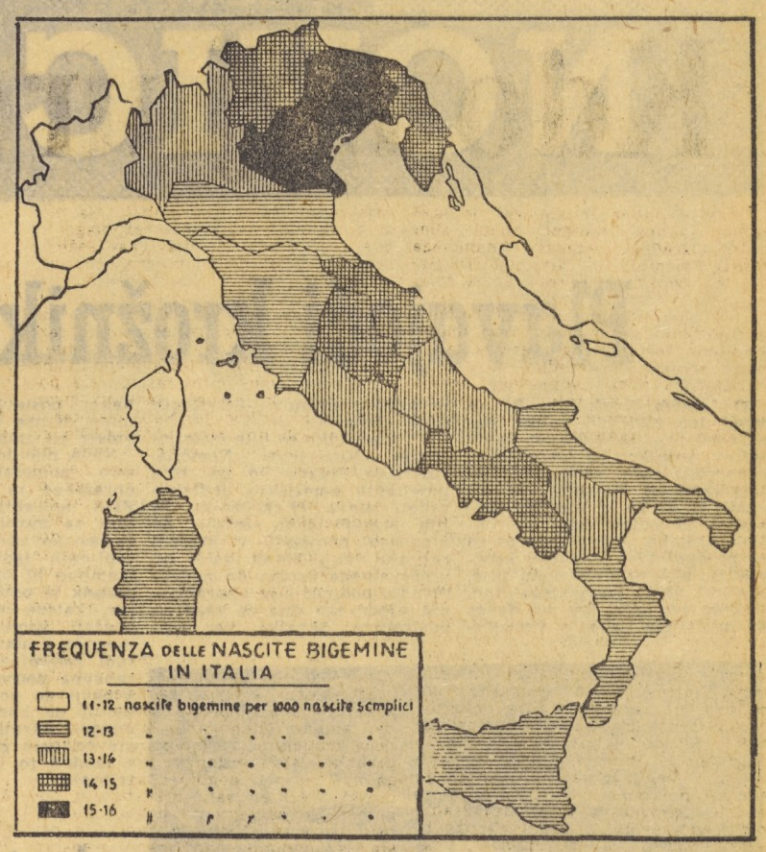

Čuden zemljevid v reviji »Tempo«

Znana in široko razširjena italijanska revija »Tempo« je objavila v številki z dne 16. maja članek pod naslovom »Se siete veneti state attenti ai gemelli« (Če ste Benečani pazite na dvojčke). List navaja, da se rodi po izsledkih prof. Gedde največ dvojčkov na Beneškem. Sestavku je dodan zemljevid, na katerem je v meje republike Italije vključena vsa naša Primorska z Istro. Ne verjamemo, da v uredništvu »Tempa« ne bi vedeli, kje poteka meja med našima dvema državama. Objavljamo zemljevid brez komentarja.

Stvarnost in utvara

V evangelistični akademiji v Loccumu se je sešla nedavno družba zahodnonemških intelektualcev in razpravljala o vprašanju združitve Nemcev. Nasprotno od tistega, kar ponavlja kakor lajna vsa vrsta zahodnonemških politikov in časnikov, so nekateri udeleženci tega sestanka odkrito povedali, da rešitev vprašanja le ni tako zelo preprosta, kakor se komu vidi. Dejstvo je, da obstajata dve Nemčiji in prav tako tudi, da se miselnosti prebivalcev teh dve Nemčij razhajajo, pa četudi ne gre na vzhodu le za komuniste, marveč tudi za tiste, ki to niso.

Profesor mednarodnega prava Menzel je prav tako razumno povedal, da ne bo s pravnimi argumenti in ukanami nikoli mogoče doseči zedinjenja. Prav to pa je tisto, na kar se zahodnonemška politika vedno najbolj opira, ko hoče po paragrafarskih labirintih usmerjati dokazovanje o nemški pravici do združitve in obnovitve Rajha v predvojnih mejah. Eden izmed mlajših intelektualcev pa je celo predlagal, naj ne bi več vtikali glave v pesek kot noj, marveč priznali, da obstaja poleg Zvezne republike Nemčije tudi Ljudska republika Nemčija, stopili z njo v stik in poiskali skupno platformo za zbližanje in zedinjenje. V Moskvi so ponovno povedali, da vprašanje nemške združitve ni njihova, marveč nemška stvar.

Ena lastovka še ne naredi pomladi, lahko pa jo oznani. Morda bo sestanek v Loccumu le doprinesel kaj malega do tega, da bodo pričeli tudi politični ljudje v Zahodni Nemčiji misliti stvarneje. Vzhodna Nemčija je tu. Ima vse znake in ustanove obstajajoče države. Njeno vlado priznava veliko število držav po vseh kontinentih. Z njo vzdržujejo trgovinske in druge stike in ob njo zadenejo vsak trenutek tudi tisti, ki pravno ne priznavajo njenega obstoja. Prav tako obstajajo meje na Odri in Nisi, pa naj so od vseh pravno priznane ali ne. Da zaradi njih nihče ne bo tvegal atomske vojne, je prav tako neutajljiva stvarnost. (rr)

Med Vzhodom in Zahodom

V zadnji številki smo govorili o bližajoči se nevarni poostritvi položaja na Bližnjem vzhodu, nikakor pa nismo mogli pričakovati, da se bodo dogodki tako naglo razvijali, kakor so se. Izrael je pričel pretekli teden črpati vodo iz Galilejskega jezera, da bi namakal puščavo Negev. Arabske države so takoj sklicale posvet, ki naj določi ukrepe proti tej izraelski akciji, katero je obsodil ob svojem obisku v Kairu tudi sovjetski ministrski predsednik Hruščov kot »krajo arabske vode«. Istočasno se je poostril položaj na jugu Arabije. Britanci so izvedli brezobzirno vojaško akcijo proti arabskim plemenom v Južnoarabski zvezi, ki so pričela vstajo za osvoboditev izpod britanskega protektorstva reakcionarnih in separatističnih šejkatov in sultanatov. Pri Združenih narodih je stopilo v akcijo 58 držav, ki terjajo ustavitev britanskega pobijanja borcev za svobodo.

Vzporedno s tem se dalje razvija arabsko zbliževanje. Niso še povsem zanesljive vesti, da se pripravlja že za najbližjo bodočnost federativna povezava Združene arabske republike, Iraka, Jemena in Alžirije, ni pa dvoma, da je treba v vsakem primeru pričakovati v vsem enak nastop vseh njihovih vlad v zadevah, ki skupno zanimajo arabski svet.

Nepomirljiva stališča Turkov in Grkov

Medtem ko se dogajajo na Cipru še vedno manjši spopadi med Grki in Turki, vendar pa je splošni položaj nekoliko boljši, za kar je treba pripisati zaslugo OZN, se stališča med ciprskimi Grki in Atenami na eni ter ciprskimi Turki in Ankaro na drugi strani še vedno nepomirljivo razhajajo. To sta zlasti jasno razkrila grški in turški zunanji minister pred konferenco Atlantskega pakta v Haagu.

Turški zunanji minister Erkin je dejal, da terjajo Turki spoštovanje pogodb med Turčijo, Grčijo in Veliko Britanijo ob ustanovitvi samostojnega Cipra in ustave, šestavljene na podlagi tega sporazuma. So za ozemeljsko ločitev in federalno ureditev ciprske državice po zgledu švicarskih kantonov. Grški zunanji minister, ki je tudi tolmač stališča ciprskih Grkov, pa je rekel, da Cipru vsiljeni in krivični sporazum ne more veljati. Otoka ni mogoče deliti na turški in grški del. Turki so le narodna manjšina, pomešana med večinskim grškim ljudstvom in jim pritiče le položaj kot ga določajo načela OZN za narodne manjšine. Po grškem mnenju je le Organizacija združenih narodov pristojna za reševanje ciprskega vprašanja in ni dovoljena nobena rešitev izven tega okvira, najmanj pa v okviru Atlantskega pakta.

S stališča pravičnosti in demokracije je vsekakor bolj sprejemljiva zahteva Grkov kakor Turkov, ki se bore za privilegije v škodo Grkov.

Ponavljanje zgodovine

Zvesta svoji satelitski vlogi ponavlja Albanija napade Kitajske na Moskvo in vzporedno meče puščice še na našo državo. Taka politika je že stara tradicija Albanije, ki se z nobeno politično spremembo ne menja. Po prvi svetovni vojni je Jugoslavija sklenila prijateljsko sodelovanje z vlado Fana Nolija, podkupil pa jo je Rim, in iz prijateljice je postala Albanija najhujša nasprotnica Jugoslavije. Ko je padla Fan Nolijeva vlada, kot fašistični satelit, ji je sledila vlada Ahmeda Zoga, ki je postal albanski kralj. Ahmeda Zoga je podpiral Beograd in Albanija je bila deležna vse jugoslovanske podpore. Toda ponovilo se je isto kot za vlade Fana Nolija: fašistična Italija je pridobila Ahmeda Zoga zase proti Jugoslaviji. Po drugi svetovni vojni je Jugoslavija podprla Enverja Hodžo in nudila Albaniji največjo možno pomoč. Ko pa je Jugoslavija zašla v spor z Moskvo, je Enver Hodža prodal svojo »zvestobo« Stalinu, ko pa je Peking nadlicitiral Moskvo, je Albanija postala najvdanejši satelit Kitajske. Zanimivo ponavljanje zgodovine kljub menjavanju družbenih ureditev! R. R.

Dovolj za razstrelitev

Ameriški jedrski znanstvenik nemškega rodu prof. Pauling, Nobelov nagrajenec za fiziko, je dejal, da znaša razstrelilna moč doslej na svetu izdelanih jedrskih in vodikovih bomb 320.000 megaton. Če bi uporabili vse, bi uničili človeštvo, če pa bi jih razstrelili hkrati, bi razneslo Zemljo in dogodilo bi se kakor »eksplozija zvezde«, kar poznajo zvezdoslovci kot poseben pojav v vesolju. Kako ogromna je moč navedenega števila jedrskih in vodikovih bomb, ki jih imajo Združene države Amerike, Sovjetska zveza, Velika Britanija in nekaj tudi Francija, nam najbolj nazorno pove dejstvo, da je bilo v drugi svetovni vojni uporabljenih vsega skupaj komaj 6 megaton eksplozivnih snovi, a življenje je izgubilo 40 milijonov ljudi. V Moskvi pa so skoraj istočasno povedali, da ima Sovjetska zveza tudi bombe z močjo 100 megaton.

DVOBOJ PEKING—MOSKVA

Kar se je začelo pred približno dvema letoma kot uvodna polemika, se je medtem razvilo v ostro, strupeno, napadalno obračunavanje. Medtem ko skuša sovjetski tisk omejiti razpravo na ideološka vprašanja, je Kitajska prenesla spor že na meddržavne odnose.

Še lani sta se obe strani izogibali frontalnih napadov, kadar so merili Kitajci na Sovjetsko zvezo, so citirali Jugoslavijo, kadar so Sovjeti kritizirali Kitajce, so pisali o Albancih.

Vsakomur je moralo biti jasno, za kaj in za koga gre, vendar je bil videz še ohranjen. Sedaj se je spor praktično razširil že na vsa področja.

Kitajska napada s svojih kitajskih pozicij vse, kar je sovjetskega. V spor so posegli zadnje tedne tudi zgodovinarji. Peking ne priznava sedanjih meja v Centralni Aziji. Sporazumel se je o mejnih vprašanjih z vrsto azijskih dežel: z Burmo, Nepalom, Pakistanom — ne pa z Indijo in Sovjetsko zvezo. Meja med Kitajsko in republikami sovjetske Centralne Azije je narisana črtkasto, kakor da bi šlo za demarkacijsko črto v Arabiji ali Afriki.

Kitajci tolmačijo sploh vse dogajanje v svetu skozi kitajska očala. Bila so leta, ko je veljala v kitajskih očeh sovjetska mladina za vzor, ko so se učili na izkušnjah Sovjetske zveze in njenih petletnih gospodarskih načrtih. Na Kitajskem je bilo več tisoč sovjetskih visoko kvalificiranih strokovnjakov. Nato so se odnosi ohladili, postali so odkrito sovražni.

Kitajska uporablja dosledno kitajska merila. Pravda je ondan zapisala, da tolmačijo danes marksizem-leninizem dobesedno, tako kot so v srednjem veku razlagali sveto pismo. Peking sploh ne upošteva, da so po smrti Marxa, Engelsa in Lenina nastopili popolnoma novi momenti, ki jih ti sploh niso mogli predvideti.

Marksizem ni dogma, je samo napotilo, samo poskus, kako si razlagamo zgodovinski proces razvoja človeške družbe. Marksizem sam je rezultat zgodovinskih pogojev, v katerem živimo — zato ni in ne more biti statična teorija. Kitajci jo razlagajo popolnoma šablonsko, tako kakor je bila napisana pred sto leti.

Pravda navaja v svojem drugem članku — odgovoru kitajskim voditeljem — da skušajo Kitajci dokazati, da so postala narodnoosvobodilna gibanja nova revolucionarna sila našega časa. Dalje, da je delavski razred izgubil svoj revolucionarni zanos. Njegov cilj je baje samo višji življenjski standard — ne pa borba za osvoboditev afriških in azijskih narodov — svetovna revolucija. Peking celo trdi, da vodi višja življenjska raven v oportunizem in iskanje osebne sreče.

Po mnenju Kitajcev so kmetje danes najbolj revolucionarna sila. Res je, kitajska revolucija se je začela »na deželi«, mesta so bila namreč okupirana. Kitajski partijski voditelji so morali bežati iz mest v province centralne Kitajske, kjer so organizirali odpor proti Kuomintangu. V Aziji in Afriki predstavljajo kmečke množice še vedno 75 % vsega prebivalstva. Toda kmetje so samo rezerva, ne pa odločilna gibalna sila.

»Pravda« se sprašuje, kakšen more biti socializem v deželi, v kateri ni ne razvite industrije ne zakonitosti, ne osebne svobode in kjer vlada splošna beda. Ta socializem sloni lahko samo na vojaški poslušnosti, na kultu avtoritete, partije, samega predsednika Maa. To je kult absolutne discipline — generalne linije.

Ideološka vprašanja med dvema največjima državama sveta globoko razjedajo mednarodno delavsko gibanje. CK sovjetske partije je zato predlagal, da se ta vprašanja rešijo iz oči v oči, na razgovorih. Sovjetska zveza je za konferenco predstavnikov 26 partij, ki so bile zastopane v redakcijskem komiteju moskovskega sestanka komunističnih partij leta 1960. Moskva meni, da bi bil lahko tako sestanek že letos v jeseni.

Kitajski odgovor je bil tak, kakor je lahko že vsak pričakoval. Ta rok je prezgoden, taka konferenca bi mogla biti šele v 4 ali 5 letih, se pravi takrat, ko bi Kitajska še bolj utrdila svoje pozicije v svetu. Ali z drugimi besedami: Kitajcem ni do te konference. Peking želi živeti v stanju stalne mednarodne napetosti — v pričakovanju velike revolucije.

So na Zahodu ljudje, ki menijo, da je ta spor v njihovem interesu, treznejši pa poudarjajo, da lahko pahne svet v novo katastrofo. Tako nepremišljeno potezo bi lahko napravila prav Kitajska.

Primorske NOVICE

Plavajoči krožniki

O letečih krožnikih, ki so pred leti vzbujali toliko pozornosti in polnili stolpce dnevnikov, tednikov in mesečnikov s poročili, opisi, razlagami, polemikami in izjavami da jih sploh ni in so le produkt prividov, se pojavi zdaj še redkokdaj kaka notica. Zato pa so se pojavili zdaj plavajoči krožniki, ki niso produkt domišljije, marveč stvar jutrišnjega dne. Jutrišnjega zato, ker jih danes še ni drugje kakor v preizkuševalnicah vojaškega inštituta ZDA Lockheed v Sunnyvalu v Kaliforniji. Poskuse opravljajo z modeli.

Da nimamo opravka s kako neresno fantastično zamislijo, nam priča ime njihovega projektanta, ki je bil glavni preizkuševalni pilot nacističnega podjetja Fieseler-Flugzeugwerke, preizkuševalec zloglasnih V 1 v Peenemündu, pilot V 1 s posadko v Rechlinu, potem tehnični ravnatelj in solastnik Bachem-Flugzeugwerke, vodja poskusnih odstrelitev prvih navpično dvigajočih se raket, sodelavec mornariškega poskusnega središča ZDA v Port Mungu, vodja tehničnega štaba projektiranja Polarisov v Lockeheedu in je zdaj konstruktor in preizkuševalec — plavajočih krožnikov. To je Nemec dr. Willy A. Fiedler, že od leta 1948 dalje v službi vojaških ustanov Združenih držav Amerike.

V 1 s posadko so bile čudežno orožje Hitlerjeve Nemčije, ameriške Polaris so največja posebnost ameriških jedrskih raket, plavajoči krožniki, ki jim pravijo tudi »želve«, pa utegnejo pomeniti v svojem razvoju velik korak dalje od uničevalnega orožja do nadzorovanja podmorja in uporabljanja njegovega dna za raketna odstrelišča. Skratka, kar mokrejo bi bili sateliti v vesolju, to morejo postati plavajoči krožniki pod morjem.

Združene države Amerike opirajo svojo napadalno moč v glavnem na rakete Polaris, katere odstreljujejo z atomskih podmornic. Teh bodo imeli do leta 1967 že 41. Prednost Polarisov je v tem, da jih je mogoče odstreljevati s kopnega, z vodne gladine in pod gladino plavajočih podmornic. Toda podmornice, kakršne poznamo zdaj, ne morejo v vse globine in imajo še več drugih pomanjkljivosti. Plavajoči krožnik bo mogel, po izjavah projektanta, doseči vse globine morja; imel bo največ možnosti manevriranja; bo neodvisen od gladinskih ladij in najidealnejša platforma za odstreljevanje raket iz podmorja. Mimo tega bo mogel postavljati rakete kot boe na enak način kakor postavljajo minonosilci mine. Nihče ga ne bo mogel videti ali izslediti.

Novo plovilo bo torej služilo zelo pomembni izpopolnitvi obrambne in napadalne moči ZDA, uporabljivo pa bo seveda tudi za miroljubnejše naloge: za raziskovanje in dviganje potopljenih ladij. Posebno pomembno bi bilo pri reševanju posadk iz potopljenih podmornic, katere morajo zdaj prepuščati usodi. Končno bodo mogoča s plavajočimi krožniki tudi zanimiva raziskovalna in zabavna podmorska potovanja. Viharji na površini morja teh plovil ne bodo dosegli in ne ovirali. Skratka, imelo bo vrsto odličnih prednosti. Poskusi z modeli to v polni meri potrjujejo.

Model ameriškega plavajočega krožnika

Evropa in Amerika se že vso zimo in pomlad preklata zastran dekoltejev. Takole pa si, kot kaže slika, stvar zamišlja Claudia Cardinale

Letoviščarstvo pred 2000 leti

Dandanes, ko spravlja turizem milijone ljudi na popotovanja po domačem in tujem svetu in želi vsakdo preživeti vsaj nekaj dni na morju, se malokdo zaveda, da turizem, letovanje, počitniške ali letoviške hišice ter podobno niso iznajdba našega časa. Vse to je bilo znano že davno, celo v času pred našim štetjem na Grškem, v Italiji itd. Spomnimo se le najznamenitejšega letovišča starih Rimljanov, Baj (Baiae) blizu Neaplja!

Letovišče Baje je opisalo več starih pesnikov in pisateljev, med njimi je bil tudi Horac. Bile so v prekrasni pokrajini v Puteolskem zalivu, katerega loči od neapeljskega gorovje Posilippo, starogrški Pausilypon. In Rimljani, ki so cenili lepoto, so cenili prav tako tudi oddih v miru in udobju. Vse to so nudile Baje v obilju. Neštети topli vrelci izvirajo tod na pobočju gričevja, na morski obali in celo pod morjem: grenka, slana alkalična, žveplena in apnenčasta voda, ponekod celo tako vroča, da je mogoče v njej kuhati.

V Baje so prihajali bolni patriciji in bogataši iz Rima. Bile so hkrati zdravilišče in zabavišče. Vse kar je kaj pomenilo, je imelo tu ali v bližini vile. Najlepšo vilo, že cel grad, je imel Julij Cezar. Mimo njega so tu letovali izmed znanih osebnosti vojskovodje in veljaki Marij, Pompej, Mark Antonij, govornika Ciceron in Hortenzij, učenjak Varo in mnogi drugi. Rimska mladina pa je zahajala v Baje iz čisto drugih nagibov. Kraj je bil stoletja zatočišče za ljubezenske pustolovščine.

V Bajah so odpadle spone udržanosti in nadzorstvo ter kritika sta bila prizanesljivejša. Poleg ribarjenja in lova, jahanja in plavanja je bila poglavitna zaposlitev — ljubezen. Starejši in kritičnejši so ostro obsojali kraj, »kjer niso samo neporočene skupna last, marveč se tudi starejše dame sprevračajo v dekline«, kot je zapisal Varo. Horac pa je pisal v Baje svoji Cintiji:

Poet in hkrati kuhar je Indijec Madhukar Musale, ki v Kölnu v restavraciji »Bastei« pripravlja kot posebno poslastico pularda (kopuna) v eksotični omaki. Recept za omako: sok ananasa, čebula, rozine, nagljeve žbice, nastrgani kokosov oreh in mangovec. Kopuna lepo rumeno zapeči na olju. Tako se v Kölnu preživlja ta Indijec, ki pa hkrati piše, kot sodi kritika, dobre verze in odlično prestavlja v nemščino dela slavnega indijskega pesnika in filozofa Tagoreja.

»Ali še kaj misliš name, Cintija, ko stopaš v Bajah na obali po Herkulovi poti? Je v najskrivnejšem kotičku srca še kaj prostora zame ali pa te je kak tekmec že popolnoma iztrgal iz mojih pesmi? Tak popelji se rajši v čolničku po Lukrinskem jezeru, namesto da tratiš čas, ko poslušaš prilizljivo čvekati koga drugega — tako ponavadi padejo nenadzorovana dekleta in pozabijo, da so prisegle zvestobo! Ne misli, da te ne poznam, saj si na dobrem glasu, ampak tam kjer si, se je treba ogibati vsakršnega ljubimkanja ... Kar čimprej zapusti pokvarjene Baje; zaradi te obale se bodo še mnogi ljubezenski pari razšli, zaradi te obale, ki je bila spodobnim ženam vedno sovražna. O, da bi kopališča v Bajah propadla, ta pregreha nad ljubeznijo!«

Tako razvpite so bile Baje da so nazadnje že služile za dokaz razuzdanega življenja. To so očitali celo velikemu Ciceronu. Kljub temu je Ciceron ljubil Baje in si je zgradil malo vstran, že blizu Avernskega jezera, lepo vilo s stebriščno dvorano in parkom, katero je imenoval pa grškem heroju Akademosu — »Akademija«, kakor se je imenoval Platonov sedež v Atenah. Tako je naslovil tudi svoje filozofsko delo.

Že v prvem stoletju našega štetja so postale Baje cesarska domena. Neron in drugi cesarji so gradili tam veličastna kopališča, očarljiva poslopja, sijajna zabavišča itd. Takega razkošja in takih zabav ni imelo prej in najbrž tudi ne poslej nobeno drugo letovišče kot Baje. Tu so si sledile druga drugi velike gostije in teklo je najdragocenejše vino domače in od drugod z obal Sredozemskega morja. Tako je bilo nad pol tisočletja. Potem je prišel propad in ostale so razvaline. Dandanes je tam vrsta novih manjših letovišč.

220.646 PREBIVALCEV

Po oceni zavoda za plan koprske okrajne skupščine je štel naš okraj v začetku letošnjega leta 220.646 prebivalcev, od tega 99.290 gospodarsko aktivnih, ali 45 odstotkov. Razdelitev na kmečko in nekmečko prebivalstvo pa je izkazovala 31,8 odstotka kmetov in 68,2 odstotka nekmetov. Od kmečkega prebivalstva, katerega je 70.165, ga je aktivnega 33.393. Manjšanje kmečkega prebivalstva in naraščanje nekmečkega se še vedno nadaljuje.

DIAMANT »VALENTINA«

V nahajališču diamantov v Jakutiji so našli podolgovat diamant s premerom poldrugi centimeter, težak 51,4 karatov. Po mnenju strokovnjakov bi ga lahko obdelali v dragocen dragulj. Diamant so v čast kozmonavtke Valentine Tereškove imenovali »Valentina«. Na sibirskih diamantnih poljih so našli zadnje čase 10 velikih diamantov, med njimi enega, ki tehta 57 karatov.

Vhod v Postojnsko jamo leta 1909. Takrat je prihajalo v jamo letno okrog tisoč obiskovalcev in »boljši gostje« so se pripeljali s kočijami. Samo za primerjavo obisk iz lanskega leta: jamo si je ogledalo 340.678 ljudi. In kaj bo še v prihodnjih letih?!

ILEGALNA DELOVNA SILA

V Stockholmu na Švedskem so ugotovili, da je med 50 tisoč učenci in dijaki, starimi od 10 do 16 let, vsaj tri tisoč takšnih, ki opravljajo najrazličnejša dela za plačilo. Po uradnih podatkih je med njimi okoli 1500 mlajših kot 14 let, torej v starostni skupini, ki jo je po švedski zakonodaji prepovedano vključevati v delovno razmerje. Vsi ti mladoletniki kljub razmeroma dobremu družinskemu življenjskemu standardu delajo ilegalno. Ko so oblasti začele raziskovati pojav, se je izkazalo, da si mladi ljudje z zaslužki kupujejo kolesa in motorje in televizijske aparate in celo avtomobile.

VSAKDANJE OGLEDALO

ŠOLNINA

Vsaka šola nekaj stane. To najbolj občutimo starši. Zmeraj je treba odšteti denar — za kar koli že.

»Tovarišica je rekla, da moramo prinesti v šolo ...« me pozdravi sin vsak dan, ko odpre vrata in zažene torbico v kot. In še preden utegnem odgovoriti, začne drdrati litanije vseh šolskih potrebščin, dokler si ne zamašim ušesa in ga zabogpomagaj prosim, naj že neha.

»Dobil boš,« mu pravim, ko se pomirim.

»Ne bo nama žal denarja,« ga potuči žena. »Tudi zadnji dinar bova dala, če bo le kaj iz tebe.«

Nikar ne mislite, da so vsa bremena šolanja na ramenih staršev. O ne! Bilo bi krivično, če bi zamolčal — ko že govorimo o šolnini — vseh tistih milijonov, ki jih daje skupnost za šolanje kadrov. In ta naša ljuba skupnost pravi prav tako kot moja žena:

»Ni nam žal denarja! Tudi zadnji dinar bomo dali, če bo le kaj iz tebe.«

Zadnjega dinarja sicer še ni dala, pač pa že težke milijone za svoje protežirane štipendiste. In to v vseh oblikah. Tako, na primer, je dala nekemu direktorju našega podjetja mimogrede nekaj malega čez sto milijonov dinarjev v obliki spovednih odpustkov. Čisto po nepotrebnem je namreč prišla v podjetje revizija in našla pravi pravcati šopek eksotičnih »cvetk« slabega gospodarjenja od razsipavanja in škodljivih pogodb, ki jih je podpisoval, kjer koli je naneslo, pa do ponarejanja dokumentov in osebnega okoriščanja — kot se temu lepo reče. In ker je revizija kot tovarišica v šoli, je direktorja ocenila, kot si je zaslužil in mu dala spričevalo. Naša ljuba skupnost se je sprva razjezila, kot se pač razjezijo starši, če prinese poba slabo spričevalo iz šole, potem pa se je unesla in godrnjaje pristalá:

»No, ja, kaj hočemo, bomo pač poravnali nekaj malega čez sto milijonov izgube. Vsaka šola nekaj stane. In ker se na napakah najbolj nazorno učimo — je to pač šolnina, ki jo je treba poravnati.«

In tako je skupnost lepo poravnala »šolnino« za direktorja nekega našega podjetja in sklenila, naj fant lepo repetira.

In je repetiral: spet je bil direktor. In ker je bil mož »iz pravega lesa«, tako rekoč kakrakter, mu na kraj pameti ni prišlo, da bi se čez noč spremenil. Ostal je, kar je bil. Delal je, kot je bil vajen. Sadovi tega dela so se kmalu pokazali: spet je prišla revizija, prav tako kot prvič, in spet našla, prav tako kot prvič, eksotične »cvetke« slabega gospodarjenja. Malo majčkeno razlike je bilo le v tem, da je bil šopek »cvetja« zdaj mnogo večji, saj se je razrasel v več sto milijonov dinarjev izgube.

Zdaj se je naša ljuba skupnost prav hudo razjezila:

»Dobro,« je rohnela, »če je prvič padel — v redu. Nekaj malega čez sto milijonov dinarjev mu res ne bomo očitali, ampak zdaj, drugič, ko je tako rekoč ponavljal razred, bi se lahko bolj potrudil, ne pa da prinese domov še slabše spričevalo kot prvič! Konec! Pika! Nočem več slišati o njem!«

Mnogi odobravajo to odločnost naše ljube skupnosti, čeprav vedo, da bo morala kljub jezi vendarle poravnati tudi drugo šolnino za nesrečnega direktorja. In ta šolnina ni majhna: več sto milijonov dinarjev izgube, smo rekli. Mnogi se zgražajo. Mnogi obsojajo. Mnogi zavijajo oči in kolnejo.

Jaz pa pravim: »Nikar! Vsaka šola nekaj stane. In če ima ta naša ljuba družbena šola razobešen nad vrati velik napis: NA NAPAKAH SE UČIMO, potem je bil direktor pravzaprav njen vzoren učenec. Zakaj, res se je trudil, da bi delal čim več napak in se tako čim bolje učil.«

Zato mislim, da je ta naša ljuba skupnost krivična, ko mu zameri zaradi več sto milijonske šolnine, ki jo mora poravnati za njegovo šolanje. Naj obesi kakšen drug napis na svojo družbeno šolo, pa bo drugače.

V tem primeru bi najbrž odpadle več sto milijonske šolnine. In v tem primeru bi tudi direktor ne mogel repetirati razreda.

Dokler pa bo, kot je, pa se, naša ljuba skupnost, nikar ne razburjaj nad visoko šolnino svojih štipendistov. Poravnaj izgubo in pika, četudi boš dala pri tem zadnji dinar — kot pravi lepo moja žena.

SRAKOPER

Honoré de Balzac:

VEČER brez JUTRA

35

— Pridite brž, gospod markiz, — mu je rekel. — Sam... vi lahko utišate vihar, ki je — ne vem, zaradi česa, — zav... šal med voditelji. Govoré, da bodo pustili kraljevo služb... Mislim, da je samo ta hudič, Rifoël, kriv za ves ta hrup. P... vrste prepiri se vselej rojevajo iz niča. Pravijo, da mu ... gospa Gua očitala, da ni prišel na zabavo v spodobn... obleki.

— Ta ženska je znorela, če bi rada ... — je vzkliknil markiz.

— Vitez du Vissard, — je prekinil vodjo župnik, — pravi, če bi mu vi dali denar, obljubljen v kraljevem imenu ...

— Dovolj, dovolj, gospod župnik! Zdaj razumem vse. Ta prizor je bil insceniran, kajne, in vi ste odposlanec.

— Jaz, gospod markiz? — ga je župnik spet prekinil. — Še enkrat vam želim resno pomagati in menim, da bom toliko pravični in boste uvideli, da je zame važnejša prenovna vzpostavitev cerkve v Franciji in kralja na prestolu njegovih prednikov, kot škofija v Rennesu, ki mi jo ...

Župnik se ni upal nadaljevati, ker se je markiz ob... besedah grenko nasmehnil. Mladi vodja pa je hitro kon... žalostna premišljanja; čelo se mu je nagubalo in stopil za župnikom Gudinom v dvorano, odkoder je bilo sliš... hrumenje.

— Tukaj ne priznavam nobene oblasti! — se je ... Rifoël, bliskal z očmi okoli sebe in prijemal meč za roč...

— Ali priznavate vsaj oblast zdravega razuma? — hladno vprašal markiz.

Mladi vitez du Vissard, znan po svojem rodbinsk... imenu Rifoël, je umolknil pred generalom katoliške vojs...

— Kaj je, gospoda? — je vprašal mladi vodja in pog... dal vse po vrsti.

— Stvar je v tem, gospod markiz, — je dejal neki z... meniti tihotapec, — da prihajate natančno o pravem ča... Povedal bom kratko in jasno: v zadnji vojni sem imel p... svojo komando pet sto mož. Odkar smo ponovno zgra... za orožje, sem našel kralju tisoč glav, trdih, kakor je mo... Sedem let je že, odkar tvegam življenje za kraljevo stv... ne očitam vam tega, a vsak trud je treba nagraditi. Tod... najprej zahtevam, da me kličejo gospod de Cottereau, htevam, da mi priznate polkovniški čin, ali se bom pa ... gajal s prvim konzulom o predaji. Lejte, gospod markiz, in moji fanje imamo vražje neprijetnega nadležneža, ki je treba zmerom zadovoljiti! Tu je! — je dodal in se lop... po trebuhu.

— So piskači že prišli? — je markiz posmehljivo vp... šal gospo Gua.

Vendar je tihotapec surovo razpravljal o preveč p... membni stvari, da bi lahko mladi vodja samo s prezir... pomiril preračunljive in častihlepne duhove. Mladi in ogo... viti vitez du Vissard je zgrabil markiza za roko in ga p... silil, da je obstal.

— Pazite, gospod markiz, — mu je dejal, — preveč za... ka jemljete ljudi, ki imajo polno pravico do hvaležno... tistega, ki ga predstavljate. Dobro vemo, da vas je nje... veličanstvo pooblastilo potrjevati naše zasluge, ki mor... biti nagrajene na tem ali na onem svetu, kajti giljotina... za nas pripravljena vsak dan. Vem, da bi, kar mene zad... čin brigadnega generala ...

— Mislite reči polkovnika?

— Ne, gospod markiz, za polkovnika me je imenova... Charette. Ker mi čina, o katerem govorim, ne morete op... kati, se zdaj ne potegujem zase, temveč za svoje pogu... brate v okrožju, katerih zasluge je treba priznati. Zaže... ljili se bodo z vašim podpisom in z obljubami; pouda... moram, — je rekel šepetaje, — da ne zahtevajo veliko, pa bo v versajskem dvorcu vzšlo sonce in obsijalo sr... dni monarhije, — je nadaljeval glasno, ali bodo takrat sr... zvestejši, ki so pomagali kralju osvojiti Francijo v Fran... prejeli kako nagrado za svoje družine, pokojnino za vd... in ali jim bodo vrnili posestva, ki so jim bila vzeta? Osm... dvomim v to. Mar ne bodo, gospod markiz, takrat brez herne koristi vsi dokazi o storjenih uslugah? Ni me s... zaradi kralja, bojim se le ministrskih mrhovinarjev in d... janov, ki mu bodo polnili ušesa s čenčami o splošni blag... o časti Francije, interesih krone in še o tisoč drugih ne... slih. Posmehovali se bodo zvestemu Vendejcu ali hrab... Chouanu, ker je star in ga meč, s katerim se je bor... sveto stvar, tolče po nogah, shujšanih od trpljenja... slite, da se motim?

— Čudovito govorite, gospod du Vissard, vendar malce prezgodaj, — je odgovoril markiz.

— Čujte, markiz, — je tiho dejal grof de Bauvan, Rifoël je, pri moji veri, povedal resnico. Vi ste že lo... prepričani, da vas bo kralj zmerom poslušal, mi, kar ma... ostalih, pa bomo gospodarja videli le od časa do časa. ... znam vam, da bi ne vtikal glave v torbo, če bi mi ne... prisegli na plemiško čast, da mi boste ob primernem ... preskrbeli položaj vrhovnega nadzornika francoskih v... in gozdov. Ni tako lahko osvojiti Normandijo za kralja, torej se nadejam odlikovanja. Vendar pa, — je dod... zardel, — imamo še čas misliti na to. Bog ne zadeni, d... vas hotel vznemirjati in podpihovati te nesrečnike! K... boste omenili moje ime in vse bo v redu.

In vsak voditelj je na bolj ali manj spreten na... upal pretirano višino nagrade, ki jo je pričakoval za s... zasluge. Nekdo je skromno zahteval vladno namestn... v Bretanji, drugi baronsko čast, eden si je zaželel vo... čin, drugi spet oblast, vsi pa so hoteli pokojnino.

— In vi, baron, — je vprašal markiz gospoda du ... nic, — nočete ničesar?

— Vraga, markiz, po zahtevah te gospode mi ostan... mo še francoska krona; skušal se bom nekako zadov... z njo ...

— Toda, gospodje, je z gromkim glasom vzkliknil ... nik Gudin, — če boste tolikanj hiteli s svojimi zahte... boste vse pokvarili na dan zmage. Mar ne bo kralj pri... popuščati tudi revolucionarjem?

— Jakobincem? — je zakričal tihotapec. — Na... kralj samo pusti proste roke; s svojimi tisoč možmi... pobesim in kar brž se jih bomo rešili!

— Gospod de Cottereau, — je rekel markiz, — vi... da prihajajo povabljenci. Naša dolžnost je, tekmovati ... zadevanju, da jih pridobimo za našo sveto stvar; razu... boste, da zdaj ni čas za pogovore o vaših zahtevah, pa so še tako upravičene.

Ob teh besedah se je markiz nameril k vratom, ko... hotel sprejeti plemiče iz sosedne dežele; na pot pa ... stopil pogumni tihotapec z izrazom pokornosti in sp... vanja na obrazu.

— Ne, ne, gospod markiz. Ne zamerite mi, toda ... binci so nas že leta 1793 naučili, da potice ne jé tisti, ... žanje žito. Podpišite se na tale košček papirja in jutri... bom pripeljal tisoč pet sto mož, če pa nočete, se bom... godil s prvim konzulom.

Ko se je markiz ponosno ozrl krog sebe, je opaz... sta drznost in odločnost všeč vsem opazovalcem tega ... kanja. Le en sam mož ni sodeloval pri prepiru: sed... v kotu in se ukvarjal s polnjenjem porcelanaste pipe. ... zir do ostalih, skromno vedenje in sočutje, ki ga je ... v njegovih očeh, so prisilili markiza, da si je natan... ogledal svojega plemenitega podanika; v njem je spo... majorja Brigauta. Vodja je stopil k njemu.

— In ti, — je vprašal, — kaj bi ti rad?

— O, gospod markiz, zadovoljen bom, če se vrne ... — Ampak ti?

— Oh, jaz ... Gospod se šali.

Markiz je stresel žuljavo Bretončevo roko, se pri... gospe Gua in ji dejal: